Postimees

83. aastakäik

Ilmub iga päev varahommikul

Toimetus ja peakontor Tartus, Ülikooli t. 21/23. Toimetus ja kontor Tallinnas, Viru tn. nr. 11.

Telefonid Tartus: Kella 9—15 kodukeskjaam kõigiks väljakutseteks 40-80, toimetuse kaugekõned 29-86, raamatukauplus 22-50. Peale kella 15 ja pühapäevadel toimetuse kaugekõned 29-86, toimetus (kohalik osakond, sport, üldised teated) 40-81, ajalehe trükikoda ja toimetuse õõvalve peale keskööd 40-82, kontor 40-83, peatoimetaja ja toimetuse sekretär 40-84.

Telef. Tallinnas: Toimetus 436-81, kontor 436-11.

Käsikirjad hoitakse alal ainult sellekohasel soovil.

Kuulutusi võetakse vastu äripäeviti: „Postimehe" peakontoris kl. 8.30-st kuni 18-ni, „Postimehe" raamatukauplusesa, Suurturg 16, kl. 8-st kuni 17-ni, „Postimehe" Tallinna kontoris kl. 9-st kuni 15.30-ni. Pühapäeval: „Postimehe" peakontoris tel. 40-83, kl. 13 kuni 20-ni.

Üksiknumber 6 senti

Hinnata kaasandeks igal pühapäeval pilkeleht „Sädemed"

„Postimehe" tellimishinnad:

Postiga: 1 kuu — kr. 1.65, 2 kuud — kr. 3.30, 3 k. — kr. 4.40, üle 3 kuu korraga tellides iga järgnev kuu kr. 1.40, 6 k. — kr. 8.60, 9 k. — kr. 12.30, 12 k. — kr. 17.—. Välismaale — kr. 4.— kuus.

Tellimishind Tartu linna tellijaile kojukandmisega on võrdne postiga tellimise hinnaga.

Postita (s. o. Tartus tellitusest ise ära viies) 1 kuu — kr. 1.50, 2 kuud — kr. 3.—, 3 k. — kr. 3.95, üle 3 kuu korraga tellides iga järgnev kuu kr. 1.15.

Aadressi muutmine 25 senti.

Kuulutuste hinnad: Kuulutuste kirjaga: kuulutuste küljel 5 senti, teksti ees 12 senti, teksti sees 15 senti mm. Kohaotsimiskuulutused poole hinnaga. Kuulutuste koha valiku soove täidetakse ainult võimalust mööda.

Nr. 260 Kolmapäeval, 27. septembril 1939

Tänast lehte 8 lehekülge

N. Wene ja Saksa sõjakeated Poola rindelt:

Võitlustegewus Warssawi wastu

Wallutati Mokotowski fort ja osa samanimelisest eeslinnast. Mujal lühikesi võitlusi poolakate üksikute wäeosadega. Raotati piir Saksa ja Poola Ülem-Sileesia wahel

Punawägi jõudis lähemale demarkatsioonijoonele. — Wastuwõtt Lwowis

Berliinist, 27. septembril. (DNB) Saksa sõjajõudude ülemjuhatus teatas teisipäeval: Idas jätkati kawakohast liikumist demarkatsioonijoonele. Ainult Sani jõe kesjooksul tekkis weel lühikesi võitlusi waenlase üksikute wäeosadega, kusjuures üks soomusdiwiis wõttis 2.000 wangi.

Kuna kõigile pingutustele waatamata ei ole õnnestunud Poola juhtidele teha selgeks Warssawi wastupanu lootusetust, alustati esmaspäeval uuesti võitlustegewusega linna wastu. Kiiresti wallutati Mokotowski fort ja järgnewalt üks osa Mokotowi eeslinnast.

Raotati piirid

Kattovicest teatab DNB: Esmaspäewal raotati politseipiirid Lääne- ja Ida-Ülem-Sileesia wahel. Liiklemine mõlema Ülem-Sileesia osa wahel ei allu nüüdsest peale enam mingisugustele kitsendustele ja passiettekirjutustele. Politseipiir on nüüd paigutatud endisele Saksa piirile Lublinitzi, Myslowitzi, Plessi ja Rybniki juures, kus asub ka tollipiir.

N. Wene saatkond lahkus Warssawist

Moskwast teatab DNB: Nagu hästiinformeeritud ringkonnad seletawad, on Nõukogude Wene suursaatkonna personaal Warssawis, kokku 62 isikut, teisipäewa hommikul lahkunud Warssawist.

Danzigi „Heimwehr" on täitnud oma ülesanded

Danzigist teatab DNB: Danzigi SS ja Heimwehr on päraast raskeid võitlusi Danzigi kindlustamise päraast Danzigi elanikonna juubelduste saatel tagasi pöördunud. SS Heimwehr wõttis edukalt osa Dirschau, Westerplatte ja Oxhörsti ründamisest.

Punaarmee teadaanne

Moskwast, 27. septembril. (TASS) Punaarmee ülemjuhatuse teadaanne 25. septembrist: Punaarmee wäeosad, jätkates liikumist demarkatsioonijoonele, okupeerisid Suwalki ja Goniondzi ja jõudsid wälja liinini Suwalki, Goniondz, Surazh, Janow (30 kilomeetrit Brest-Litowskist loode poole), Opalin, Dubienka (mõlemad Bugi jõel — 24 ja 30 kilomeetrit kirde ja kagu poole Holmist-Chelmist), Komarow, Lawrikow (15 kilomeetrit kagu pool Rawa Ruskat), Podgaitshiki (25 kilomeetrit kirde pool Sambori), Uniatistshe (10 kilomeetrit loode pool Drogobytshi), Rybnik (40 kilomeetrit Stryj'st lääne poole) ja Kozlowa (50 kilomeetrit edela poole Stryj'd).

Jätkatakse Walge-Wene ja Ukraina läänеosa puhastamist Poola wäeosade jäänustest.

Ribbentrop Moskwasse

Moskwast, 27. sept. (Tass) — Saksa välisminister v. Ribbentrop saabub kolmapäewal, 27. sept. Moskwasse Nõukogude Liidu walitsuse kutsel, et arutada Nõukogude Liidu walitsusega küsimusi, mis on seoses Poola sündmustega.

Ukraina kirjaniku sõnumid

Edasi teatab TASS Moskwast: Ukraina tuntud kirjanik Aleksander Korneitchuk, TASS'i erikorrespondent, teatab Lwowist: Punaarmee kuulsusrikkad wäeosad tungisid Tarnopolist edasi Lwowi. Maanteed mainitud kahe linna wahel täitsid soomusautod, mis näitsid katkestamatu liikuwa paelana. Samal ajal tuhanded Poola sõdurid, kes olid lahkunud Lwowist, liikusid edasi jalgsi maantee kõrwal. Kui mõnikord mõni soomusautode kolonn peatus, ümbritsesid Poola sõdurid meie wõitlejaid, terwitades soojalt oma wabastajaid, kes olid minema kihutanud Poola wõimetute ja karmide militaristide jõugu.

Wõidakse weeta kogu elu, wõidakse läbi rännata kogu maailm, ent miski ei liiguta nii, kui punaarmee ja Lääne-Ukraina talupoegade kohtumisstseenid.

Wana Ukraina linn Lwow, mille müüride all on wõidelnud Zaporogid (wana kasakate suguharu), üks tähtsamaid Lääne-Ukraina linnu, on nüüd saanud N. Wene linnaks.

Slonimist teatatakse: Postiasutused ja telegraafi- ning telefonikeskused, raudteejaoskonnad, weskid, wabrikud ja teised ettewõtted töötawad normaalselt. Kõigis koolides toimuwad õpetajate nõupidamised, sest õpetus koolides algab neil päewil uuesti. Slonimi intelligentsi esindajad pidasid koosoleku linna klubis. Nõupidamisest wõtsid osa 750 arsti, kooliõpetajat ja ametnikku.

23. septembril asusid siit teele esimesed reisirongid Tarnopoli, Wolotshiski ja Tshertzowoje suunas.

USA leht halwustab poolakate juhte

New Yorgist teatab DNB: „Chicago Tribune" piitsutab oma juhtkirjas asjaolu, et Poola walitsus on põgenenud Rumeeniasse, kuna Warssawi jätkab mõttetut wõitlust. Mosciki, Beck ja Rydz-Smigly olewat närwide wõitluses rinna ette ajanud, aga kui asi tõsiseks läks, olewat nad wäärasjade ja kullaga põgenenud. Nii mõnigi poola talupoeg, kes pole teadnud, kus Danzig asub, ja kes pole huwi tundnud koridori wastu, olewat langenud, kuna tema marssal ja riigipresident olewat eelistanud Rumeenia külalislahkust.

Poolakad kohtlesid küüditatud sakslasi halwasti

Kattovicest, 27. sept.. (DNB) Rühm sakslasi, nimelt 188 isikut, nende seas 18 naist, kes mitme nädala eest küüditati ära poolakate poolt, kirjeldawad nüüd päraast wabastamist nende julma kohtlemist poolakate poolt. Poolakad wõtsid pantwangidena kaasa kõik sakslased, kes langesid nende kätte 3. sept. Sakslased pidid alustama jalgsi matka autode ees, milles sõitsid poolakad, et ränata sisemaale. Sakslased pidid matkama üle 300 km ja päewas sageli kuni 40 km, kusjuures neid koheldi pidewalt halwasti. Samuti olid nad peagu ilma toiduta.

20 sept. said sakslased Lembergi lähedal astuda kontakti ukrainlastest elanikega. Kui wiimased teada said, et oli tegemist Saksa wangidega, tungisid nad relwadega kallale Poola walwemeeskonnale, kutsudes samal ajal appi ühe Saksa wäeosa, kes wabastas wangid.

Wälisminister sõidab tagasi Moskwa

koos prof. J. Uluotsaga ja prof. A. Piibuga

Nagu teada, saabus wälisminister K. Selter esmaspäewa pealelõunal Moskwast tagasi Tallinna, et nõu pidada walitsusega täiendawate ettepanekute üle, mis esitati Nõukogude Liidu walitsuse poolt Moskwa kaubanduskokkuleppe sõlmimise puhul.

Teisipäewal leidsid sellega ühenduses aset Wabariigi Walitsuse nõupidamine Wabariigi Presidendi K. Pätsi eesistumisel ja hiljem Riigiwolikogu ning Riiginõukogu wäliskomisjonide ühine koosolek, kus wälisminister andis informatsiooni.

Läbirääkimiste jätkamiseks Nõukogude Liidu walitsusega sõidawad keskmädala hommikul Moskwasse wälisminister K. Selter, prof. J. Uluots, prof. A. Piip ja Eesti saadik Moskwas A. Rei.

Briti kaotus — 140.000 tonni

Winston Churchilli seletused alamkojas. — Briti kaubalaewad warustatakse nüüd relwadega

Londonist, 27. sept. (Reuter) Winston Churchill seletas alamkojas, et sõja 1. nädalal kaotas Buur-Britannia kaubalaewu üldse 65.000 tonni suuruses, 2. nädalal 45.000 tonni suuruses, 3. nädalal 21.000 tonni suuruses ja wiimase 6 päewa jooksul 9000 tonni suuruses. Oktoobrikuu lõpuks Suur-Britannia loodab suurendada allweelaewade wastu wõitlewaid jõude kolmekordselt, wõrreldes sõja algusega.

Lõpuks Churchill teatas, et suur hulk Briti kaubalaewu sõidawad edaspidi meredel relwadega warustatult, et nad wõiksid end kaitsta allweelaewade ja lennukite wastu.

Uusi Briti wägesid Prantsusmaale

Londonist, 27. septembr. (Reuter) Prantsusmaalt teatatakse: Briti wäed ja transport on endiselt saabumas ja nad on liikumas nendele määratud kohta. Kindralstaabis töötatakse tugewasti, kuid kellelgi ei ole midagi teada plaanide üle, mis on wälja töötatud ja töötatakse kindralstaabi poolt.

Miks uputati Soome laewad:

Tselluloosist saab plahwatusainet

„Deutscher Dienst" Saksa talituswiisi põhjusteks

Berliinist, 27. septembril. (DNB) Siia saabunud teadete järgi pidi uputatama mõned Soome ja Rootsi aurikud, mis olid puu- ja tselluloosilaadungiga teel Inglismaale. Selle kohta kirjutab „Deutscher Dienst": Päraast seda, kui Inglismaa sõja algul awaldas konterbandi nimekirjad, mis ületasid kaugelt rahwuswahelise õiguse määrusi ja Saksa priisikorraldust, on Saksamaa õigustatud wastuabinõuna pidanud tarwitusele wõtma wastawad kaitseabinõud, muutes priisikorraldust.

12. sept. seaduses sisalduw konterbandi nimekiri on teatawaks tehtud kõigile erapooletutele riikidele Saksa diplomaatiliste esindajate kaudu. Selle seaduse järgi peetakse konterbandiks aineid, mida wõidakse kasutada püssirohu ja plahwatusainete walmistamisel. Tselluloos on aine, mida kasutatakse laiaulatuslikult plahwatusainete walmistamisel.

Peale selle järgneb Saksamaa ka siin Inglismaa eeskujule, kes on 15. septembril ametlikult seletanud, et erapooletud aurikud Saksamaale määratud paberimassi laadungiga peetakse kinni. Igal riigil, keda on riiwanud Saksa merejõudude tegewus Briti nõudmise läbiwiimisel, on wõimalus pöörduda Haagi priisikohtu poole, kes, koosnedes sõltumatuist kohtunikest, wõtab kaalumisele ja otsustamisele kõik küsimused objektiiwsel wiisil.

Prantsuse uus pealetung Saarimaale

Õhulahing Saksa lennukitega. — 6 Prantsuse lennukit ja 2 õhupalli alla tulistatud. Friedrichshafenit pole pommitatud

Briti luurelennukid pildusid jälle lendlehti

New Yorgist, 27. septembril. (Tass). Siinne teadetekeskus awaldab, et prantslased on alustanud läänerindel uuesti pealetungi Saarimaa piirkonnas. Ka olewat toimunud õhulahing Saksa ja Prantsuse lennukite wahel.

Saksa sõjateadaanne

Saksa sõjawägede ülemjuhatus teatab: Läänes oli märgata suurtükiwäe tuld ja wäiksel määral luureüksuste tegewust. Prantsuse lennukid on, nagu selgesti kindlaks tehti, lennanud üle Belgia maa-ala. Õhuwõitlustes tulistati alla wiis Prantsuse lennukit ja kaks õhupalli, kuna õhutõrje-kahurite poolt tulistati alla weel üks Prantsuse lennuk.

Eitatakse Friedrichshafeni pommitamist

Berliinist teatab DNB: Prantsuse ja Inglise ringhäälingute poolt lewitatud teadete kohta Friedrichshafeni pommitamise suhtes konstateeritakse Saksa hästiinformeeritud ringkondade poolt, et ühtki pommi ei ole alla wisatud. Ent peetakse wõimalikuks, et wastase luurelennukid on suures kõrguses lennanud üle Bodeni järwest.

Prantsuse sõjateadaanne

Teadaanne teisipäewa hommikul: Waenlase suurtükiwäe tegewus Zweibrückenist kagu pool kestab edasi. Esmaspäewal oli mitu õhuwõitlust meie ja Saksa lennukite wahel.

Warsti ka Britilt teateid

Londonist teatab Reuter: Wastates küsimustele alamkojas sõjaminister Hore-Belisha kinnitas, et kui Briti ekspeditsiooniwäed on astunud tegewusse, siis awaldatakse samasuguseid sõjateadaandeid, nagu on Prantsuse teadaanded.

Uusi Briti lendlehti

Londonist teatab Reuter: Õhuministeeriumist teatatakse, et Briti õhujõud on esmaspäewal uuesti sooritanud luurelende Lääne- ja Loode-Saksamaa kohal. Waenlase lennuwäe rünnakud on tagasi lööbud ja Briti lennukid on terwetena oma baasidesse tagasi pöördunud. Ka ööl wastu teisipäewa sooritati luurelende Saksamaa kohal, kusjuures pilluti alla lendlehti.

Kõik Briti lennukid maandusid terwelt, öeldakse õhuministeeriumi teadaandes.

Langemud õhukangelased

Briti õhuministeeriumist awaldatakse teine langenute nimekiri, mis sisaldab 24 isiku, nende hulgas 7 ohwitseri nimed. Kolm isikut on saanud surma, üks on jäänud kadunuks ja teda peetakse surnuks, kuna 20 on seni kadunud. Esimene nimekiri sisaldas 17 kadunud sõjawäelase nimed.

Poola lennukid Shotisse

Londonist teatab Havas: Esmaspäewal maandus siin ühel Shoti lennuwäljal kolm wäikest Poola häwituslennukit üheksa Poola piloodiga, nagu teatab „Daily Herald".

Iraki truudus Britile

Bagdadist teatab Havas: Iraki peaminister esines esmaspäewa õhtul raadiokõnega, milles ta käsitles Euroopa konflikti arenemist ja kinnitas Iraki truudust ühelt poolt liidulepingule Inglismaaga ja teiselt poolt Saadabadi paktile. Peaminister puudutas edasi diplomaatilise suhete katkestamist Iraki ja Saksamaa wahel ja selle moraalseid ning materiaalseid tagajärgi. Lõpuks ta kutsus araabia rahwuslasi pühenduma täielikult Iraki poliitika edukusele.

India rahwuskongressi seletus praeguse sõja üle

Moskwast teatab DNB: India rahwuskongressi täitew komitee awaldas seletuse, milles tähendatakse, et Inglise walitsus ignoreerib tegelikult India arwamist ja seletab ilma India nõusolekuta, et India olewat sõjapidaja maa. India sõjast osawõtmise küsimust wõib otsustada ainult India rahwas ise, kes ei luba, et India abiallikaid kasutatakse imperialistlikeks eesmärkideks. Igasugune sellesarnane katse kutsub kindlasti esile India rahwa wastupanu. India rahwas ei wõi praegu sõjast osa wõtta ajal, kus ta enda wabadus on tehtud küsitawaks.

Prantsuse wäliskomisjon reedel kokku

Pariisist teatab Havas: Saadikutekoja wäliskomisjon tuleb reedel kell 15.30 kokku, et kuulata Daladier' seletusi.

Orkaani ohwrid USA-s

Los Angelesest, 27. septembril. (DNB) Esmaspäewase tugewa troopikatwihma ja orkaani tagajärjel sai seniste teadete järgi kolmkümmend isikut surma. Rannikult on kaduma läinud 14 mootorpaati ja teisi sõidukeid. Kahju ulatub üle miljoni dollari.

Leedu wälisminister Urbshys jälle ametis

Kaunasest, 27. septembril. (DNB) Leedu wälisminister Urbshys, kes aprillikuu alguses saadik wiibis terwisepuhkusel, wõttis esmaspäewal üle wälisministeeriumi juhtimise.

Slowakkia demobiliseerib

Põhjapiiril pole enam ülesandeid

Bratislawast, 27. sept. (DNB) — Slowakkia on, nagu selgub Slowakkia kaitseministeeriumi teadaandest, alustanud oma wägede demobiliseerimisega, päraast seda, kui kord Slowakkia põhjapiiril näib uuesti jalule seatud. Lippude alla jääwad eri wäeosad, samuti kõik ohwitserid, kes enne demobiliseerimist saawad weel eri wäljaõppe.

„Poola kawatses tungida Slowakkiasse", ütles Tiso

Bratislawast, 27. septembril. (DNB) Slowakkia peaminister dr. Tiso pidas esmaspäewal, „sõdurite tunni" raamides raadiokõne, mis anti üle kõigi Slowakkia raadiojaamade kaudu. Oma kõnes dr. Tiso määras kindlaks sisepoliitilise seisukoha wiimase kolme nädala sündmuste suhtes, ja konstateeris rahuldusega, et asjade arenemine on selgesti tõendanud Slowakkia walitsuse seisukoha õigust. Miitemingi wõõras käsk. rõhutas Tiso, waid Poola wägede Slowakkia põhjapiirile koondumisest tekkinud äratundmine, et Poola kawatseb tungida Slowakkiasse, on määranud Slowakkia walitsuse otsuse. Sõjaline kaaspanus on kogu maailmale tõendanud, päraast poliitilist ja majanduslikku, nüüd ka sõjalist walmisolekut, mida on näidanud, noor Slowakkia riik.

Londoni saadik wabastati

Bratislawast teatab DNB: Slowakkia wälisministeerium teatab, et endine Slowakkia saadik Londonis Milan Harninč kutsuti 2. sept. telegraafi teel Londonist ära ja Bratislawasse tagasi pöörduma. Kuna Harninč jättis selle ülesande täitmata, siis Slowakkia wälisministeerium wabastas ta ametist ja on alustanud juurdlust tema wastu.

Kui Harninč esineb nüüd Londoni ringhäälingus seletustega, siis ta wõib seda teha ainult eraisikuna, nagu konstateeritakse Slowakkia wälisministeeriumis.

Lõõdi 10 Hiina diwiisi

Jaapanlaste suur edasitung Honani prowintsis

Tokiost, 27. sept. (DNB) Nagu Domei agentuur teatab, on Jaapani üksused edasitungil Tshangshale, Honani prowintsi pealinnale, kolmepäewastes wõitlustes lõõnud kindral Kwanlingtsheni armeed, mille suurust hinnatakse üle 10 diwiisi.

Osa Jaapani wägedest on läinud üle Li jõe, kusjuures teised Jaapani wäeosad wallutasid jõe põhjakalda. Seega on Jaapani wäed tunginud edasi 40 km lõuna poole ja seisawad nüüd 64 km kaugusel Tshangshast.

Osa Poola kulda Süüriasse wõi Liibanoni

Roomast, 27. sept. (DNB) Laadung Poola riigipanga kullaga laaditi teisipäewal Rumeenia laewalt Haidar Pasha sadamas (Wäike-Aasia poolel) Türgis maha. Kullakastid, milliseid saatis Poola kõrgem ametnik, toimetatawat sealt edasi kas Liibanoni wõi Süüriasse hoiule.

OSTAN

kulda, hõbedat ja laenukassa hoiutähti kõige kõrgema hinnaga.

Kullasepp **JOH. ALT**

Tartus, Aleksandri tän. 10.

Poola põgenikud Leedu piirirajoonis

(„Postimehe" kirjasaatjalt)

Poola pärastmaailmasõjaaegse riigi lõppwaatus on olude sunnil hargnenud osalt ka Leedu maa-alal. Isiklikke muljeid ja tähelepanekuid neist sündmustest jutustas tuntud Leedu ajakirjanik J. Paleckis.

Poola põgenikkude ja sõdurite wool, mis liikus teisipäewa, 19. sept. hommikust saadik Leetu, juurenes weelgi järgmisel päewal. Esimestena ületasid eilsepäewal piiri üks ohwitser ja üks sõdur. Poola ohwitser seletas, et Poola armee seisukord Wilno all olewat lootusetu. Teisipäewa warahommikul saabus Wiewise raudteejaama, mis asub Leedu piiril wastu Lanhworowot Kaunas—Wilno raudteeliini ääres, sanitaarosakond 30 haawatud Poola ohwitseriga. Nüüd hakkas ületulejate arw järjest juurenema. Need olid suuremalt osalt sõjawäelased, peamiselt ohwitserid. Põgenikud tulid küll üksinda, küll mitmesuguste relwaliikide üksustena.

Kõikjal wõeti neil Leedu sõjawäe poolt otsekohe ära relwad ja mehed saadeti sisemaale, kus nende eest hoolitsewad siseministeeriumi erilised organid. Teisipäewani, 19. sk. oli saabunud Leetu 5000 põgeniku ümber. Sama päewa õhtupoolikul järgnes uus põgenikkude wool, mis kestis kogu öö ja kolmapäewase päewa. Läinud nädala lõpuks tõusis Leetu põgenenud poolakate arw üle 15.000. Kuna Leedu sõjawäeosad piiril olid selleks ette wälmistunud, sündis relwade ärawõtmine, registreerimine ja ülepiirituute transport sisemaale enne kindlaksmääratud paikadesse kiiresti ja takistusteta. Seda kinnitawad ka põgenikud ise, kui nad ütlewad, et neil kusagil ei ole tulnud kaua oodata. Ka Leedu sõjawäeasutused leiawad, et internеerimise aparaat on töötanud paremini, kui seda oodati.

Kaunasesse ilmusid Poola põgenikud suuremalt osalt weoautodel, mootorrataste ja wooridega. 19. sept. õhtuks täitsid lugematud põgenikkude hulgad ja sõjawäekolonnid n. n. Ukmergès plentas'e wõi Wilkomiri maantee. Teiste hulgas liikusid ka toredad limusiinid, milledes istusid tähtsamad Poola ametnikud ja Poola seltskonna liikmed. Autod liikusid pimendatud tuledega. Tähtsamate isikute hulgas, kes on põgenenud Poolast Leetu, on Poola endine peaminister Prystor, kellest kõneldi, et ta olewat saanud surma, Wilno ja Pomerellide endine wojewooda Kirtikly, Grodno ja Suwalki kreisiülemad, kui ka Wilno, Grodno ja teiste linnade pead, mõned kindralid ja paljud kõrgemad ohwitserid.

Oli ilmselt näha, et põgenikud olid pidanud elama läbi suuri wintsutusi. Paljud sõdurid olid haawades, teised näljased ja suutsid wäsimusest waewu weel seista jalgel. Nad paigutati suwilatesse, koolimajadesse ja teistesse hoonetesse. Internеeritute hulgas oli palju täiesti kokkuwarisenuid, kes oma põrutawaid elamusi wäljendasid ahastustsisaldawates zhestides. Tuli sageli ette, et üks wõi teine kaotas enesewalitsemise ja sattus hüsteerikasse. Kaunase tänawail wõib nüüd sageli näha Poola nunndreis sõdureid. Need on suurelt osalt ohwitserid, kes auşõna peale on wabastatud interneerimiskeskusest.

Waewalt oli alanud Poola põgenikkude ületulek piirist, kui ka juba Leedu ajalehtede esindajad jõudsid piirirajooni. Nende waatlused lasewad oletada, et Poola wägede poolel walitses täielik kaos ja desorganisatsioon. Teed olid palistatud arwutnte autode ja wankritega. Samas lamasid ka tankid ja soomusautod. Leedu piirijaama Wiewise läheduses wõis näha 15 mehhaniseeritud wõitlusrelwa. Wahetewahel kuuldus Poola poolelt ka weel paukusid, mis aga ei tulnud wõitluswäljalt, waid need paugutasid oma lõbuks noorurid sõdurite poolt mahajäetud püssidest. Taganedes müüsid sõdurid ühteteist, mis neil oli säilinud, kohalikkudele elanikkudele kõige tühisema hinna eest.

Omapäraşe mulje jätsid piiri läheduses Poola sõdurite wahel tekkinud tülid ja omawaheliseд kokkupõrked. Jõudnud piirini, hakati waidlema, kas jääda Poola wõi emigreeruda. Tihtipeale olewat need waidlused arenenud kuni üksteise tulistamiseni. Siis jaguneti rühmadesse ja ühed läksid üle Leedu piiri, teised pöördusid tagasi ja jäid kodupinnale.

20. sept. saabus Leetu terwe rong mitmesuguse wäärtusliku sõjamoonaga. Piiril aga keelduşid sõdurid kuulamast esheloni komandöri sõna ja ei tahtnud juhtida rongi üle Leedu piiri. Lõpuks sõitis rong tagasi, kuna kolonel ise tuli jalgsi üle piiri Leetu.

Moraalselt kõige enam murtud on Poola ohwitserid. Tuli ette palju juhtumeid, kus ohwitserid, olles põgenemise eesmärgiga jõudnud Leedu piirile, wiimasel hetkel siiski ei suutnud lahkuda kodumaa pinnast ja jätnes astumata wiimase sammu piiri ületamiseks, eelistasid wabatahtlikult lahkuda elust Poola pinnal. Nii õnnestus ühel Leedu ajakirjanikul relwa ära wõtta ühelt Poola ohwitserilt, kes, rewolwer laskewalmis eneşe poole suunatud, oli wajunud siigawassе mõttesse. Hiljem seletas ohwitser, et ta on mõtelnud oma wiimaseid mõtteid enne elust lahkumist.

Samuti wõib tähele panna, kuidas piirielanikud mitmesuguseid asju, peamiselt aga weoautodes Poolast Leetu toodawaid toiduaineid enne piiri ületamist jagawad laiali Poola rahwale. Nii tuli muuhulgas piiri äärde mitu weoautot şhokolaadi ja teiste mitteesmajärguliste toiduainetega. Lühikese ajaga olid Poola sõdurid laadungi jaganud ära enda keskel ja piirirahwale.

21. sept. tuli Wiewise piirkonnas üle waid üksikuid, kuna Grodno ja Augustowi ümbruskonnas põgenikkude wool jätkus. Augustowi rajoonis põgenesid sõdurid ja tsiwilelanikud Saksa wägede eest. 20. sept. õhtuks ei olnud Nõukogude Wene wäeosad weel kusagil jõudnud Leedu piirini, ja nende eelpostid seisid umbes 7 km teinepool piiri. Nähtawasti oli Nõukogude armeejuhatus annud käsu mitte liikuda wahenditult kuni piirini. Oletatakse üldiselt, et Wene armee põgenikkude ületulekut Leetu piiratud arwul lubab.

Juriidiliselt waadates on seisukord keerukas. Senisele Leedu-Poola „administratiiwjoonele" ei ole Nõukogude Wene ega Leedu kunagi waadanud kui piirile. Seepärast omistatakse Kaunases Leedu saadiku läbirääkimistele Wene wäliskomissari Molotowiga suurt tähtsust. Arwatakse, et nende läbirääkimiste kohta igatahes awaldatud ei ole, kuid kõigi tundemärkide järgi oletades, walitses Leedu wälisministeeriumis meeleolu, mis õigustab optimismi.

Informeeritud ringkonnis arwatakse, et Leedu- ja Nõukogude Wene wahelistele headele suhetele, mis nüüd astuwad uude staadiumi, ei wõiks midagi teel ees seista. Mis puutub Wilno maa-alasse, siis näib „Lietuwos Aidas'e" kirjasaatja teadwat, et see küsimus otsustatakse Saksa-Wene läbirääkimistel demarkatsioonijoone kindlaksmääramisel mõlema armee wahel.

J. N.

Rootsi erapooletus Maailmasõjas

Erapooletus asetab kohustusi

Territoriaalwetes pole lubatud sõdiwate poolte tegewus. Miinid ei wali oma ohwreid. — Erapooletuse rahwuswahelised reeglid, mida aga sõjaolukorras on raske täita

Esines juhtumeid, kus mõne sõdiwa maa sõjalaew ajas waenliku riigi kaubalaewa Rootsi wetesse ja toimetas seal läbiotsimist ja rekwireerimist. Niisuguseid nähteid pidi Rootsi laewastik takistama. Paljudel juhtumitel tehti kindlaks käegakatsutawad erapooletuse rikkumised, näiteks, kui Wene laewad 1915. aasta juulis ühe Saksa miiniristleja Ojamaa juures randa ajasid ja teda wahet pidamata tulistasid. Oktoobris opereeris üks Inglise allweelaewa Rootsi wetes Saksa auriku wastu, ja samal kuul tulistas üks Saksa relwastatud traaler Rootsi allweelaewa „Walenit", kusjuures üks meeskonnaliikmeid sai surma.

Paaril korral wabastasid Rootsi laewad Rootsi wetes Inglise laewad Saksa konfiskatsioonist,

kuna sedasama teiselt poolt juhtus ka Saksa laewadega. Sõdiwate riikide poolt asetatud miinid olid eriti ohtlikud. 1914. a. detsembris jooksis Soome Mäntyluoto lahe ees miini otsa kolm Rootsi aurikut. Miinid arwati olewat Saksa omad. Laewade hukkumiskahjude tasumise küsimuses peeti mitu korda pikemaid läbirääkimisi, mille tulemusena mõnikord tõepoolest kahjutasu makseti. Meeleolu niisuguste õiguserikkumise ja wägiwallaaktide tõttu muutus Rootsis järjest ärewamaks, näit. ülalmainitud miinide tõttu tekkinud õnnetuste puhul.

Mereşõidu jätkumine tõi suuremaid raskusi, kui erapooletud riigid olid selleks ette wälmistunud, ja sundişid nende walitsust wahet pidamata tarwitusele wõtma uusi wahendeid. Sõjaaeg pakub erapooletule kaubandusele wäga omapäraşt arengut, mida on wõimata mõista ilma sõja puhkemisel kehtiwaid rahwuswahelisi õiguse määrusi lähemalt waatlemata.

Lähtepunktiks tuleb siin wõtta maailma kaubanduse puhtelementaarne ja põhimõtteliselt üldiselt tunnustatud ülesanne — wahendada kaubawahetust üksikute maade wahel kõigi wahenditega ja igal wiisil, mis pole seaduse wõi rahwuswahelise õigusega keelatud wõi mis pole wastuolus üldiselt kehtiwa kauplemiswiisiga. Kaupmehe suurim wõimalik liiklemiswabadus on rahwuswahelise kaubanduse peasiht iseeşi siis, kui sõda normaalseд olud häwitab. Inglise advokaat sir Frederick Smith ütles kord, et „erapooletute riikide õigus kasutada lahtist merd ja ajada oma seaduslikku äri ületab sõdiwate riikide nõude tarwitada üht wõi teist mereala eesmärgiks, mis on seoses nende riikide waheliste konfliktidega", kuna Belgia rahwuswahelise õiguse teadlane Alphonse Rivier ütleb, et

erapooletu riigi kauplemisõigus sõdiwa riigiga on piiratud,

aga et tema alamail on põhimõtteliselt wabadus niihästi sõja kui rahu ajal kaubelda milliste tahes kaupadega ja kellega tahes, eriti sõdiwate riikidega wõi mõnega nendest riikidest.

Kogu erapooletuse õiguses tehakse terawat wahet riikide ja indiwiidide wahelistes õigustes ja kohustustes. Kui mõni erapooletu riik kui niisugune peaks mõne oma organi läbi warustama sõdiwat riiki sõjamaterjaliga wõi rahaga, tuleb

selles erapooletu tegewuses näha waenlikku tegewust teise sõdiwa riigi wastu.

Wastaw tegewus erapooletute riikide alamate poolt sellewastu on põhimõtteliselt lubatud ega sisalda kuritegu rahwuswahelise õiguse wastu erapooletu riigi poolt. Sellest järgneb, et erapooletut kaubandust tuleb suurimal määral arendada eraalgatusel ja erawastutusel. Millisel määral erapooletu riik siis oma sõbraliku riigi liiklemiswabadust seob, on rahwuswahelise õiguse kõrwal tegelik, s. t. poliitiline küsimus.

Sõdiw riik wõib wõtta tarwitusele teatud õigustatud sisseşungiwiisid erapooletusse kaubandusse, nagu blokaad, mineerimine, sõjakonterbant ja läbiotsimine.

Siiakuuluwad küsimused korraldati lähemalt Pariisi deklaratsiooniga 1859, Haagi rahukonwerentsil 1907 sõlmitud teatud kokkulepetega ja mereõiguse-deklaratsiooniga Londonis 1909. a.

Blokaadi ei tunnustata, kui see pole tõhus, s. t. kui see teostatakse jõuga, mis tegelikult normaalselt wõib takistada juurdepääse füsimuses olewale alale. Seda wõib tarwitada ainult waenlase oma wõi waenlase poolt wallutatud sadamais ja rannikuil. Mõni maa wõi sadam blokeerituks kuulutada, ilma et suudetaks seda blokaadi tõhusalt teostada, ei ole kooskõlas rahwuswahelise õigusega. Sõiduk, mis on saabunud blokaaditsooni, aga määratud wäljaspool tsooni olewasse sadamasse, ei kuulu wõörandamisele. Reeglid olid ette nähtud ka mineerimiseks, milliseid ei tohitud teostada erapooletu kaubalaewaliikluse takistuseks. Rahwuswahelise õiguse määrus nägi ette, et waenlase waranduşt erapooletu laewa pardalt wõib konfiskeerida ainult, kui see on sõjakonterbandi iseloomu, wõi kui erapooletu warandus waenlase sõiduki pardalt ainult samal eeldusel on läinud wõõrandamisele. Londoni deklaratsioon teeb wahet kooskõlas warema õigusekäsitusega

tingitud ja tingimatu konterbandi wahel,

kaasa arwatud kaubad, millis. ei wõi arwestada konterbandi hulka. Esimesse rühma liigitatakse kaubad, milliseid wõidakse kasutada sõja otstarbeks, näit. relwad, laskemoon, sõjawäelised warustuseşemed, soomusplaadid, sõjalaewad ja masinaosad, sõjamaterjali wälmistamiseks, samuti sõjas tarwitatawad koorma- ja weoloomad.

Eri teadaande järgi wõib sõdiw riik tingimatuks konterbandiks pidada ka teisi, eranditult sõjatarwituseks ettenähtud artikleid. Tingitud konterbandiks arwatakse kaubad, milliseid wõib kasutada niihästi rahulikuks kui sõjalisеks otstarbeks, nagu toiduained, rõiwad ja jalatsid, küttematerjal, sõidukid, raudteematerjal ja määrdeõlid. Need ja sarnased kaubad wõib wõtta pikema jututa konterbandi nimestikku, ja teadaande järgi wõib sinna paigutada isegi teisi kaupu. Konterbant ei ole puuwill, will, lõngad, **maak ja** wäetisеined.

Kui puhusid Maailmasõja tormid, selgus, et niisugune süstematiseering ei wõi kesta kuigi kaua. On huwitaw siinkohal märkida, et Rootsile Maailmasõja algul heideti ette erapoolikust sellepärast, et ta wedas juuremal määral puuwilla Göteborgi, et seda edasi toimetada Saksamaale.

(Järgneb)

Leidis tiigi põhjast kaewu

Räpina Maarjamõisas tiiki puhastades satttus wanale kaewule Ala asunik kraawitöömees Peeter Truuts. Tiigi põhjas asuwal kaewul on kindel puukate. Kuna Maarjamõisas on endised Rootsi sõja aegsed kalmistud, on arwamine, et awastatud kaew on mõneks waranduse peidukohaks.

Narwa linnawolikogu otsusi

Teisipäewa õhtul peeti Narwa linnawolikogu koosolek, kus wõeti wastu otsus, tõsta taksiautode ja mootorrataste sõidutariife 20 protsendi wõrra. Autojuhid olid esitanud palwe tõsta tariife 25 protsendi wõrra, kuid linnawalitsus ei leidnud põhjust nii suureks takside tõstmiseks. Edasi otsustari Narwa neljale kinole määrata tulewaks aastaks tõhustusmaksu 5600 krooni.

Weel esitati linnawolikogule 1938./39. a. eelarwe täitmise aruanne.

Linnapea tegi teatawaks, et Siiwersti linnaosas algawad elektri sisseşeadmistööd, mis nõuab kulu üldsummas 3425 krooni.

Muendage aegsasti „Postimehe" tellimine 1. oktoobrist

Euroopa hukkumine

R. C. Sherriff 12

Alustasin sellepärast temaga juttu, kui ta tuli sisse, et tuua mulle teed. Ta oli käinud kirikus, ja ma hakkasin temalt küsima, mida arwawat tema kogu sellest loost.

Mr. Buller wastas, tema ei olewat kõigest sellest kuigi palju kuulnud. Ta olewat istunud ja muretsenud wasikaprae pärast, mille ta pidanud mulle lõunaks walmistama, sest see olewat lõhnanud nii weidralt, kus ta seda loputanud. Aga talle paistnud, et mr. Edwards kõnelnud wäga hästi, täpselt samuti nagu wana Hutchings, keda ta mäletas oma tütarlapsepõlwest.

Seletasin mrs. Bullerile kõik, tehes seda wõimalikult lihtsate ja walitud sõnadega.

Ta noogutas peaga, ent ei pannud isegi teekandmikku käest.

Sain aru, et ta maanaiselikult arenematu aju oli täiesti wõimetu käsitlema selle hirmsa tõiga sisu, millest ma talle kõnelsin. Arwatawasti ta ei olnud kujutelnud kuud kunagi kindla sfäärilise kehana, mis liikus nii majesteetlikult maailmaruumis. Temale see oli lame, särav ketas, kinni õmmeldud taeva tumeda kanga külge, mis liikus meie peade kohal ja kandis kuud endaga kaasa. Tal nähtawasti ei olnud mingit kujutelma kuu suurusest wõi esialgsest kaugusest maakerast. Kuu suurus olenes talle kaugusest, millisest ta seda nägi, ja mrs. Buller oli lühinägelik juba lapsest saadik.

Mõte, et kuu wõiks kukkuda maakerale, teda nähtawasti ei häirinud. Ta lihtsalt mõtles, — niipalju kui mina sain aru, suurt hõbekandmikku, mis libises taewast katusele ja weeres siis lõbusasti künkalt alla.

Ta lootwat, ütles ta mulle, et kuu ei kuku maa peale parajasti siis, kui ta on noor, sest siis selle teraşed ääred wõiksid kellelegi haiget teha. Ja siis ta küsis minult, kas wasikapraad maitses mulle hästi, ja läks seejärel mulle õhtusööki walmistama. Wiiwu pärast tuli ta siiski tagasi ja ütles, et kui liimi lehk peaks mind häirima, siis ta wõiwat laua katta raamatukogusse.

Nõjatusin oma üksildasel toolil seljakile ja wahtisin tulle, rusutud selle südantlõhestawa üksilduse tõttu, mis pidi paratamatult kujunema iga intelligentse mehe kurblooliseks saatuseks nii wäikeses pesas nagu Beadle.

Minu pahameel külaelanike kohtluse üle oli peagu ununenud, kui ma esmaspäewa warahommikul ärkasin.

Nii erutunud — nii õigustatult erutunud olin ma käitlemise pärast, millise osaliseks õpetaja ja kõrtsmik olid mind lasknud saada, et mul jäi hetkeks peagu kahe silma wahele, et muugi maailm selle halwa uudise puhul wõib-olla on häiritud samuti nagu Beadle'i küla.

Ärkasin rahutust unest kella kolme paiku hommikul, ja olles ikka uuesti järele mõelnud, mida ma peaksin ütlema kõrtsmikule, kui ma peaksin teda kunagi uuesti kohtama, meenus mulle korraga, et tänased hommikulehed peawad olema äärmiselt huwitawad.

Mõne wähese minuti jooksul omandasid õpetaja ja kõrtsmik minu silmis oma õiged proportsioonid — teiste sõnadega, nad muutusid mulle wäikesiks putukaiks, ja olid täiesti ununenud, ja ma hakkasin mõtlema, kuidas ajalehed lahendawad oma hirmsa raske ülesande.

„Nad olid tulnud toime „jõulunähtega" wäga kummalisel wiisil, wõttes seda kõike naljatades. Aga nüüd ometi ei tohtinud enam sobida weerud niisuguste pealkirjadega nagu „Kuu pühade-meeleolus" ja muu sarnasega. Nad ometi ei wõinud naljatada maailma hukuga, teiselt poolt aga oli nende kohus iga hinna eest wältida kabuhirmu. Lebasin weel ja mõtisklesin selle keeruka probleemi üle, kui mrs. Buller sisse astus, tuues mulle hommikuteed, ja ma suutsin waewalt oodata, kuni ta oli toast lahkunud: jooksin juba enne ajalehtede juurde, et näha, mida neil on öelda.

Algul ma olin pisut pettunud. Olin oodanud suuri, hirmusisendawaid pealkirju ja nimelt kõige kõmulisemat. Jah, peagu olin lootnud näha ajalehti tulewat laiade leinaäärtega, silmas pidades eesseiswat surma.

Selle asemel aga tegin kindlaks, et nad pidasid kinni meisterlikust tagasihoidlikkusest ja kirjutasid toonil, mis pigemini tekitas uudishimu kui kabuhirmu.

Nad kõik tõid ametliku teadaande tähtsatest tõikadest ja kõik see oli kirjutatud rahuliku wäärikusega, mis äratas teataval wiisil isegi lugupidamist. Siis järgnes jutuajamine silmapaistwate teadlastega, kes wäljendasid suure osawusega wähemagi lootuse kübeme, mis meil wõis weel olla.

Kõige enam käsitleti „puutumisteooriat". Toodi ette, et komeedisabad on riiwanud sageli maakera, ja nimelt wiimast täiesti kahjustamata: pealegi kuu olewat kindel keha, mille suurus wõrreldes maakeraga olewat nagu kirsimarja suurus wõrreldes apelsini omaga.

Kui see kirsimari puudutaks apelsini pinda, siis olewat küll waewalt tõenäoline, et ta apelsini purustaks.

Mõned ajalehed koguni läksid niikaugele, et kahtlesid, kas niisugust „puutumist" üldse esineb. Kuu waid olewat walinud uue tee, seletasid. nad. Tema teekonda olewat häiritud, ja nüüd ta liikuwat maakerast täiesti sõltumatult. Ta wõiwat meile tulla üsna lähedale ja siis kaduda igaweseks maailma-ruumi, kaardilepanematuisse maailmaosadesse. Meil ta jääwat puudu, ent see ei tähendawat midagi, kui ta ainult jätwat meid endid puutumata. Meremõõn, näiteks, mis olenewat kuumõjust, olewat ju äärmiselt tähtis selleks, et hoida puhtana supelrandade wesi suwehooajul, kuid küllap seda wõiwat korraldada ka kuidagi teisiti. Meresõidule see olewat aga suurel määral kergenduseks: Niipaljudki suured laewad olenewat tõusuweest, nad pidawat sageli seisma ja seda ootama, nii et kuu kadumist laewasõiduringides tervitatawat kindlasti rõõmuga. Ja sõudewõistlused Oxfordi ja Cambrige'i wahel, mil seni olnud paremusi Thames'i tõusuweest, tulewat hiljem korraldada wastupidises suunas — Mortlake'ist Putneysse.

Ühes suhtes wõiwat meie kõik olla täiesti rahulikud. Nimelt ei saawat olla mingit suurt krahhi. See olewat wõimatu, sest kuu ja maakera liikuwat ühes ja sellessamas suunas. Meil ei saawat olla suurem. kokkupõrget, kui siis, kui 2 mootorsõidukit põrkawad kokku, liikudes külg külje kõrwal. Ainus wõimalus, mis wõiwat maailma täielikult purustada, ei tulewat seepärast küsimusse . . .

Panin rõiwad selga ja ajasin habet nii rõõmsas meeleolus, nagu ma polnud seda tundnud enam aastate jooksul. Ma ise laulsin wannis — ja seda ma polnud enam teinud kolledzhi päewist saadik. Ajalehed olid mulle awaldanud sügawat mõju. See ei olnud enam „puru silma ajamine". Ajalehemeeste optimismi taga oli tõtt ja sügawat mõtet. Olin wihane, et professor Hartley oli meid meie Seltsi koosolekuil asjata häirinud, mõtlesin aga, et kõik „eriteadlased" on löödud ühe ja sama witsaga — nemad ei suuda kunagi wältida oma suurte teadmiste plahwatust, et alarmeerida oma kuulajaid. Tundsin sügawat rahuldust, et maailm elab edasi, et inimtõug, olles ähwardatud ühisest ohust, unustab nüüd kogu oma wäiklase kadeduse ja mõttetu wõistluse.

Otsekohe pärast einet läksin alla külla. Lahkudes postkontorist ma pidin mööduma „Rebase ja Koera" wõõrastemajast. Tegin sealkohal suure kääru (sest mul ei olnud mingit soowi näha taas wõõrastemaja haput peremeest), kui ma korraga kuulsin, kuidas keegi hüüdis minu nime, ja oma üllatuseks ma nägin Murgatroyd ennast enda poole tulewat.

Pidin kohe ümber pöörduma ja teesklema, nagu ma ei näeks teda üldse, ent imelikul kombel sundis mind miski peatuma, ilma et ma ise oleksin seda tahtnud.

„Wabandan eilse pärast," ütles Murgatroy. „Ma ei tahtnud olla julm. Kas oleme nüüd tasa?"

Miks ta ütles „tasa", seda ma ei tea, sest toores oli olnud kõige kindlamini ainult tema, iialgi oma elus ei ole mina olnud tema wastu toores! Aga minu ees oli suur, wärisew käsi. Wõtsin selle wastu ja raputasin seda soojalt. Minu tusatuju kadus ja ma olin rõõmus, et wahejuhtum oli nüüd möödas. Murgatroy oli täielikult alistunud, kuigi ta katsus oma uhkust sellega päästa, et ta nimetas leppimist „tasaolemiseks."

„Hästi", ütlesin omalt poolt naeratades. „Meie kõik olime eile pisut liiga erutunud, aga nüüd on juba parem."

(Järgneb.)

Algatus Ameerika senatile

Esindajatekoda jääb temalt ootama ettepanekuid erapooletusseaduse muutmiseks. Senati wäliskomisjonil waheaeg homseni. — N. Wene erapooletusküsimust ei ole kaalutud

Uue Maailma julgeolekut ei tohi ohustada

Washingtonist, 27. septembril. (Havas) Esindajatekoda otsustas ühel häälel katkestada oma istungid kuni 9. oktoobrini, et wõimaldada senatil wõtta endale algatust erapooletus-seaduse muutmisel.

Edasi teatab DNB: Senati wäliskomisjon wõttis esmaspäewal teatawaks senaator Pittmani ja teiste walitsuse poolda-jate poolt wäljatöötatud kawa erapooletus-seaduse muutmiseks ja läks siis senaator Borah' ettepanekul laiali kuni neljapäewani, et anda wastasrinnale enne hääletamist wõimalust kawa uurimiseks.

Rohkem asjalikkust!

New Yorgist teatab DNB: Endine wabariiklik presidendikandidaat Landon seletas ühes interwjuus pärast tagasitulekut Washingtonist, kus ta oli Rooseveltiga koos mõlema erakonna juhtidega nõu pidanud, et rahwas peab Ühendriikide erapooletuse küsimust rahulikult ning asjalikult ja mitte tunnetekohaselt kaaluma. Erapooletuse küsimust ei tohi otsustada waatepunktist, kuidas Inglismaad wõi Prantsusmaad aidata, waid sellelt waatepunktilt, kuidas olukord oleks Ameerikale kasulikum ja kuidas saaks hoida Ameerikat sõjast. Selle juures ei tohi midagi teha, mis põllumajanduslikku ja tööstuslikku produktsiooni halwaks.

N. Wene küsimus

Washingtonist teatab DNB: Riigisekretär Hull seletas esmaspäewal pressikonwerentsil, et küsimust, kas tuleb waadelda N.-Wenet kui sõda pidawat rahwust ja selle tõttu relwade wäljaweo keeldu ka Wenemaa kohta laiendada, ei olewat Ühendriikide walitsuse poolt kaalutud.

Karistati lipu kurjasti kasutamise eest

Washingtonist teatab DNB: Neli New Yorgi autojuhti, kes oma autode külge olid kinnitanud Ühendriikide lipud ja autonumbrite juurde sildid pealkirjadega: „Hoidke meid sõjast eemal; ehtsad ameeriklased ei taha sõda ega wälismaisi sekeldusi“, arreteeriti Washingtoni politsei poolt. Neid süüdistati Ühendriikide lipu kurjasti tarwitamises.

Panama konwerentsilt

Panamast teatab Reuter: Meie kaasmõju rahu ja korra jäuleseadmiseks maailmas, mis rajaneks moraalil ja seadusel, peab olema wankumatu ja kindel, ütles USA wälisministri abi Sumner Welles oma kõnes Pan-Ameerika kongressil. Selle ülesande täitmiseks meie peame otsustawalt kaitsma oma kontinenti kõigi otseste wõi kaudsete agressiooniähwarduste wastu. Ma olen kindel, et iga Ameerika wabariigi walitsus jagab waadet, et üldine sõda, mille ees maailm seisab tänapäewal, on suureks ähwarduseks Uue-Maailma heaolule, julgeolekule ja rahule. Mina arwan, et on tulnud aeg, kus 21 Ameerika wabariiki peawad kindlal wiisil teatama kõigile sõdapidawaile riikidele, et nad ei wõi nõustuda sellega, et nende julgeolekut ohustataks sõdijate tegewusega Uue-Maailma läheduses, ütles Sumner Welles.

Suleti sõja kesteks Saksa laewakontoreid

Reuter teatab: Hamburg—Ameerika ja Norddeutscher Lloyd'i ühendatud laewaliini bürood suleti täna kogu Ühendriikides sõja kestwuse ajaks.

Briti soowib jätkata kaubawahetust

Balti riikide ja Soomega

Rootsi paberimassi wäljawedu edaspidi üle Norra

Londonist, 27. septembril. (Reuter) Wastates küsimustele teisipäewal alamkojas, Briti kaubandusminister Stanley tähendas, et Briti walitsus püüab teha kõik, et kaubandus Balti riikidega ja Soomega jätkuks niisuguses ulatuses, kui sõjaolud seda luõawad.

Põhjariikide kaubanduskonwerents

Kolmapäewal, 27. sept. algab Stokholmis Põhjariikide waheline kaubanduskonwerents. Soome delegaatideks nõupidamisel on määratud wälisministeeriumi osakonnaülem Tauno Jalanti, pangadirektor J. W. Rangell ja mag. A. Lehtinen.

Üle Norra

Londonist teatab Reuter: Ühenduses erapooletute laewade uputamisega wiimastel päewadel kuuldub Rootsist, et Rootsi paberimassi eksportöörid kawatsewad edaspidi saata paberimassilaadungid maad mööda Norra sadamaisse. Seetõttu weokulud suurenekšid 20 protsendi wõrra.

Erapooletute laewade uputamist, mis liigupad Põhja- ja Balti meredes, peetakse tõsiseks ohuks tööstusele, mis toodab üle 40 protsendi Rootsi wäljaweost.

Rumeenia eitab kõmuteateid

N. Wene wäed pole tunginud Bessaraabiasse. — Isegi piiriwahejuhtumeid pole olnud. Liiklemine normaalne

Roomast, 27. septembril. (DNB) Stefani agentuuri esindaja teatab Bukarestist, et Rumeenia ametlikult poolt lükatakse kategooriliselt ümber Ameerika ajakirjanduse ja Inglise raadio kaudu lewitatud teated, mille järgi 10 Nõukogude Wene diwiisi olewat tunginud Rumeeniasse. Liiklemine Poola-Rumeenia piiril olewat loomulikult katkenud, ent Bessaraabia-Wene piiril see olewat normaalne, ka mis puutub raudteeliiklemisse. Ühtegi piiri-wahejuhtumit ei ole olnud. Rumeenia ja Nõukogude Wene kontaktiastumine on olnud südamliku iseloomuga.

Need kuuldused olewat selleks, et prowotseerida Balkanil sõda ja laiendada seega omaenda konflikti.

Monument Calinescule

Bukarestist, 27. septembril. (Havas) Esmaspäewa õhtul toimus Rumeenia walitsuse koosolek. Otsustati püstitada monument peaminister Calinescu mälestuseks.

Peale selle otsustati luua komitee Poola põgenike abistamiseks.

Saksa rünnakuoht — Briti ettekääne

„Deutsche Diplomatisch-Politische Korrespondenz“ analüüsib praeguse sõja motiive wastaste juures

Berliinist, 27. sept. (DNB) „Deutsche Diplomatisch-Politische Korrespondenz“ kirjutab: Mussolini tõeliselt euroopalikus formaadis wäljendused, milledega ta esines praeguse konflikti edasiarenemise kohta, ei ole läänerikide juures küll leidnud heakskiitu, on neilt aga meelitanud wälja rea ülestunnistusi, mis walgustawad nende riikide pühholoogilist seisukohta kogu selles kindlustuses ja segaduses. Prantsusmaal on ühes poolametlikus seisukohawõtus küll täiel määral hinnatud Mussolini püüdlusi enne sõja puhkemist, seejuures on aga konstateeritud, et Saksa „rünnak“ Poola wastu olewat täiesti ümber lükanud rahwuswahelise seisukorra Euroopas.

Ka Inglismaa ametlikud ringkonnad lasewad seletada, et Londonis ootakse hinnata Mussolini hoiakut. Samuti kui Pariisis tähendatakse ka Londonis, et kindlasti peetakse wäärtuslikeks duce püüdlusi rahu säilitamiseks, niiwõrd kui neid on olnud enne sõja puhkemist.

Mussolini olewat aga arwamisel, et tõsiasja tagajärjel, et waatamata Moskwa wahelesegamisele ei ole läänerigid laiendanud sõda Wenemaale, läänerigid on üldse kaotanud moraalse õigustuse sõja jätkamiseks. Seda ei wõidawat aga Inglismaal mõista järgmistel põhjustel: Sõja põhjuseks olewat olnud Saksa fiasemarss Poolasse (õigemini öeldud: Saksa wastulöök). See olewat tõenduseks õiglustusele riikide wahelistes suhetes, mille wastu wõitlemise Suur-Britannia olewat teinud oma ülesandeks. Tema sõjaeesmärkideks olewat: Wabastada Euroopa Saksa rünnaku alalisest hirmust ja wõimaldada Euroopa rahwastele säilitada oma sõltumatus ja wabadus.

Kogu sellest fraasidе hulgast, nii konstateerib „Deutsche Diplomatisch-Politische Korrespondenz“, ilmneb kõigepealt selgesti, et Poola juhtum ei olnud Inglismaale sugugi mitte tõeliseks sõjapõhjuseks. Kõik see oli waid põhjuseks, et wõida Saksamaa wastu alustada sõda. See oli teatawal määral isegi „põhjustajaks“, mille abiga — mõeldagu ainult Poola sulgustamist tüliotsimisele Inglise blankowekseli abil — pandi liikuma sõjamasin Saksamaa wastu. Inglismaa wajas, et saawutada wõimalust wahelesegamiseks, halbu riikidewahelisi wahekordi Saksamaaga, mis — wäljudes Versailles' õigusewastaseist tingimusist, — pidid wiima õiguskindlusetuseni, kuhu wahelesegamiseks Inglismaa tundis end teatawal määral õigustatuna. Inglismaa tahaks rahwaid, kes on sattunud sellisesse seisukorda, kaitsta „Saksa rünnakute“ wastu.

See ilus programm omandab aga iseseguse ilme, kui meenutatakse, et Inglismaa ja tema prantslasest liitlane on minewikus teinud kõik, et wiia wäikesi riike täielisse wastuollu Saksamaaga. Samuti nagu nad wiimastel kuudel ei põlanud mingisugust waewa kirjeldada riike, kelledel üldse ei olnud mingit wastuolu Saksamaaga, Saksamaa poolt ähwardatuna ainult selleks, et neid tõmmata abirahwastena enda fronti wõi oma frondi ette. Inglise teadaanne lõpeb lausega, et see Briti poliitika eesmärk jääb muutumatuks, ja et seda jälgitakse paindumatu kindlusega. Riigid, kelledel täna on õnn seista käesolewast konflikttist kõrwal, teewad hästi, kui nad seda Inglise kawatsust hoiawad alaliselt oma silmade ees.

Ilma uuesti katsetab Inglismaa taktikaga kirjeldada „ähwardatuina“ wäikeriike, kes talle paistawad kasulikena operatsioonibaasina, et siis olla käepärast kaitsjana wõi wähemalt kaitset lubajana, tegelikult aga püüdes neid tagawaraks hoida igaks wõimaluseks konflikti korral. Et selline Inglismaa hoolitsemine ülekõik millisel kontinendil oleks hoolealused teinud õnnelikuks, seda ei wõi keegi wäita.

Belgia lehe sõnawõtt

Brüsselist teatab DNB: Paul Strye pöördub „Libre Belgique'is“ Prantsuse-Inglise propaganda teesi wastu, nagu oleks Saksamaa N. Wene aktsiooni tagajärjel suurim wõidetu wiimaste nädalate jooksul. Strye tähendab wastuotsa, et Wenemaa sisselülitamine on trumbi wäljamängimine. Sellega, et Saksamaa on jätnud wenelastele Rumeenia piiri okupeerimise, on läänewõimudelt wõetud wõimalus korrata Saloniki ekspeditsiooni ja Saksamaale seljatagant peale tungida. Kõigepealt olewat läänerikidele aga palju raskemaks tehtud teostada oma esimest sõjaeesmärki — Poola jaluleseadmist tema wanades piirides. Mäng olewat Saksamaa poolt meisterlikult juhitud.

Mussolini peab nõu

Roomast, 27. sept. (Havas) Walitsus tuleb eelolewal laupäewal kokku Duce eesistumisel. Kuigi ametlikus päewakorras on waid sisemiste küsimuste arutamine, äratab see koosolek elawat huwi Rooma ringkonnis, eriti rahandus- ja majandusringkonnis. Walitseb mulje, et walitsus wõib tarwitusele wõtta tähtsaid abinõusid rahanduslikul ja majanduslikul alal.

Roomast teatab DNB: Mussolini wõttis wastu Itaalia kroonprintsi, kes esines aruandega tema juhatuse all seiswate wäeosade kohta.

Kümme käsku Saksa sõdurile

Berliinist, 27. sept. (DNB) Saksa ajakirjandus awaldab kolmapäewal „kümme käsku“, mis on määratud Saksa sõdurile. Iga sõdur peab neid käske endaga kaasas kandma. Käsud on järgmised:

1. Saksa sõdur wõitleb rüütellikult oma rahwa wõidu eest. Julmused wõi asjatud häwitamised ei ole talle wääriliſed.

2. Wõitlejad peawad kandma mundrit wõi nad peawad olema warustatud eriliſe kaugelenähtawa märgiga. Wõitlemine tſiwiilriietuſes ilma selliſe märgita on keelatud.

3. Ei tohi ſurmata ühtki wastaſt, kes alistub, ka mitte mäſuliſi ega ſalakuulajaid. Wiimaſed ſaawad oma karistuſe kohtu poolt.

4. Sõjawange ei tohi halwaſti ega haawatult kohelda. Relwad, plaanid ja märkmed tulewad neilt ära wõtta. Peale ſelle ei tohi neilt midagi ära wõtta.

5. Dum-dumkuule tarwitada on keelatud. Tawaliſe kuuli ümbermuutmine dum-dum-kuuliks on ſamuti keelatud.

6. Punane Riſt on puutumatu. Haawatud wastaſeid tuleb inimlikult kohelda. Sanitaarperſonaali ja wäliwaimulikke ei tohi takiſtada nende tegewuſes.

7. Tſiwiilelanikud on puutumatud. Sõdur ei tohi rüüſtata ega tahtlikult häwitada. Eriti tuleb ſilmas pidada ajalooliſi mälestuſſambaid ja hooneid, miſ on jumalateeniſtuſeks, kunſti, teaduſe wõi mõne muu heategewa organiſatſiooni kaſutuſes. Elanikelt wõidakſe nõuda naturaal- wõi teeniſtuskohuſuſt ainult ettekirjutatud wastawate wastutuſude arwel.

8. Erapooletule territooriumile ei tohi sõjategewuſt tõmmata ſellele aſtumiſe wõi ſellest ülelendamiſega ega ka tuliſtamiſega.

9. Kui Saksa sõdur ſatub wangi, ſiis ta peab pärimiſele teatama oma nime ja auaſtme. Ent ühelgi tingimuſel ei tohi ta midagi awaldada oma kuuluwuſe kohta wäeoſſa ega sõjawäeliſte, politiiliſte ning majanduſliſe olukordade kohta Saksa poolel. Ei lubaduſte ega ähwardustega ta ei tohi lasta end ſelleni wiia.

10. Wastupidine käitumine eelpoololewatele käskudele teeniſtuſaſjus on karistataw. Tuleb teatada kõigiſt waenlaſe eksimuſteſt põhimõtete waſtu, miſ ſiſaldawad eſimeſed 8 punkti. Kättemakſuabinõuſid on lubatud tarwituſele wõtta ainult kõrgema wägede juhatuſe käſul.

„Börſenzeitung“ kirjutab nende käskude puhul, et Saksa sõdurid on wõidelnud rüütellikult ka Poolas, mida on tunniſtanud erapooletud waatlejad ja iſegi wangilangenud Poola ohwitſerid.

Rida keelde Lukſemburgis

Lukſemburgiſt teatab DNB: Lukſemburgi riigi teataja awaldas määruſe Lukſemburgi erapooletuſe kohta. Sedamööda on keelatud teha Lukſemburgi territooriumil ettewalmiſtuſi waenlikuks hoiakuks mõne teiſe riigi waſtu wõi toetada ſeda. Peale ſelle keelatakſe iga organiſatſioon, miſ wõiks teotſeda ühe ſõdiwa riigi ſõjawäeliſte huwide kaſuks. Samuti on keelatud raadioſaatjate ja teiſte ſaateabinõude kaſutamine teadete üleandmiſeks, miſ wõiſid tuua kaſu wõi kahju ſõdapidawaile riikidele.

Inglaſed peawad kohe loowutama wälisraha

Londoniſt, 27. septembril. (Reuter) Sir John Simon teatas teiſipäewal, et kõik wäliswaluuta omanikud Suur-Britannias peawad ſelle ſilmapilkſelt andma waraametile. Mingit wiiwituſt ei ole lubatud. See korraldus puudutab Ühendriikide, Kanada, Prantſuſe, Helweetſia, Belgia ja Hollandi, Rootſi, Norra ja Argentiina wääringut.

Wäliswaluuta eeſt taſumine toimub ametliku kurſi järgi.

Von Fritsch maeti pidulikult

Kindral von Brauchitſch meenutas kadunu suuri teeneid Saksa praeguſe sõjawäe wäljakujundamiſel

Berliinist, 27. sept. (DNB) Ausamba ees Pärnade all toimus teisipäewa ennelõunal tseremoonia 22. sept. langenud kindral-kolonel wabahärra v. Fritschi matuste puhul. Hitleri esindajana asetas kirstule pärja marssal Goering. Päraſt pidulikku aktuſt järgnes kirstu ülewiimine sõjawäeliste auawalduste saatel Inwaliidide kalmistule. Peale wana ja uue sõjawäe kindralite, riigi, erakonna ja selle rühmituste kõrgemate esindajate, kes osutasid suurele sõdurile wääriliſt au, wõtſid pühalikuſt toiminguſt osa ka paljud tuhanded Berliini elanikud.

Maawägede ülemjuhataja kindral v. Brauchitſch esines leinakõnega. Puudutades Saksa wõidukäiku Poolas, kindral v. Brauchitſch tähendas, et Saksa sõjawäe on kindral v. Fritſch wastawalt talle antud ülesannetele kujundanud ja wälja õpetanud. Seejärel kindral v. Brauchitſch kirjeldas lühidalt, kuidas langes kindral v. Fritſch. Suurtükiwäe 12. rügemendiga, mille juhiks ta oli, läks kadunu lahingupaigale, kus ta luurerettel eſimeſele liinile ſai ſurma.

Armukate riigi, sõjawäe ja erakonna kõrgemate esindajate hulgas, kes wiibisid pühalikul tseremoonial, olid ka ministrid Goebbels, Frick jt. Leinarongis saatjate hulgas wiibis ka Hitleri asetäitja Heſs.

Chamberlaini seletused

Briti sõjaeesmärk: wabaneda Saksa kallaletungi ohust. Koostöö Prantsusmaaga Saksa allweelaewastiku wastu

Londonist, 27. sept. (Reuter) Oma nädala-teadaandes sõjaseisukorra kohta peaminister Chamberlain ütles teisipäewal alamkojas muuseas: Minu esimeseks ülesandeks on anda aru kõrgema sõjanõukogu teise nõupidamise koosolekust, mis peeti 22. septembril Inglismaal. Nõupidamisest wõtſid osa Prantsuse poolt Prantsuse peaminister Daladier, Dautry, kindral Gamelin, admiral Darlan ja Inglismaa poolt lord Halifax, lord Chatfield ja mina ise. Meil oli suureks rõõmuks terwitada Daladier'd ja tema kolleege meie rannikuil. Nõukogu koosolek toimus hommikul ja jätkus õhtul.

Ma olen rõõmus, wõides teatada alamkojale, et meie leidsime end täies üksmeeles Prantsuse esindajatega suuna suhtes, millest tuleb kinni pidada, et wastu astuda sündmustele, mis on esinenud meie wiimaseſt kohtumiseſt saadik 12. septembril. Ühtlasi saawutati kokkulepe protseduuri kohta aluste kooskõlastamiseks ja täiendamiseks mõlema walitsuse poolt warustuse küſimuſes.

Minu wiimaseſt teadaandest saadik on Nõukogude Wene aktsiooni tulemused saanud selgeks. Nõukogude Wene wäed on kõikjal kiiresti edasi tunginud ja 23. septembril awaldati Moskwas Saksa-Nõukogude Wene teadaanne, mille järgi Saksa ja Nõukogude Wene walitsused määrasid kindlaks demarkatsionijoone Saksa ja Nõukogude Wene armeede wahel. Olgu märgitud, et see joon toob Nõukogude Wene wäed kuni Warssawi eeslinnadeni ja jätab suurema osa Galiitsiast ja Poola õliallikaist Nõukogude Wene kontrolli alla. Hiljuti awaldatud teadaandest ilmneb, et Nõukogude Wene wäed ei ole weel okupeerinud kogu territooriumi, mis on kokkuleppe põhjal talle määratud, ja mis on rohkem kui pool kogu Poola wabariigi territooriumi.

Läänerindel jätkub prantslaste edu. Ohus on jätkatud normaalselt luuretööd ja samuti allweelaewastiku wastaſt patrulli-koostööd Briti merewäega. Edasi peaminister rõhutas koostööd dominioonide merewäega. Ka dominioonide õhujõud on ſeatud ſeiſukorda, milles nad on walmis teeniſtuſeks üle mere.

Puudutades Inglismaa üldiſt ſeiſukohta sõja ſuhtes, Chamberlain ütles, et kunagi warem ei ole Briti rahwas olnud rohkem ühinenud ja kindlamini otſustanud wabaneda Saksa kallaletungi ohuſt. Meie ja Prantſusmaa aſtuſime sõtta, et wabaneda ja wabastada maailma ſellest ohuſt ja meie rahwas on rohkem kui kunagi warem otſustanud saawutada ſee eesmärk.

Uputati Rootsi aurik

Stokholmist, 27. sept. (Reuter) — Rootsi aurik „Sileesia“ (1839-tonnine), pärit Gothenburgist, uputati Stawangeri kohal esmaspäewal peale lõunat. 19-liikmeline meeskond päästeti ühe teise Rootsi auriku poolt.

Poolakad ei ole teinud järeldusi Warssawi piiramisest

Pariisist, 27. sept. (DNB). Lisaks esmaspäewasele sõjawägede ülemjuhatuse teadaandele kirjutab „Deutſcher Dienſt“, et wõitluslennukid on sõjawäeliſelt tähtſatele eesmärkidele Warssawis edukalt kallale tunginud. See teade lükkab ümber lühidalt wälismaised waleteated, et Saksa wäed olewat pommitanud Poola linnu, kirikuid ja haigemaju. Wälisriikide alamad, kes Saksa abiga Warssawist on lahkuda wõinud, on ajakirjanikkudele kinnitanud, et Saksa lenduritе poolt on pommitatud sõjawäeliſi eesmärke ja seetõttu on ohwrite arw kaunis wähene.

Teiſeſt küljeſt on nende põgenike kaudu teatawaks saanud, millisel määral on Poola wõimud jätnud tſiwiilelanike huwid tagaplaanile, seades linna kaitseseisukorda. Mõnes linnaosas on iga maja muutunud kindluseks. Sealjuures peab seda nimetama naeruwäärseks filmakirjatſuſeks, kui inglaſed waga filmade ülestõſtmiſega kinnitawad, et kirikuliſed esmaspäewal jumalateeniſtuſel olewat haawata saanud Saksa relwade poolt. Waenlaste poolt piiratud miljonilinnas, mida kaitſtakſe kõigi tſiwiilelanike jõudude kaasabil, ei saa hoiduda kahjudest. Wõib tänada ainult Saksa sõjawäelist juhtkonda, kes oma edaspidiſed saawutuſed tahab saawutada wähese werega, ent Poola pealinn ei ole teinud sõjaliſi järeldusi.

Mineeritud sild lendas Belgias õhku

Brüsselist, 27. septembril. (DNB) Öö wastu teisipäewa on Arloni ja Stockami wahel Lõuna-Belgias asetſew raudteesild seniteadmatuil põhjustel lennanud õhku. Sild oli arwatawasti, nagu suurem osa Belgia sildadest Belgia piiri lähedal, mineeritud. Plahwatus sündis mõni minut päraſt seda, kui Brüsſel-Arlon-Luksemburgi ekspreſs oli sõitnud üle ſilla. Üks sõdur, kes oli walwel ſilla juures, ſai kergemini wigastada.

Otsene raudteeliiklemine Brüsſeli ja Luksemburgi wahel on edaspidiseni katkestatud.

Teatatagu kaubawahetuse raskustest Suur-Britanniaga

Wälisministeeriumi wäliskaubanduse osakond palub Eesti firmasid, kes on tellinud kaupu Suur-Britanniast wõi kellel kaupade kättesaamisega on raskusi, teatada sellest wälisministeeriumi wäliskaubanduse osakonnale.

Iga Eesti poiss ja tüdruk loeb „LASTELEHTE“

Raamatunädal 25. nowembrist 4. detsembrini

Moodustati nädala organid ja wõeti wastu tegewuskawa

Sihtasutise „Eesti Raamatufond“ algatusel toimus esmaspäewal haridusministeeriumis organisatsioonide waheline nõupidamine käesolewa aasta Raamatunädala korraldamiseks.

Nõupidamise algul andis A. Meikop lühikese ülewaate möödunud aastal korraldatud raamatunädala saawutustest. Selgitustöö on olnud õige laiahaardeline ning seda on wiidud niipalju kui wõimalik kõige laiemate rahwahulkade juurde. Märkimiswäärne on seegi, et

Raamatunädala puhul meie raamatukogud ja koolid on saanud annetusi kogusummas 16.000 krooni wäärtuses.

A. Leinjärw märkis ära, et Raamatuaastal awalikkude raamatukogude koostöö suurenes ümmarguselt 40.000 köitega rohkem kui tawalistel aastatel. Peale selle kaswasid ja arenesid samal ajal jõudsalt ka koolide raamatukogud.

Ära kuulanud need seletused, nõupidamine tunnistas Raamatunädala korraldamise wajalikuks. Nädal otsustati pidada 25. nowembrist kuni 4. detsembrini, nagu seda on pidanud soowitawaks ka enamik kooliwalitsusi.

Nõupidamisel otsustati, et Raamatunädala korraldajaks kestuseks on Peakomitee, kuhu kuuluwad oma esindajate kaudu kõik nõupidamisest osa wõtma kutsutud organisatsioonid. Raamatunädala tegelikuks üld-juhatajaks on Peakomitee juhatus.

Peakomitee juhatusse waliti

Ed. Hubel, E. Sihwer, E. Oja, A. Meikop, A. Leinjärw, J. Jaik, prl. H. Rajasaare, J. Saarsoo, A. Kiwiste, W. Horm ja M. Jürna. Juhatuseliikme kandidaatideks: pr. E. Samariitel ja P. Ambur.

Rewisjonikomisjoni waliti A. Weiler, A. Sibul ja A. Kasak.

Juhatus walis esimeheks Ed. Hubeli, abiesimeheks A. Leinjärwe. Sekretäriks waliti J. Jaik, abisekretäriks A. Meikop ja E. Oja, laekuriks E. Sihwer.

Selle järele nõupidamine arutas ja wõttis wastu raamatu-nädala rakenduse ja tegewuskawa, mille kohaselt raamatu-nädala tegelik korraldamine ja läbiwiimine toimub seltsikondlikkude organisatsioonide ja asutiste, koolide, raamatukogude ja kohalikkude omawalitsuste koostööl, kusjuures asja algatajaks ja koostöö organiseerijaks kohapeal on maa- ja linnakooliwalitsused, linna- ja wallawalitsused. Nädal teostatakse olemasolewate reaalsete wõimaluste ja kohapealsete wajaduste raamides, hoidudes asjatuist kuludest.

Otsustati korraldada Tallinnas raamatunäitus.

Nõupidamisel ilmnes suur üksmeel ja hulgi kaasatöötamiseks sellele kultuurilisele aktsioonile.

Bankett Moskwas Türgi wälisministri auks

Moskwast, 27. septembril. (DNB) Türgi wälisministri Moskwa külaskäigu raames toimus teisipäewal, nagu kuuldub Kremlist, bankett Türgi delegatsiooni auks. Peale selle on teisipäewaks ette nähtud külaskäik pea- ja wäliskomisjar Molotowile ja Nõukogude Wene ülemnõukogu juhatuse esimehe Kalinini juurde. Ka kolmapäewane päew pühendatakse poliitilistele läbirääkimistele.

Türgi wälisminister oma saatjatega jääb kolmeks päewaks Moskwasse.

Täna lõpewad juba Türgi — N. Wene läbirääkimised

Moskwast, 27. sept. (Reuter) Arwatakse, et Nõukogude Liidu Türgi poliitilised läbirääkimised lõpewad kolmapäewal. Türgi wälisminister Saradjoglu einetas Kremlis. Päraſt seda ta tegi ametliku wisiidi wäliskomisjar Molotowile ja Kalininile.

Läti — N. Wene raudteeliiklus jälle normaalne

Riiast, 27. sept. (ETA) Rongiliiklemine Läti ja Nõukogude Liidu wahel on nüüd muutunud jälle normaalseks.

Poola neljas jagamine

Mida fisaldab minewik. Raunikujsone tähtsust hakati hindama alles wiimasel aastakümnel Warem püüti pääseda Musta mereni wälja. Briti wastuseis Poola päraftfõjaaegseile piiridele

Seoses wiimaste sündmustega Poola päraftmaailmasõjaaegse riigi pinnal on Soome ajakirjanduses awaldatud tagasiwaade poolakate kaugemale minekule. Ajalugu tunneb selle rahwa asukohana Kesk- ja Ida-Euroopa wahelist maa-ala, mis on näinud palju omanikke. Algul oli Poola wäike riik, hõlmates waid läänepoolse Galiitsia, Silecsia, Poseni, Lääne-Preisimaa ja osalt ka Pommeri piirkonnad. Tollal oli tal wastu Läänemerd siiski laiem riba kui wiimastel aegadel. Kuningriigi uus jaotus ja eri würstide wahelised sisesõjad tõid 12. ja 13. sajandil kaasa nõrkuse ja feodalwalgumise aja. See sai riigile õige saatuslikuks, sest Saksas walitses tollal õige tugew germaanide lainutamis- ja ajustamispüüd. Pommer ja Sileesia koos Brandenburgi ja Mecklenburgiga langesid Saksa ülemwalitsuse alla. Palju sakslasi siirdus neile aladele.

Oht Poola kuningriigile suurenes eriti weel seeläbi, et 13. sajandil asus Ida-Preisimaale Saksa ordu. Juba sest ajast saadik on Ida-Preisi piirkond olnud poolakaile ohtlikuks kohaks. Sakslastel õnnestus 1308. a. Lääne-Preisimaa wallutamine, millal Poola kaotas ühenduse Läänemerega. Siis juba kerkis päevakorrale wõitlus Wisla jõe juudme päraft, mis kujunes nüüdki saatuslikuks.

Kuigi Poola oli arenenud suureks riigiks ja wõitis germaanlasi 100-aastases sõjas Tannebergi lahingus a. 1410, oli kaotatud alade tagasiwõitmine siiski hilja. Poola ei suutnud neid endasse sulatada. Tuge otsides liitus Poola 1386. a. Leeduga personaaluniooniks ja täielikuks liiduks a. 1569. Niiwiisi tugewnenult poolakad wõitsid sakslaste rüütliordu ja a. 1466 liideti Lääne-Preisimaa, mnn seas ka Danzig ja Wisla suue, Thorni rahu järgi Poolaga. Lääne-Preisimaale jäi siiski lai omawalitsus, kuna Ida-Poola jäi Poola läänina rüütelkonna waldusse. 16. ja 17. sajandil oli Poola oma suuruse tipul — umbes kaks korda nii suur kui päraft maa-alade liitmisi 1938. a. Ta ulatus Mustast merest Läänemereni. Tema areng aga jäi seisma, mis oli tingitud liigsest wabameelsusest. Poola oli tol ajal nii poliitiliselt, waimselt kui ka usuliselt kõige wabameelsem maa Euroopas. Tookordse ajajärgu puudused ja eksimused ei olnud siiski Poolas suuremad kui mujal Euroopas, ja neid ei tõesta poola rahwa wõimetust iseseiswaks riiklikuks eluks.

Saatuslikuna Poolale liitusid sel ajal Wenemaa, Austria ja Preisimaa Poolalt maa-alade omandamiseks. Esimesel jagamisel a. 1772 sai Wenemaa osa Walge-Wenemaast, Friedrich 2. Lääne-Preisimaa ja Danzigi ning Austria omandas osa Galiitsiast. Poolakad lubasid seepeale rea majanduslikke, ühiskondlikke ja poliitilisi reforme, kuid kartes Poolat uuesti toibuwat, ründasid teda naabrid. Teisel jagamisel a. 1793 sai Preisi Poseni ja Wene nihutas oma piiri päraftmaailmasõjaaegse Poola idapiirideni. See samm sundis poolakaid Kosciuszko juhtimisel relwi haarama. Selle karistuseks toimus Poola riigi lõplik jagamine a. 1795. Napoleoni ajal osast Poola aladest sündis „Kongressi-Poola", mis 1815. aastal jaotati nii, et Wenemaa sai umb. 82 protsendi, Austria umb. 10 protsendi ja Preisimaa umb. 8 protsendi Poola aladest.

Aastani 1863 tegid Wenemaa aladel elawad poolakad ühekõla katset wabaduse saawutamiseks. Siinse osa rahwastiku paremikust elas tol ajal maapaos. Sellest ajast kuni Maailmasõjani walitses Poolas wõrdlemisi rahulik olukord. Ainsaks eesmärgiks oli püüda ühtehoidwa rahwusena ja hoida kustumast isamaalist waimu ning tugewdada rahwast nii waimselt kui ka materiaalselt. Neil aegadel kõigi kolme riigi poola aladel astuti energiliisi sammc poola keele wäljatõrjumiseks koolidest, kohtuist ja ametiasutustest ning poolakate ürituste ja ühingute kitsendamiseks ja poolakate rahwustunde lämmatamiseks.

Juba kuuskümmend aastat tagasi wiidati hädaohtudele, mis wõiwad tekkida sellest, et Poola ajetsek kahe wõimsa riigi wahel. Kummagagi ei olnud Poola heades suhetes ja hiljem saigi tõeks arwamus mõlemate riikide koostööst. Versailles' rahulepingu järgi anti Poolale rahwahääletuse põhjal lõunapoolne osa Ülem-Sileesiast ja kuulus „Poola koridor". Piir määrati nii, et Poola sai suure osa Poznanist ja Bydgoszez'i. Ida-Preisimaa jäi muust Saksamaast täiesti eraldatuks. Alasid jaotades tuli arwestada rahwuslikke, majanduslikke ja ajaloolisi asjaolusid kui ka õigusepäraseid seisukohti. Sakslasi oli siirdunud Poola läänepoolsetele aladele poola würstide kihutusel, samuti usuliste jegaduste ja kolmekümne-aastase sõja ajal. Raskusi tekkis ka sellest, et paljudes kohtades oli peaaegu wõimatu selgusele jõuda, kes on sakslane, kes poolakas. Igatahes peab nentima, et sakslaste huwisid tunduwal määral ei arwestatud ja sageli wäga muutlikel põhjusil. Eriti oli poolakate nõudmiste käeliku rahuldamise wastu Inglismaa. Nii näit. ütles Lloyd George: „Olen selle wastu, et sakslasi wiidaks Saksamaa alla kuuluwusest mõne teise riigi alamaiks..." Poolakate komisjoni ettepanek, et 2.100.000 sakslast asetataks niisuguse riigi walitsuse alla, kel on erinew usutunnistus ja kes mitte kunagi ajaloo kestel ei ole wõimelisels osutunud omawalitsuseks, wiib minu arwates kas warem wõi hiljem uue sõjani Ida-Euroopas." Danzigi küsimuse lahendamiseks esitati hulk ettepanekuid, mis hüljati. Eriti Clemenceau nõudis Poolale koridori ja õigusi Danzigis. Poolakad ise seletasid, et koridoriala on Poolale kuulunud seitsesada aastat ja ainult 146 aastat Saksamaale. Kumbki pool esitas hulga põhjusi, miks just tema nõudmised peawad rahuldamist leidma. Ja kümme aastat hiljem wäitsid inglased, et Wenemaa ja Saksamaa liidu ähwardus teeb Poola koridori kõige hädaohtlikumaks alaks Euroopas. Räägitakse, et Prantsuse kindral Foch on ennustanud weidi enne surma, et mainitud ala saab olema sõja põhjus. „Selles on tulewase sõja algjuur," ütelnud ta enda ees olewale kaardile näidates.

Kõigil aegadel on Poola püüdnud teostada laiaulatuslikke riiklikke kawasid, kuid poolakate eneste sõnade järgi wõib nende ajaloost asjata otsida ainustki majanduslikku tegewuskawa. Sõjaline walmisolek on mõnigi kord olnud üsna häwitaw Poola riigi rahandusele, sedamööda, kuidas maa piirid laienesid. Tähelepanu äratab ka wähene huwi mere wastu.

Riikliku kiihinägelikkuse tulemusena sattus kaubandus juutide kätte ja sakslasest Danzigist sai maa wäliskaubanduse walitseja. Suurimaks weaks oputus see, et hoolimata ranniku kuulumisest Poolale aastani 1308 ja hiljem aastast 1454 kuni Poola esimese jagamiseni 1772. a. Poola püüdis küll rannikut enda waldusse hoida, kuid ei osanud seda majanduslikult kasutada. Seewastu ta püüdis määratute ohwritega Mustale merele. Seda ekslikku suunda peawad mõned poolakadki wahest kõige suuremaks weaks Poola sajanditepikkuses poliitikas. Paljude sajandite jooksul uuustati Friedrich Suure sõnad: „See, kelle käes on Wisla suue ja Danzig, on rohkem Poola peremees kui see, kes Poolat walitseb." („Aitosuomalainen".)

Importöörid peawad nõu tarbeainete sisseweo üle

Tuletikkusid müügile puutumata tagawaradest

Eile peeti Tallinnas Kaubandus-tööstuskojas riideimportööride nõupidamine, kus peamiselt arutati Saksa puuwilla lisakontingendi äratarwitamise wõimalusi. Koosolekul awaldati ka soowi, et tuleks leida wõimalusi Saksamaalt willaste kaupade saamiseks, kuna kaubawahetus Inglismaaga tekitab raskusi. Leiti ka, et kaubanduse normaalseks funktsioneerimiseks oleks tarwilik, et krediidid ei oleks liiga piiratud. Saksamaale on juba tellimisi mõnesugustele kaupadele antud, ning wiimaste saabumist on oodata lähemal ajal.

Suhkruimportööride ja kaupmeeste ringkonnast on Kaubandus-tööstuskojale saabunud teateid, et praegune määratud suhkru hind ei wõimalda kaupmeestel suhkrut müüa ilma kahjudeta. Nimetatud suhkrut müüa ilma kahjudeta. Nimetatud küsimust on asunud selgitama Kaubandus-tööstuskoda.

Eile olid suhkruimportöörid kutsutud Majandusministeeriumi ministri abi kol. W. Karingu juurde, kus muude küsimuste kõrwal arutati peamiselt suhkru müügi korraldamise küsimusi.

Tuletikkude müügi juhtes on tehtud Majandusministeeriumi poolt korraldus, et tuletikkude puutumatust tagawarast lastakse müügile 2 miljonit tikutoosi. Ühtlasi jätkawad tikuwabrikud seniselt suuremal arwul tikkude walmistamist.

Õnnetusi ja kuritöid

Räpinas tulesüütajad?

Kpt. Artur Kiudorw'i taluhoonetest langesid tuleroaks küün-rehi, 2 kuuri ja wallaswara

Öö wastu esmaspäewa süttisid Räpina w., Tammistu külas Räpina malewkonna plk. kpt. A. Kiudorw'i küün-rehi ja kaks kuuri ning põlesid maha. Sisse põlesid niidumasin, kreisfaag, wankrid, turbapurustaja, kõnapress, põhk ja teised põllutööriistu. Ka põles ära küttepuid 48 ruumimeetrit. Tuld märkas esimesena talunomanik. Kohe asuti kodusel jõul tuld kustutama. Tuli oli süüdatud küünis ja kiirelt levisid leegid kuuridele. Kohalejõudnud tuletõrjel ei jäänud muud üle, kui hakata kaitsema teisi hooneid, mis ka energilise töö tulemusena õnnestus. Põlewate hoonete ja puuwirnade ligidal asus rehepeksjatel. Tulekeeled ei jätnud ka seda puutumata ja häwitasid katla esiosa. Esimesed õnnetuse kohale jõudjad nägid küünil põlemas wälisseina, mis lasep sletada süütamist. A. Kiudorw'i talus on tänawu septembrikuus seega juba teine tulikahju. 4. sept. hukkus tules 7 kuhja põhku. Kaks päewa hiljem, s. o. 6. sept. õõsel põles maha Artur Kiudorw'i isal Jaan Kiudorw'il osa taluhooneist ühes rehepeksumasinaga. Rüüd, 3 nädala päraft tegi punane kukk jällegi häwitustööd A. Kiudorw'i talus. Kuna ka umbes kuu aega tagasi häwis Kürsa külas Eb. Parman'i ruttkirõut küüni taga, tundub, et Räpina ümbruses on teotsemas mõni tulesüütaja.

Talu põhukuhi karjaste suitsetamise ohwriks

Paari päewa eest süttis Suislepa wallas Liine Grünwaldti Lohu talu põhukuhi, mis asus üsna taluhoonete lähedal. Talurahwas suutis tule kustutada, enne kui see jõi wõtta laiema ulatuse. Põhukuhi põles aga ära. Nagu selgus, olid kuhja ajanud põlema karjased, kes olid kuhja juures tõmmanud piibu.

„Joobnud" laadaauto sõitis kraawi

Esmaspäewal kella 21 ajal õhtul sõitis Tallinn-Pärnu maanteel Halinga walla piires umbes 25 km Pärnust kraawi weoauto B-548, mis oli teel laadakaubaga Jakobist Pärnu. Õnnetus juhtus autojuht Helmut Lepikuse joobnud oleku tagajärjel. Kraawisõitnud autol, mis kuulub Pärnus elutsewale J. Madissonile, on purunenud juhirunnni klaasid ja muljutud auto wasakpoolne perilaud. Juhirunnis kaasasõitnud Hilda Kubja sai klaasikildudest seljast wigastada. Õnnetuse põhjustanud autojuht põgenes sündmuskohalt.

Tabati hõberebasenahkade wargad

Tallinna-Harju kriminaalpolitsei tabas eile 25-aastase Aleksei Borowkowi ja 24-aastase Karl Tiitwuse, kes olid warastanud Tallinnast Jaama tn. 3 asuwast Abram Ratneri karusnahkadetööstusest 17 hõberebasenahka 2536 krooni wäärtuses. Mehed tabati ühest Tallinna salaurkast ja nende käest saadi kätte 16 hõberebasenahka, kuna ühe nad olid juutnud juba realiseerida.

Käsi purunes puhwrite wahel

Teisipäewa warahommikul toodi Tallinna kesthaiglasse rawimisele raudteelane Joh. Rahuorg, kel oli parem käsiwars raudmest kuni küünarnukini purustatud. Nagu hiljem selgus, oli Rahuorg wigastada saanud ööl wastu teisipäewa Kõnnu raudteejaamas rong nr. 264 manöwerdamisel. Nimelt jäi wagunite kokkuhaakimisel ta parem käsi puhwrite wahele ja sai wigastada. Esmasabi andis Rahuorule Wändra jaoskonnaarst, mille järel ta toimetati Tallinna kesthaiglasse. Wigastus tunnistati raskete liiki.

Põltsamaal ja Wiljandis taskuwargad tegewuses

Põltsamaal Tartu tän. elaw Maali Kaljula awaldas kriminaalpolitseile, et neil päewil warastatud tal Põltsamaa Võllumeeste Seltsi faalis koosoleku ajal taskust rahakott 38 kr. rahaga.

Põltsamaal Suna tän. 4 elaw August Raadik teatas, et temal on sõpradega pummeldamise ajal warastatud taskust 10 kr. raha.

Pärnus Papli tän. 19 elaw Jüri Saarman teatas, et ja peamnud neil päewil Wiljandis „Kommerss" wõõrasremajas, kus pummeldanud sõpradega, kusjuures tal warastatud tuuetaskust rahakott ühes dokumentidega ja wäärtpaberitega 5 kr. wäärtuses.

Süüdistab napsisõpra riisumises

Räpina restoranis napsitades jattusid nuriteri pärast rüüsse Räpina alewikus elutsew kellasepp Daniel Liiw ja Sillapea asunik Alfred Grinduf. Tüüst tekkis rüselemine, kus feduma läks kõrtsiesikus D. Liiwal rahakott ühes raha ja nuriketiga. D. Liiw süüdistab nüüd oma napsisõpru raha ja nuriketi riisumises.

Puhjas põlewad food

Läinud nädalal süttis põlema Puhja wallas asuw „Uderna" foo-heinamaa. Tuli kustutati Kawilda tuletõrje ja wäljatõstutud elanikude poolt. Tuli sai alguse ühe wäiketalnnni pidaja perenaiselt, kes heinamaal oli lastele tuld teinud. Politsei poolt on tulesüütajale protokoll koostatud.

Reedel teatati kohalikule tuletõrjele tulesüütamisest Reku jooheinamaal, misjuures ajub Emajõe lähedutes. Põles K. Peedu'le kuulnw heinamaa. Laupäewal käidi wäljakütatud elanikudega tuld kustutamas, kuna lõppkustutus jäi maaomaniku hooleks, kellele selleks wastaw korraldus tehti.

Samuti põleb juba pikemat aega endise Ulila walla osas Nasja magistraalkraawi lallas, kus ta senini ei ole suuremat ulatust wõtnud ja kahju ei ole sünnitanud.

Kuna nüüd hoogwihmad liikuma on hakanud, siis ehk summutab wihm wiimaseid põlengukohad.

Rahwuswaheline kelm abiellus aasta jooksul neli korda

Rakweres oli sõlmimisel wiies abielu

Petseris tabatud rahwuswahelise kelmi Stanislaw Ulinski kuritegude üle alustas juurdlust Rakwere kriminaalpolitsei, mille juures selgus ka peale kriminaalassistent Joh. Kalweti tapmiskatset ja mitmekümne murdwarguse tuleb mehel wastust anda weel ka mitmenaisepidamise pärast. Ühtlasi selgitati, et tegemist pole mitte Stanislaw Ulinskiga, waid Leedu kodanik Jurgis Bartninkasega, 31 a. wana. Nüüd on selgunud Bartninkase tabamise üksikasjad.

Peale Rakweres kordasaadetud krim.-assist. Joh. Kalweti tapmiskatset põgenes mees läbi soode ja rabade Mustweesse ja sõitis sealt omnibussega Tartu. Siin ostis mees warastatud raha eest endale uued riided ja sõitis siis edasi Petseri, kawatsedes seal mõne aja tegutseda. Wahepeal oli Rakwere kriminaalpolitsei saatnud üle riigi laiali põgeniku pildid ja sai andmeid, et kelm on põgenenud Petserisse. Rahwuswaheline murdwarga wiibimisest Petseris informeeriti kohalikku kriminaalpolitseid, mille järgi sealsed ametnikud ruttasid wälja. Üks kriminaalametnikest märkaski kahtlusalusele sarnanewat isikut westlemas autojuhtidega autode seisukohal. Kriminalist terwitas autojuhte kättpidi ja ulatas siis ka kahtlusalusele käe wastu, öeldes:

Tere, Ulinski!

Automaatselt wõttis wiimane käe wastu, mille järgi kriminalist tegi ta wõitluswõimetuks. Rauduskäsi toimetati mees Rakwerre.

Ülekuulamisel selgus, et mehe isikutunnistus on wõltsitud. Seal oli tegemist naise isikutunnistusega, kus esines Stanislawa nimi. Kurjategija oli wiimase tähe eesnimest maha kustutanud, jaudes sellega mehe nime Stanislaw.

Wõltsimise awalikuks tulekul andis tabatu juba ütlikasjalikke seletusi oma minewiku ja tegewuse kohta. Umbes aasta tagasi asus mees elama Lätti, tegeledes seal warguste ja wõltsimistega.

Aasta jooksul abiellus ta ka 4 naisega, igaühega wale nime all.

Wiimase naise öelt warastatud isikutunnistusega asus Bartninkas Eestisse, peatudes Tallinnas ja Tartus. Neiski linnades oli mehel pruute, kellega ta pidi abiellnma, kuid waheaeal muutus warguste tagajärjel tal jalgealune tuliseks ja ta asus Rakwerre. Seal pani ta enne saatuslikku põgenemist toime umbes 30 murdwargust ja andis perekonnaseisuametile abiellumissoowiawalduse ühe Rakwere kantseleiametnikuga. Bartninkas on 5-klassilise gümnaasiumi haridusega ja waldab poola, leedu, wene ja läti keelt. Eestis ta esines üliõpilasena.

Mehe enda seletuste järgi olewat teda Leedus karistatud wõltsimiste ja warguste eest. 1925. aastal on ta mõistetud 101aastaks sunnitööle poliitiliste kuritegude pärast. Määratud karistusest kandnud ta ära 6 aastat. Praegu selgitatakse Leedu kriminaalpolitsei kaudu, milliste tegude pärast teda seal ootab wastutusele wõtmine.

Rauk uppus Walgejõkke

Lehtse wallas, Kalle külas elutsew 78-aastane Anna Antoff läks Ruetoa talust heinamaade kaudu naaberkülla, mille juures tal tuli ületada Walgejõgi. Silla puudumisel läks wanake üle kitsa purde, kus ta jalg libises ja wanake kukkus jõkke, kuhu ta uppus.

Põllukraawist leiti laip

Esmaspäewal, 25. sfp. leiti Tori wallas Piistaoja talu maa pealt tundmatu meesterahwa laip. Leiust teatati kohalikule konstaablile, kes koos jaoskonnaarsti dr. Schifriniga saabus kohale. Umbruskonna elanikud tundsid laibas Tori walla Soone asunduses elutsenud 51-aastase Jüri Kiwinurme. Laip lamas põldudewahelises kraawis. Laiba juures wägiwallatundemärke ei leitud. Surmapõhjuste selgitamiseks saadeti laip lahkamisele.

Põgenes wäejooksik ja murdwaras

Tapal asuwast soomusrongide rügemendi arestikambrist põgenes seal wahi all wiibinud ajateenija reamees Aleksander-Eduard Wiilwer, 21 aastat wana. Noormees põgenes mõne aja eest wäejooksjat ja oli wäejooksikuna redus peamiselt Wirumaal. Rakwere kriminaalpolitsei tabas põgeniku päraft seda, kui ta oli toime pannud rea murdwarguli. Wiilwerit ootab nüüd kõrgem sõjakohus, mispäraft teda hoiti wahi all.

Raske kukkumine põhurõugu otsast

Kongutas Märdihanju talus sai talutecnija Ida Paap, 30 a. wana, raske wigastuse töö juures. Ta oli koos sulajega põhku wedamas. Koorem oli saanud wildak, kusjuures sulane oli hakanud kiirõitmata koormat korraldama. Koorem otsas wiibis Ida Paap kuhus aga tõuke juures uperpalli koormalt maha. Esimest abi andis dr. Grois Elwast, tunnistades wigastuse raskeks. Murdunud oli Paapil wasak rangiaru. Ta toimetati Tartu rawimisele.

Kaks waraft kahtlase pambuga

Wiljandis Kauba tän. 12 Peeter Kuke wanaraamatukauplusse ilmnjd paari päewa eest kauplemehele tuntud Aleksander Punsepp ja Rein Martin müügisuguse kompsuga, milles ütlesid olewat endi ühise waranduse ja pakkisid müüa paari pükse. Kaupmees aga pükse ei ostnud ja mehed lahkusid. Pärast seda leidis Kuke oma letilt warastatud olewat 2 paari pükse, milliste kogumäärtus 12 kr. Kahtlus warguses langes Punsepale ja Martinile. Kriminaalpolitseis leitigi nende kompsus Kukelt warastatud pükse ja teadmata kellele kuuluw riidekõll. Aleksander Punsepp, 40 a. wana, ja Rein Martin, 26 a. wana, kuna mõlemad eelkaristatud warguste eest, paigutati Wiljandi wanglasse.

Wiimaseid uudiseid

Lauga lahes nähti allweelaewu

Moskwast, 27. sept. (Tass) Nõukogude Liidu patrullaewade teate järgi on 26. sept. märgatud mitmes eri kohas, mitte kaugel Lauga lahest, peagu samal ajal, nimelt kella 14.00 ja kella 15.00 wahel kaht allweelaewa periskoopi. Nõukogude Liidu Balti laewastiku juhataja on saatnud mainitud kohtadesse miiniristlejad.

Poola puhwerriigi küsimus Moskwas arutusele

Berliinist, 27. sept. (DNB) Ametlikult teatatakse: Saksa wälisminister von Ribbentrop sõidab Nõukogude Liidu walitsuse kutsel 27. sept. Moskwasse, et pidada seal Nõukogude Liidu walitsusega läbirääkimisi küsimuste üle, mis tulenewad päraft sõjakäigu lõpetamist Poolas.

Moskwast teatab Reuter: Arwatakse, et Saksa wälisminister von Ribbentropi külaskäigul Moskwasse lahendatakse lõplikult Poola puhwerriigi loomise küsimus. Kuuldawasti w. Ribbentrop sõidab Hitleri erilennukil, millega ta leudas Moskwasse ka oma esimesel külaskäigul möödunud kuul.

Prantsusmaal saadeti laiali kommunistlik erakond

Pariisist, 27. sept. (Havas) Prantsuse walitsus pidas teisipäewa pealelõunal kl. 17 koosoleku Elysees. Peaminister Daladier esines aruandega diplomaatiliku ja sõjalise seisukorra kohta. Ühtlasi ta esitas wabariigi presidendile allakirjutamiseks dekreedi, millega lunakse sõjaaunnärk, mida annetatakse sõja kestel sooritatud individuaalsete tegude eest. Samuti ta esitas presidendile allakirjutamiseks dekreedi, mille järgi on karistatawad kuritööd ja roimad riigi wälise julgeoleku wastu.

Edasi otsustas walitsus siseminister Sarraut ettepanekul laiali saata Prantsuse kommunistl. erakonna ühes kõigi ta osa kondadega. Samuti on keelatud igasuguse kommunistliku kirjanduse lewitamine.

Saksa kahurwägi läänerindel aktiiwne

Pariisist, 27. sept. Teisipäewa õhtul awaldatud sõjateadaanne ütleb: Zweibrückenist ja Pirmansenist lõuna pool asuwas piirkonnas waenlase kahurwägi on osutanud aktiiwsust. Saarlanteri rindel on tagasi löödud waenlase rünnak.

Saksas pole awaldatud teadet erilisest politseiüksusest

Berliinist, 27. sept. (DNB) „Allgemeene Handelsblaat" awaldas Renteri teate Londonist, nagu oleks DNB teatanud, et Saksamaal on moodustatud eriline politseiüksus sabotaažhi ja salanõude takistamiseks. DNB teatab, et ta niisugust teadet ei ole awaldanud ja et selles teates esitatud wäited ei wasta mingil wiisil tõsiasjadele.

Rootsi protest Berliinis

Stokholmist, 27. sept. Rootsi saadik Berliinis on esitanud Saksa walitsusele protesti ühe Rootsi auriku „Gertrud Bratti" torpedeerimise pärast. Ühtlasi Rootsi walitsus jätab endale õiguse kahjutasu nõudmiseks. Samasugune protest on esitatud ka Rootsi auriku „Sileesia" torpedeerimise wastu.

Punaarmee wõttis 30.000 wangi

Moskwast, 27. sept. (DNB) Punaarmee kindralstaabi teadaandes operatsioonide kohta Poolas 26. sept. üteldakse, et Nõukogude Wene wäed on jätkanud edasitungi demarkatsioonijoone poole, okupeerides seejuures Osjowieczi, Chelmi, Zamojzi, Rawarnuska, Sambori ja Turka.

Poola wäeriismete likwideerimisel okupeeritud maa-aladel on saadud üldse 30.000 wangi, kelledest 25.000 on saadud Brest-Litowski sektorist.

Käsipallis alalised linnameeskonnad

Tartu-Tallinn 11. nov. ja Eesti-Läti 25. nov.

Eesti Käsipalliliidu juhatus oma koosolekul otsustas võtta uuteks liidu liikmeteks jalgpalliselts Esta ja Elva Raju.

Liidu juhatuse koosolekul otsustati ühtlasi Eesti meistrivõistlused käsipallis nii meeste- kui ka naiste aladel läbi viia nii, et kohalikud võistlused lõpeksid juba 1. detsembriks. Võistluste korraldajaiks ringkondades eelolevatel meistrivõistlustel on järgmised organisatsioonid: Tallinnas JENÜTO, Tartus NMKÜ, Pärnus Pärnu Kalev, Harju-Lääne ringkonnas Harju malev, Viru ringkonnas Narva Hokiklubi, Võru-Valga-Petseri ringkonnas Võru Ilmarine juhul, kui ka Valgast võtab meeskond võistlustest osa. Vastasel korral, kui seal ringkonnas võistleb ainult Võru Ilmarine, korraldab võistlused Tartu NMKÜ.

Koosolekul otsustati Eesti Spordi Keskliidule teha ettepanek kutsuda ametisse 2 erialaõpetajat käsipalli alal. Üks neist asuks Põhja-Eestis ja teine Lõuna-Eestis. Paralleelettepanek tehti samuti Eesti Spordi Keskliidule, kusjuures üks erialaõpetajaist oleks tippmeeste ettevalmistajaks, kuna teine õpetaks käsipalli laiematele hulkadele.

Otsustati pöörduda veel Tallinna ja Tartu liiduklassi seltside poole, et need omavahelisel kokkuleppel kohtadel moodustaks alalised linnameeskonnad, kellest hiljem saaks moodustada rahvusmeeskonda.

Läti Korvpalliliidult on tulnud ettepanek pidada järgmine Eesti-Läti korvpallimaavõistlus Riias 25.—26. novembril. Katsevõistlus selleks maavõistluseks otsustati korraldada 11. novembril Tallinn-Tartu linnavõistlusena, kusjuures võitja linnameeskond esindaks Riias rahvusmeeskonnana Eestit. Vastava meeskonna juht võiks juurde koopteerida mõned mängijad ka teise linna meeskonnast.

Järelepärimine otsustati saata Läti Käsipalliliidule Läti raudteelaste karikavõistluse asjus.

Tegevus Käsipalliliidus käib praegu uue juhatuse hoole all, kes koostab tegevuskava, eelarve ja viib läbi ka majanduslikke üritusi.

SPORDIINSTRUKTOR L. KUKE TÖÖKAVA

Tartumaa spordiinstruktori L. Kuke töökavas on lähemal ajal rida instrueerimissõite, mil ta kontrollib kohalikkude sportlaste tegevust ja aitab koostada tegevuskavu. Instruktor L. Kukk on võtnud oma lähemasse tegevuskavasse Ropka, Nõo, Elva, Aru, Konguta, Ulila, Puhja, Rannu, Rõngu, Otepää, Sootaga, Kudina, Jõgeva, Sadala, Ulvi, Avinurme, Mustvee, Kasepää ja Võtikvere külastamise.

Kergejõustiku abitreenerite kool

Kergejõustiku Liidu algatusel korraldatakse 23. okt. — 10. nov. Tallinnas kergejõustiku abitreenerite kool, milleks on tehtud ettevalmistusi pikemat aega. Kavas oleksid kõik kergejõustikualad, mitmesugused stiilid, esmasabi jne.

Läänemere riikide korvpallivõistlus

Riiast, 26. septembril. ETA. Silmas pidades asjaolu, et praegusel ajal jääb ära hulk rahvusvahelisi võistlusi, kavatseb Läti korvpalliliit korraldada Läänemere riikide korvpallivõistluse. Turniirist võtaksid osa Saksamaa, Rootsi, Taani, Soome, Eesti, Leedu ja Läti.

Kuidas läheb Tartumaa valimistele

552 vallavoliniku kohale kandideerib 770 kandidaati. Üksikutes valdades kandidaate kuni kaks korda rohkem kui valimisele tulevaid volinikke. 54 valimisringkonnas ei tule valimisi. Tartumaal asuvates linnades kandidaate 95

Valimised tulevad 84 valimisringkonnas

Tartu maavanem H. Lauri ja maanõunik H. Treial andsid eile ajalehesindajaile jutuajamise, kus puudutati eelolevate vallavolikogude ja maakonnas asuvate linnade volikogude valimistega seoses olevaid küsimusi. Tartumaal tuleb valida vallavolinikke eelolevatel valimistel 552, kusjuures nendele kohtadele on seat. üles 770 vallavoliniku kandidaati. Linnades tuleb valida linnavolinikke 60, kuid kandidaatidena on seatud üles 95 isikut. Need linnad on: Elva, Jõgeva, Kallaste, Mustvee ja Otepää.

Eelolevateks valimisteks on vallad jaotatud ringkondadeks ja Tartumaal on nii moodustatud 138 valimisringkonda, kusjuures üksikutes valdades kõigub ringkondade arv 2—5-ni. Linnades, peale Mustvee, on kõikides ainult üks valimisringkond, Mustvees on kaks valimisringkonda.

Kohtades, kus valimisringkonnas on seatud üles sama palju kandidaate, kui suur on sellest ringkonnast valitavate valla- või linnavolinikkude arv, ei tule valimisi, vaid ülesseatud isikud loetakse valituks. Nii ongi kujunenud olukord selliseks, et 54 valimisringkonnas ei toimu valimisi, kuna ülesseatud kandidaatide arv on sama suur, kui sellest ringkonnast valitavate volinikkude arv. Kuid on ka üksikuid valdasid, kus üldse ei tule valimisi, sest valla kõigis valimisringkondades on seatud üles ainult vajalikul arvul kandidaate. Niisugusteks valdadeks, kus valimisi ei tule, on Avinurme, Pühajärve, Veski ja Voore vald ning Kallaste linn. Siin tuleks aga märkida seda, et Veski vald on Tartumaal ainukene, kus terve vald moodustab ka ühe valimisringkonna.

Valimised toimuvad aga valdade 84 valimisringkonnas ja nendest ringkondadest tuleb valida vallavolinikke 355. Nendele vallavolinikkude kohtadele on seatud üles kandidaate 574. Ülejäänud 54 valimisringkonnast läks vallavolikogudesse ilma valimisteta juba 197 vallavolinikku.

Nagu eelpooltoodust nähtub, on kandidaatide ülesseadmisega oldud mõnel pool heldekäelisem kui teisal. Üksikutes valdades on ülesseatud kandidaatide arv võrdlemisi suur. Nii näiteks on Elva vallas seatud üles 25 kandidaati, kuid valida tuleb 15 volinikku. Jõgeva vallas ulatub ülesseatud kandidaatide arv 26, kuid valida tuleb samuti 15. Kuuste ja Vaimastvere valdades tuleb mõlemais valida 12 vallavolinikku, kuid kandidaate on seatud üles 25.

Mis puutub eelolevateks valimisteks ülesseatud kandidaatide elukutsesse, siis valdav enamus on tegelikke põllupidajaid. Kuid siiski on rohkesti kandidaatide hulgas ka kooliõpetajaid ja teisi vabaelukutselisi maal. Valimistel kandideerivad seekord ka kõik praegused vallavanemad. Ropka vallas kandideerib teiste hulgas ka Riigivolikogu liige R. Riives.

Mis puutub andmete täpsusesse, siis on need peaaegu lõplikud, kuid siiski on võimalikud ainult üksikutes kohtades teatud muudatused. Kõikjal pole vallaja linnavalimiste komiteed oma tööd täielikult lõpetanud. Üldiselt võttes on kohalikkudel valimiste komiteedel tulnud tühistada vormivigade pärast mõningaid kandidaatide esitamiskirju. Kohalikkude valimiskomiteede otsuste peale on võimalik kaevata edasi jaoskonnakohtunikule. Praegu pole aga kõik protestid veel lõplikult lahendatud, mispärast mõningate muudatuste tekkimine on veel võimalik.

Avaldame „Postimehes“ kõikide Tartumaa vallavolikogude ja linnavolikogude kandidaatide nimed. Kandidaatide nimed toome valdade viisi ning vastavalt valimisringkondadele. Iga valimisringkonna juures märgime sulgudes arvu, kui palju sellest ringkonnast tuleb vallavolinikke valida. Kui kandidaatide arv on sama suur, kui palju ringkonnast tuleb vallavolinikke valida, siis jäävad selles ringkonnas valimised ära ja valituks loetakse need, kes on seal esitatud kandidaatidena.

Aakre vald.

1. valimisringkond (4): Eller Jaan, Eller Rudolf, Kull Erni, Lamp Alfred, Pedaste Jaan, Tammiste August, Tiideberg Voldemar.
2. valimisringkond (3): Luts Jaan, Pärt Arkadi, Rand Peeter, Siik August, Uibo Karl.
3. valimisringkond (3): Kolt Rudolf, Luts Elmar, Tamm Gotlieb, Tromp Eduard.
4. valimisringkond (2): Parts Heino, Põder Mikk, Valdmaa Kristjan.

Ahja vald.

1. valimisringkond (6): Häelme Aleksander, Kripson Oskar, Lokko Gustav, Padar Arnold, Peedosaar Jaan, Pung Gustav. Tilder Adolf, Viira Eduard, Viljasto Johan, Zirnask Alfred, Zirnask David.
2. valimisringkond (4): Jurss Richard, Laan Elmar, Lenzius Karl, Tiisler Daniel.
3. valimisringkond (5): Adamsoo Jaan, Kiipli Daniel, Leesalu Peeter, Pintson Juhan, Punning Karl.

Alatskivi vald.

1. valimisringkond (4): Arula August, Lind Aleksander, Paap Ernst, Töruvere August.
2. valimisringkond (4): Kiili Aleksander, Laos Aleksander, Lindpere August, Paapsi Eduard, Töruvere Voldemar.
3. valimisringkond (4): Hallik August, Piiri August, Rosin Enn, Uibo Jaan, Unt Voldemar.
4. valimisringkond (3): Jõksin Ivan, Koslov Ivan, Lätt August, Orlov Ivan.

Avinurme vald:

1. valimisringkond (4): Laurisso Toomas, Leben August, Pukk Gustav, Tooming August.
2. valimisringkond (3): Hallik Harald, Lille Karl, Velt Oskar.
3. valimisringkond (3): Aun Andres, Karu Madis, Müür Johannes.
4. valimisringkond (3): Raja Karl, Raja Johannes, Tamm Paul.
5. valimisringkond (5): Ansip Jüri, Jalakas Karl, Koppel August, Lepp, August, Saaremets Jakob.

Elva vald.

1. valimisringkond (8): Haljasmaa Endel, Kirves Mihkel, Kompus Peeter, Käppa Karl, Käppa Johannes, Martin Franz, Mühlberg Eduard, Piir Oskar, Poimu Rudolf, Posti Peeter, Purgu Aleksander, Raudsepp Fridjof, Roots Richard, Tiirik Arnold, Tulf August, Vals Gustav.
2. valimisringkond (7): Annus Jüri, Ehasalu Elmar, Koskel Peeter, Lepisk Harald, Pastak Hugo, Posti Jaan, Pügi Karl, Soonberg Arnold, Võsu Rudolf.

Jõgeva vald.

1. valimisringkond (11): Alber Karl, Kalda Johannes, Koll August, Kurrik Jaan, Laanemäe Taavet, Lepik Gustav, Lõoke Gustav, Paju Johannes, Pedriks Karl, Pedriks Oskar, Pruuli Johannes, Rehemaa Johannes, Sarapuu Albert, Sopp August, Taras Heinrich, Tiidor Eduard, Tiimann Karl, Välba Erich.
2. valimisringkond (4): Jakobson Julius, Kalamees Jaan, Nurmann Otto, Oja August, Poom Johannes, Rebas Villem, Ounap Mart.

Kaarepere vald:

1. valimisringkond (4): Brenner Kondrad, Jürisoo Albert, Linnamägi Heino, Tobro Karl, Velsker Oskar, Villems Alfred.
2. valimisringkond (3): Mägi Johan, Tõnisoo Karl, Tõnts Johannes.
3. valimisringkond (3): Kirsipuu Osvald, Riomar Ferdinand, Vipper Eduard.
4. valimisringkond (2): Jürgens Leopold, Metsoja Hugo.

Kambja vald:

1. valimisringkond (7): Adusoo Rudolf, Ennist Julius, Jams Osvald, Illus Juventin, Ipsberg Albert, Kalbus Aleksander, Kevend Albert, Kirs Rudolf, Lillo Juhan, Müller Aleksander, Raukas Julius, Sumpsel Aleksander, Tart Johannes, Unt Peeter.
2. valimisringkond (5): Kallas August, Kivisik Karl, Kull Oskar, Norden Johannes, Petulai August.

Kasepää vald:

1. valimisringkond (8): Jõgi Johannes, Kurs Ernst, Kuusk Helmut, Kuusk Johannes, Mäekuusk Johannes, Oja August, Raudtits Andreas, Runin Dimitri, Toit Aleksander, Vooder Johannes.
2. valimisringkond (7): Gunin Andron, Malõsev Akim, Larin Artemi, Laumets Arnold, Lunin Ivan, Mets Johannes, Tsõpov Nikifor.

Kavastu vald.

1. valimisringkond (5): Audova Eduard, Korobov Foma, Oder Jaan, Pahk Samuel, Poltan Aksel.
2. valimisringkond (5): Joonas Julius, Kütt August, Luht Olev, Mats Albert, Pruuli Eduard.
3. valimisringkond (2): Kukk Karl, Lindma Karl, Muna August.

Kildjärve vald

1. valimisringkond (3): Veermann Arved.

Kuna siin on esitatud ainult üks kandidaat, siis jääb sel tagajärjel Kildjärve vallavolikogu 2 liikme võrra väiksemaks, kui see seadusega kindlaks määratud. See on ainukene juht Tartumaal.

2. valimisringkond (4): Hint Albert, Klik Reinhold, Kooskora Gustav, Kooviste Eduard, Lokko Voldemar, Nukk August, Priimäe Artur, Rootslane Johann.
3. valimisringkond (2): Kool August, Laurson Richard, Toru Karl.
4. valimisringkond (3): Hintser Eduard, Login Karl, Repson Kalju, Vanatare Robert.

Konguta vald

1. valimisringkond (6): Koni Karl, Kütt Karl, Lamp Peeter, Liiv Eduard, Martinson Taavet, Prüüs Arnold, Sild Eduard, Taim Tõnis, Taska Kusta, Tillissoo Voldemar, Vahtra Johannes.
2. valimisringkond (6): Kivari Hugo, Koger Elmar, Metsik Voldemar, Pauska August, Sild Karl, Viirmaa Johannes.

Kudina vald

1 valimisringkond (6): Annuk Julius, Jürson Eduard, Kaasik Herbert, Kajak Elmar, Lepik Ernst, Liivak Martin, Ostrat Rudolf, Polli August, Pärnits Erich, Rätsep Ludvig, Selgis Mihkel, Teder August, Visser Erich.
2. valimisringkond (3): Jürimäe - Jüri, Käämer Oskar, Visser Voldemar.
3. valimisringkond (3): Nurk Johannes, Ojaste Hans, Pärn Jaan.
4. valimisringkond (3): Kivi Rudolf, Koppel Eedu, Visser Arnold.

Kuremaa vald

1. valimisringkond (7): Alekand Franz, Arst Karl, Arst Johannes, Elias August, Kapral Leo, Koll Eduard, Mägiste Alfred, Oksa Leopold, Priks Aleksander, Põldaru Hans, Pärn Mihkel, Saarma Elmar, Sooaru August, Soots Hans, Voltri Leonhard.
2. valimisringkond (5): Jõgiste August, Kalamees August, Keremaa Adolf, Kull Peeter, Lõoke Martin, Räni August, Teppan Alfred, Utt Osvald.

Kursi vald

1. valimisringkond (5): Kabel Johannes, Kallevei Johannes, Lall Karl, Nõmmeots Johannes, Suup Hugo, Suuroja August.
2. valimisringkond (4): Ansip Osvald, Ilves Ferdinand, Israel Jaak, Kaeramaa August, Murde Heinrich, Rebane August, Ränk Villem.
3. valimisringkond (3): Amor Jüri, Libe August, Mugra Johannes, Palm Richard.

Kuuste vald

1. valimisringkond (2): Härmann Rudolf, Palumets Jüri, Pastel Adu, Värv Jakob.
2. valimisringkond (4): Adler Eduard, Aland Hermann, Lihten Johannes, Otsa Eduard, Otsa Veigo, Pruuli Voldemar, Vaarma Johannes, Vään August.
3. valimisringkond (3): Annok Johannes, Hansen Johannes, Hango Jaan, Lukk Paul, Veites Gustav.
4. Valimisringkond (3): Adamson Kusta, Kikas Gustav, Lillo Artur, Lillo Eduard, Pastel Kusta, Päiv Albert, Sirg Karl, Voltri Karl.

Laeva vald

1. valimisringkond (8): Aasmaa Hugo, Annus Eduard, Lauren Arnold, Lätti Johannes, Madsen Richard, Pirk Verner, Roots Eduard, Sikkar Karl, Tilk August, Vare Ants, Vau Eduard.
2. valimisringkond (4): Heinpõld August, Nõgel Aleksander, Puhtmets August, Reinomägi Rudolf, Voiman Jüri.

Laiuse vald

1. valimisringkond (4): Amor Johannes, Helm Otto, Lätt August, Pärg Jaan, Põldmaa Jaan, Tooming Osvald, Vilper Eduard.
2. valimisringkond (2): Anslang Otto, Metsla Eduard, Saidla Juhan.
3. valimisringkond (3): Aunpuu Otto, Birk Johannes, Laur Johannes.
4. valimisringkond (3): Aasma Juhan, Kurvits Hugo, Nigul Otto, Pill Aleksander, Põldmaa Eduard, Remmelg Jaan, Vahtre Heinrich.

Lohusuu vald

1. valimisringkond (9): Hinno Aleksander, Hinno Bernhard-Edgar, Kangur Osvald, Kask Arnold, Kask Johannes, Kivi Joosep, Mägi August, Mägi Robert, Saar Mihkel, Savi Arnold, Särg Rudolf, Tamm Voldemar, Tamm Paul, Tomson August, Vene Jaan.
2. valimisringkond (3): Gusev Andrei, Karamkov Ivan, Lesjev Joan, Sokolov Joan, Tverskoi Sahar.

Kandidaatide nimestikud ülejäänud Tartumaa valdades avaldatakse homses lehes.

Kandidaatide arv kõikjal selgunud

Walgamaal

Waoküla 15 wallawoliniku kandidaati

Waoküla wallakomiteele on esitatud walimiste puhuks 15 wallawoliniku kandidaati, kuna wallawolikogu ise tuleb 12 liikmeline. Kandideeriwad Waoküla: hrad. Heldemaa, Lillipuu, Tuuling, Tilk, eErilane, Pehk, Jaakson, Eenmaa, Tammewäli, Kiwi, Wister, Junkur, Weidenberg, Parkja, Eramaa.

Hummulis 16 wallawolikogu kandidaati

Hummuli walla 12-liikmelise wallawolikogu tarwis on esitatud wallakomiteele 16 kandidaati. Kandideeriwad Hummulis: Aadu Kõiw, Juhan Solom, Karl Lill, Hendrik Printsmann, August Karu, Elmar Tiiwel, August Uuema, Maks Müller, Juhan Kaigas, Jaan Ots, Aadu Mumm, Jaan Ilwes, Aleksander Kulasalu, Karl Tammemaa, Peeter Johanson ja Hugo Ilisson.

Helmes rekordarw wallawolikogu liikmete kandidaate

Wõrreldes teiste waldadega on Helmes wallawolikogu liikmete kandidaatide arw rekordiline, kuna siin 15 wallawoliniku tarwis on 35 kandidaati. Wallawolikogusse kandideeriwad 1. ringkonnas — Juhan Ennuse, Gotlieb Sumberg, Ernst Kirs, Jaan Hiiop, Peedu Siilak, Hendrik Laosson, Karl Luik, Hermann Tiiwel, Ernst Wärk, Aleksander Noormets, Ernst Kukk, Eduard Wister ja Jaan Einer; 2. ringkonnas — Jaan Wuin, Karl Laul, Aadu Neumann, Johan Luts, August Nirk ja August Mikk; 3. ringkonnas — Ernst Liiw, Martin Ummer, Aleksander Wärk, Jaan Leeduks, Juhan Proosk, Aleksander Anderson ja Jaan Raas; 4. walimisringkonnas — Juhan Sokk, Johan Päss, Jüri Kitsing, Juhan Tomson ja Juhan Pehme; 5. walimisringkonnas — Hermann Rull, Jaak Käär, Märt Hiiop ja Peeter Mõtsküla.

Põdrala esitati 20 kandidaati

Põdrala 12-liikmelisse wallawolikogusse kandideerib 20 kandidaati, nimelt: Hendrik Arus, Hermann Krundel, Hermann Ormisson, August Kaigas, August Ilisson, Wiktor Lutt, Aadu Ilisson, Woldemar Rull, Woldemar Kurneu, Wiktor Erlemann, Jesper Tõnisson, Karl Seyp, Anton Käärik, Andres Truupõld, Jaan Loorberg, Woldemar Ritsesson, August Wäli, Herbert Hendrikson, Hugo Märska.

Petserimaal wiis walda ei wali, kolmes osalised ja kolmes täiswalimised

Seni saabunud andmetel jäävad wallawolikogude walimised ära wiies Petserimaa wallas. Nii ei tule valimisi Järwesuu, Mäe, Saatse, Senno ja Linnuse waldades, kus esitamiskirjadega esitatud kandidaatide arw on wõrdne walitawate arwuga. Walimisi osalises ulatuses tuleb Kalda wallas, kus kahes ringkonnas walimised jäävad ära ja kahes walitakse. Lõuna wallas jäävad ära ühes, kuna kolmes walitakse. Petseri wallas toimuwad walimised kahes ringkonnas. Kõige enam kandidaate on esitatud Mereväe wallas, kus 18 kohale kandideerib 36 kandidaati. Roodwas on soowijaid 27, kohti aga 18. Wilo wallawolikogusse kandideerib 26 kandidaati, kuna waltiowate arw on 20.

Tõrwa linnawalimistel 20 kandidaati

Tõrwa linnawalimistele esitati linnakomiteele 12-ne wolinikutoli tarwis 20 kandidaati, nendest wiis on seniseid linnaomawalitsuse tegelased. Linnawolikogusse kandideeriwad: Artur Neumann, Madis Reisenbuk, Juhan Kuus, Jaan Wiks, Tõnis Muru, Ants Salew, Artur Mandri, August Tera, Arkadi Käärik, Julius Berenstrauch, Alder Roots, Elmar Pirs, Jaan Põder, Hans Tautts, August Iwerson, Peeter Luik, Aleksander Merendi, Martin Saag, K. H. Perandi, Ernst Lupp.

Wõrumaal ei tule walimisi ühes wallas

Wõrumaa waldades tulewad enamikus igal pool walimised. Ainult Lepistu wallas jäävad walimised ära, kuna seal on esitatud 12-le kohale 12 kandidaati. Edasi on osalised walimiste ärajäämisi mõnes üksikus wallas ühes walimisringkonnas.

Wõrus 16 kohale 29 kandidaati

Eelmaspäewa õhtul peeti Wõrus walimistekomitee koosolek, kus waadati läbi uute linnawolinike walimise esituskirjad. 1. walmisringkonnas jäeti maksma järgmiste kandidaatide esituskirjad: Fritz Suit, Albert Mölter, Eduard Arrak, Arnold Valuteder, Johan Koemets, Walter Kunse, Paul Ebber, Julius Hölder, Jakob Olmet, Joh. Semmiste, Taawet Tork, Paul Tirro, Arnold Undse, Erich Beick, Ed. Kahro ja Arnold Munga.

Teises walimisringkonnas jäeti maksma järgmiste isikute esituskirjad: Feliz Kõwa, Olew Härma, Paul Korrol, Ed. Koppel, Ernst Laiw, Walgo Berg, Werner Pedrose ja Jaan Mööga, Mihkel Tõnismäe, Willem Tamberg, Aleksei Kasemets, Ed. Lender, T. Radwere. Tühistati 3 esitamiskirja. Wõrus jääb 16 kohale 29 kandidaati.

Antslas 16 kandidaati

Esmaspäewal peeti Antslas walimistekomitee koosolek, kus wõeti wastu järgmiste isikute esitamiskirjad: Priidu Tänawa, Jaan Erwel, Karl Malleus, Kaarel Hummik, Samuel Saar, Bernhard Abiline, Joh. Skiller, Arnold Pihlo, Karl Johanson, Herbert Iwan, Bernhard Joakit, Enn Kuel, Karl Andermaa. Oskar Wungi, August Kreewat, Artur Wainola. Wiis esitamiskirja tühistati. Nii jääb Antslas 16 kandidaati 12 kohale.

Mõisaküla 16 linnawolikogu liikme kandidaati

Mõisaküla linnawalitsuses esitati eelseiswateks linnawolikogu walimisteks 16 kandidaati, kelledest kuuluwad peaaegu pooled ka praegusesse linnawolikokku. Nii kandideeriwad Mõisakülas: Jaan Paalits, Jaan Lunkas, Joh.-Ed. Sõrunus, Hendrik Maksim, Oskar Simm, Elmar Raidel, Tõnis Tiisler, Peeter Warik, Johann Peedu, Nikolai Päsmel, Martin Kask, Karl Sork, Ernst Kask, Emil Woll, Johann Warik ja Aug. Soots.

Türil langes üks kandidaat wälja

Linnawolikogu walimiste Türi linnakomitee koosolekul waadati läbi 20 kandidaadi esitamiskirjad. Wormiwea tõttu kustutati Kustas Wilbaldi kandidatuur linnawolikogu walimiste kandidaatide nimekirjast, kuna teised kandidaadid loeti kõigi nõuete kohaselt esitatuks ja tulewad walimisele. Seega tuleb Türil walimisele 19 kandidaati 12 woliniku kohale.

Wirumaal täielikud walimised 7 wallas

Nüüd on selgunud, et walimised jäävad Wirumaal ära 8 wallas. Täielikud walimised tulewad 7 wallas, ühes ringkonnas tulewad walimised 12 wallas, kahes ringkonnas 8 wallas. Puudulikult on kandidaate esitatud 6 wallas.

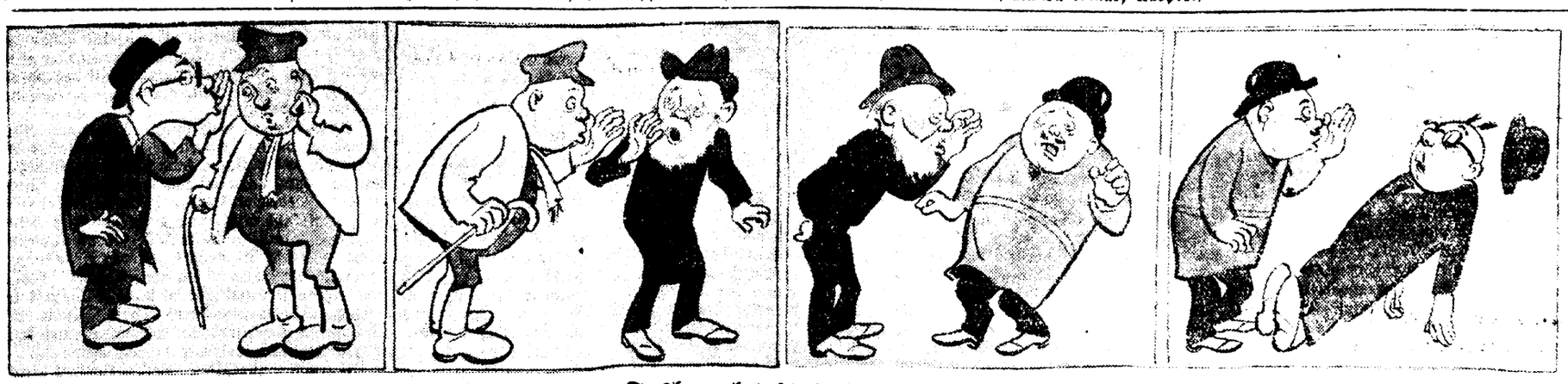
Walimised jäävad ära Mäetaguse, Narwa, Waiwara, Mahu, Kunda, Lüganuse, Jõhwi ja Alutaguse waldades. Täielikud walimised tulewad Awanduse, Wao, Salla, Wihula, Haljala, Kaja waldades ja Jõhwi linnas. Ühes ringkonnas tulewad walimised Jõhwi wallas, Jõsaku, Küti, Rakwere, Roela wallas, Kunda linnas, Aaspere, Piiri, Waiknarwa, Tudulinna, Rägawere, Kohtla, Waigla, waldades. Kahes ringkonnas tulewad walimised Kadrina, Aasamalla, Sõmeru, Erra, Wehuja, Paaswere, Palmse w. Puudulikult on kandidaate esitatud Rägawere, Palmse, Paaswere, Wahu, Kohtla ja Waigla wallas.

Narwa-Jõesuus ei tule walimisi

Narwa-Jõesuu kuurort moodustab ainulaadse administratiiwüksuse Eestis, kuna Narwa linna osana tal ewib omaette wolikogu ja peab weel saatma kaks esindajat Narwa linnawolikokku. Tänawu N.-Jõesuu linnaosa wolikogu walimisi ei tule, kuna wolikogu koosseis on ette nähtud 12-liikmelisena ning täpselt samapalju on ka kandidaate. Seetõttu walimiskomitee otsustus lugeda kõik 12 valituks.

Algul kerkis küll esile 13 kandidaati, kuid asja lihtsustamise huwides üks meestest ei laskund päraft soowiwaldusallkirjade saamist enam oma kandidatuuri walimiskomiteele esitada.

N.-Jõesuu linnaosa wolikogu uus koosseis on järgmine: Aleksander Põder, Hermann Kolmo, Mihkel Kuiwa, Woldemar Krabu (I.), Woldemar Ränder, Woldemar Perkmann, Paul Kütter, Arthur Neumann, Julius Kirk, Johannes Uniaar, Woldemar Krabu (2.) ja Ferdinand Peifer.

Teslem lewitab kuulujuttu

Ülikool

Palutakse õpiraamatuid tuua

Palutakse kõiki neid filosoofia- ja majandusteaduskonna üliõpilasi, kes esitanud õpperahast vabastamise ja stipendiumi saamise palved ülikooli valitsusele, tuua oma õpiraamatud dekanaati kuni 28. sept.

Maanoorteringidele määrati toetust

Haridusminister on määranud eelmisel kevadel toetusena maanoorteringidele toetuseks 2000 krooni. Edukuse hindamine ja toetuse jaotamine toimub ülemaalise maanoorte sekretariaadi poolt.

Tapaloomade riigimaks ei kao

Eile toimetusele saadetud ja lehtedes ilmunud ühe informatsiooni pealkirjast nähtub, nagu kaoks tapaloomadelt wõetaw riigimaks. See ei ole nii. Tapaloomadelt wõetaw riigimaks ei kao, waid elusloomade jaoks, kes wäljaweo korral ei kuulu tapaloomadelt wõetawa riigimaksu alla, seati isise uus maks 2 kr. loomalt weistekaswatusfondi heaks, nagu see nähtub sõnumi tekstist.

Pärnumaa meierite koosolek

Teisipäeval, 26. sept. peeti Pärnu Kaubandus-Tööstuskoja saalis Pärnumaa meierite maakondlikku päewa, kuhu oli ilmunud üle 30 Pärnumaa meieri. Koosoleku awas Meierite Koja esimees J. Kaigas, tervitades kokkutulnuid. Seejärel Pärnumaa piimanduskonsulent referreeris teemal „Kallituse tekkimine piimamõhinguis ja ümbruse kaunistamine“. Meierite tutsa-alastest küsimustest kõneles koja esimees J. Kaigas, kuna mitmesugustest majanduslikest küsimustest jooies piimanduse ja meierite eluga kõneles koja sekretär agr. K. Andresson. Koosolekul mingisugused otsust wastu ei wõetud, kuna see oli ette nähtud peamiselt informatsioonikoosolekuna.

Akad. Rootsi-Eesti Seltsil 4500 kr. ülejääki

Eile õhtul pidas Akadeemiline Rootsi-Eesti Selts Tartu ülikooli peahoones oma aasta-peakoosolekut. Koosolekul olid päewakorras dr. O. Liiwi referaat „Eesti-Rootsi wahekordadest 18. sajandil“ ja arnanded ja walimised.

Tegewus on olnud hoogne ja tegewus- ning kasjaarunaded wõeti wastu. Tõhusat tööd Rootsi ja Eesti üliõpilaste lähendamiseks on aasta jooksul teinud ka Seltsi juures töötaw üliõpilaste koostöötamise toimkond. On arendatud praktikantide wahetust ja mõõdunud juwel töötas ka 10 eesti naisüliõpilast Rootsis juwekohtadel.

Ilues tegewuskawas on ette nähtud aastaraamatu wäljaandmine, Rootsi-Eesti sõnaraamatu wäljaandmise lõpule wiimine, uurimistööde toetamine jne. Ka üliõpilaste koostöötamise toimkond tahab panna weel suuremat rõhku Eesti ja Rootsi üliõpilaste lähendamisele, aidates kaasa praktikantide kohtade muretsemisele ja juwekohtade hankimisele. Järgmise aasta eelarwe wõeti wastu tasakaalus 8500 kr., kusjuures kassas on praegu ülejääk 4515 kr.

Walimiste osas waliti tagasi endine juhatus koosseisus: esimees prof. P. Wieselgren, abiesimees prof. G. Suits, kassapidaja dr. O. Liiw, sekretär prof. S. Karling, prof. Wasar. Rewisjonitoimkonda waliti tagasi prof. H. Moora ja dr. J. Linnus.

Eesti-Rootsi üliõpilaste koostöötamise toimkonna esimeheks waliti prof. S. Karling, abiesimees A. Horm, sekr. J. Kauri, liikmed H. Paalmann, J. Lill, W. Raam, prl. A. Wolt ja B. Wichmann. Toimkonda otsustati kutsuda weel üliõpilaskonna wälistoimkonna esindaja.

Autoomanikud nõuawad kohest sõiduhindade tõstmist

Lõuna-Eesti Autojuhtide Ühing pidas eile erakorralise peakoosoleku. Päewakorras oli ühingu põhikirja muutmine ja kohal algatatud küsimuste lahendamine. Juhatuse seisukoht, mis nägi ette ühingu nimes ja põhikirjas mõningaid olulisi muudatusi, wõeti wastu. Edaspidi kannab ühing Lõuna-Eesti Autoomanikkude Ühingu nimetust, sest liikmete koosseisu moodustawad 70—80 protsendi ulatuses autoomanikke.

Edasi arutati benjiini kallinemisega ühenduses olewaid küsimusi, mis kutsusid esile elawaid sõnawõtte. Teatawasti nõudis ühing sõidutariifide 25-protsendilist tõstmist, esitades wastawad palwed Tartu linnawalitsusele ja majandusministeeriumile. Wiimane tunnistas hinnatõstmise tarwilikuks, kuid andis selle küsimuse lahendada omawalitsustele. Et asja kiiresti lahendada, otsustas peakoosolek saata majandusministeeriumi nõue palwe ja ka delegatsiooni, kelle ülesandeks oleks selgitada autojuhtide praegust seisukorda.

Maanoorte töö

Aktused ja peod

Maanoored peoeeskawade sisustajaina

I

Maanoortel on wälistööd lõppemas. Juba praegu saadakse mahti mõelda talwisele tööperioodile ja teha kawatsusi ruumis toimuwa tegewuskawa läbiwiimiseks.

Talwises tegewuskawas seisab maanoortel ka aktuste ja mõne peo korraldamine, kuna wiimasest loodetakse saada ringile tulu, mis wõimaldab jälle teiste ürituste läbiwiimist. Samuti paluwad üksikutel juhtudel maanoortelt abi teised seltskondlikud organisatsioonid ja noortel tuleb tihti esineda aktuse wõi peoeeskawa ühe osa täitjana.

Et maanoored seda ülesannet täites peaksid eeskawas midagi uut ja ühtlasi sisukamat pala pakkuma — see on endastmõistetawalt selge. Allpool olgu wihjatud mõnele wõimalusele peoeeskawa sisukamaks muutmiseks ja antud praktilisi näpunäiteid nende alade wiljelemiseks ka maanoorte eneste hulgas.

*

Üks meil wäga wähe harrastatud alasid on kõnekoor, millega wõiks kunstipäraselt sisustada pidustuste ettekandeid, kui meie ei taha, et eeskawade ühekülgsus tüütab publikut. Maanoored peaksid siin just pioneerid olema.

Hea kõnekoor on kollektiiwkunst. Ta on koguni plastilisem worm ettekandeks kui laulukoor. Meie wõime temaga siduda hulk teisi kunstialasid, mida laulukoori praktikas tawaliselt ei tehta. Kõnekooriga wõib ühendada laulu, muusikat, tantsu, wõimlemist, heli- ja walgusefekte ja palju muud. Nii tekstis kui illustreeriwas osas wõiwad esineda nais- ja meeskoorid, solistid, duetid jne. Kõik oleneb kõnekoori juhi leidlikkusest ja walitud teksti ilmest, milliseid illustreerimiswõtteid wõimaldub tarwitada.

Kõnekoori harjutusi tuleb alata reeglipäraste hingamisharjutustega, ühiste hääle- ja rõhutamiskatsetega. Peale selle kõnekoori harjutuste alguses tuleb omistada tähelepanu ka ühistele käigu- ja jooksusammudele ning süstemaatilisele rütmilisele liikumisele.

Kõnekoor põhjeneb kõnekeelel, selle kõla- ja tundewärwingul. Meeste, naiste ja laste hääled mõjutawad meid eri wiisil — meeste kõrgemad ja madalamad, naiste heledam. ja tumedamad, laste süütud-selged ja puhtad. Iga esineja hääl tuleb arendada selgeks, iga kõnekoori liige peab püüda otsida oma hääle kaunimat kõla, kuidas see tekib heas asendis, sügawalt hingates ja pingutamata häälepaeltega. Kriiskamist püütagu wältida, sest tõelisestki elus kriiskamine ei tähista jõurikkust, wõidutahet, wõidurõõmu wõi wägiwallatarwitamist, waid wastupidist. Kõike esitatagu õige tawalise kõnehäälega, kuid wõimsa tunde wäljenduse ja weenmisoskusega.

Kõnekoori liikmete arw olgu wõimaluste kohane. Muidugi on mõjuwam massiline kõnekoor, kuid on wõimalik isegi kümne inimesega saawutada häid tagajärgi. Häälematerjali walikul on rohkem wabu käsi, kui laulukoori juures, sest kõnelda wõib igaüks. Muidugi on eelistatawamad inimesed ,kes üksikultki on wõimelised wastawat teksti nauditawalt ette kandma. Kuna kõnekoori ettekanne ei taotle otseselt heliharmooniat, siis pole tarwis katsetada üksikliikmete kõnet wiia unissoni, weel wähem taotleda hääle kõrguses muid muusikalisi akorde. See wõib anda ainult koomilisi tulemusi. Peale üksikute erandite iga inimese loomulik kõnelemistooni kõrgus on sobiw kõnekoori jaoks, tähtsam on aga teksti hingestamine ühesarnaselt. Juba mõne kokkuharjutamise tulemusena hääled harmoneeruwad ja ei tundu sugugi wõõrastawalt kõnekooriliikmete erinewad hääletoonid.

Kõnekooriga on wõimalik siduda pea kõiki kunstialasid. Osawalt lawastatuna see wõimaldab saawutada haruldaselt weenwat kunstilist terwikut. Lawadekoratsioon peaks taotlema äärmist lihtsust ja tagasihoidlikkust, nagu kõnekoori liikmete riietuski, mis peale selle peaks olema enamwähem ühtlane, kui tekst ei inspireeri kasutama erilisi illustreeriwaid kostüüme.

Oiwalised wahendid kõnekoori mõju tõstmiseks on walgus- ja heliefektid, nagu instrumentaalmuusikagi eel-, wahe- wõi saatemänguna. Mõne teksti täiendamiseks sobib suurepäraselt ka laul.

Kõnekoori mõjuwaim, aga ehk ka keerukaimalt rakendataw illustreerimiswahend on rütmiline liikumine.

Kõnekooris me ei räägi ainult tawalises kestuselu toonis, waid peame püüdma awaldada elamusi, tundeid, püüdma kujutada sündmusi. Seda saawutada tahtes peab paratamatult kõnega siduma miimikat ja liigutusi. Elawat keelt ei wõi kujutada liigutusteta. Kui tawalisegi kõne juures piiratakse wõi takistatakse liigutusi, siis see kõne muutub tundekehwaks ja tardunuks. On siis loomulikult selge, et liikumatu kõnekoori mõju on palju wähem kui liigutustega kõnekoori oma, kes püüab mõjustada peale sõnalise abinõu weel muudega.

Õige tähtis on teksti walik: see inspireerib kõnekoori juhi leidlikkust, süwenemis- ja efektiwõtete alal. Meil ei ole peale erisihiliste ettekandepalade spetsiaalseid kõnekoori tekste. Kuid sellest saab üle. Peagu iga luuletis on kohaldataw kõnekoorile ja igaüks neist pakub sadasid eriwarjundilisi wõimalusi ettekandeks kõnekoorina. (Järgneb.)

E. L—a.

Wastseliina maanoortele 263 auhinda

Wastseliina Maanoorteringi wäljapanekuid ja hoolsamaid noori oma walmistatud muusikariistadega. Tagareas ringiwanem H. Sibul.

Maakondlikul näitusel esinesid Wastseliina konwendi piirkonnas tegutsewate maanoorteringide liikmed eriti märkimiswäärselt, moodustades suure ja õpetliku wäljapaneku. Kokku esines 46 paremat liiget oma töödega, mis kõik auhinnati ja kellele kõigile määrati rahaline autasu Wastseliina Põllumeeste Seltsi poolt. Esinejatele ringidele anti eridiplomid. Näitusel parimaks ringiks oli Wastseliina, kelle liikmetest Ants Mehine sai kolm 1. auhinda: aiawilja, põldtaimede ja jäära eest. Ewald Sirp sai 1. auhinna omawalmistatud muusikariistade eest; Kusta Kuuseoks waha ja wurrimee eest ja naisliikmed Linda Aasa, Irene Wöstrow ja Senta Sassiaad said naiskäsitööde eest 1. auhinna. Tõukanade eest said 2. auhinna Harald Burge, Bernhard Ojasoo ja Linda Aasa.

Mauri Maanoorteringi wäljapanekutest meeldisid eriti hoidised, mille walmistajatele Leida Agarile, Aino Arusalule ja Oie Sokkale määrati 1. auh. Naiskäsitööde eest said liikmed L. Agar ja Am. Arusalu 1. auhinna ja mee eest Armelt Agar 2. auhinna.

Tsäpsi maanoorteringi liikmetele anti wälja põldtaimekaswatuse ja käsitööde eest 8 esimest auhinda, kusjuures suurema autasu said Elsa Pant ja Ernst Pilt. Loosi ringile määrati 4 esimest auhinda, Piusa ringi kolmele liikmele kõigile 1. auhinnad, Wana-Saaluse ringi 4 esinejale kolm esimest ja üks teine auhind. Misso ringi liikmed Madis Sokk, Elwiire Kiholane, Agnes Kukk, Silinna Prants ja Elli Eerik said kõik 1. auhinna. Uue-Saaluse Maanoortering sai wäetuskatsete eest 1.-a auhind. 1. auhinna ja Tabina ringist Ew. Glaserile määrati suguküldi eest.

Luhamaa ringist pärit Wassili Kungla'le määrati omapargitud lambanahkade eest 1. auhind ühes kuldaurahaga.

Need on kokkuwõttes ainult parimate maanoorte hinnangud. Käesolewal suwel toimunud wõistlustel Wastseliina konwendis krooniti 15 töömeistrit ja maanoored said kokku 199 auhinda. Wastseliina maakondlikul näitusel anti kokku 46 maanoorele 64 auhinda, siis üldkokkuwõttes wõiwad Wastseliina Konwendi maanoored oma töösaawutise 263 diplomiga terwe toa seinad katta. Auhindade kogusumma on üle 600 krooni.

Kaheksal maanoorteringil on tänawu muretsetud endile lipp, nimelt Wastseliina, Piusa, Wana-Saaluse, Mauri, Misso, Loosi, Uue-Saaluse ja Tsäpsi ringidel, kuna teistel on muretsemisel.

Sügisene töökoosolek maanoorte ringis

Kuidas säilitame omakaswatatud aiasaadusi?

Linda Olew: Awan järjekorralise omawahelise referaatkoosoleku ja palun nimetada kandidaati koosoleku juhatajaks. Helmi Stim: Teen ettepaneku walida koosoleku juhatajaks Salme Kadak.

Linda Olew: Kui teisi kandidaate ei nimetata, palun tõsta käed, kes on selle poolt, et Salme Kadak juhataks meie tänast töökoosolekut. Tänan! — Seega ühel häälel walitud. Palun Salme Kadakut koosolekut juhatada ja meie määratud järjekorralist protokollijat Udu Metsa kohale.

Salme Kadak: Järgmiseks päewakorrapunktiks on referaat Waike Meelismäelt teemal: „Kuidas säilitame omakaswatatud aiasaadusi". Palun referenti kohale.

Waike Meelismäe: Lugupeetud kaastöötajad! Saagirohke sügis paluh meilegi noortele palju lõikuseks, lokkawad meiegi wäikesed wiljawäljad mitmesugustest aiawiljadest. Oleme seni tarwitanud rohkesti neist aiasaadustest igapäewaseks toiduks, kuid nüüd kerkib küsimus,

kuidas säilitada aiasaadusi pikemaks ajaks,

et jätkuks neist talwelgi toidu mitmekesistamiseks.

Kõik aiasaadused talwiseks alalhoidmiseks tuleks üles wõtta sügisel, oktoobrikuus enne suuremaid öökülmi, walides wõimaluse korral päikesepaistelise kuiwa ilma. Soodsate ilmade korral lastagu aiawilja taheneda wäljas õhu ja päikese käes. Terwe ja korralikult üleswõetud ning hästi taheneda lastud aiawili wõib hästi säilida korralikkudes hoiukohtades.

Igas taluaias kaswab esimesel kohal peakapsas. Meie — maanoorteringi liikmed, kaswatame weel palju teisigi kapsaliike, nagu lill-, roos-, nuija sinikapsast, kuid talwel pole laule anda midagi peale hapukapsa Ometi peaksime hoolitsema, et oleks talwelgi wäärtuslikku, wärsket kapsast. Säilitamiseks walitagu keskmise suurusega, kõwad ja terwed kapsapead, wõetagu juurega üles, murtagu wälised suuremad lehed ja kui umbes päew kuiwanud, siis asetatagu hoiuruumi. Keldris hoides istutatagu kapsapead juurega liiwa sisse wõi seotagu 2 pead juurtpidi kokku ja asetatagu keldri lae alla lattidele, nii et kapsapead üksteisest eemale jääwad. Hästi säiliwad ka

juurteta kapsapead jahedas,

õhutatud ruumis riiulil, kahelt-kolmelt realt laotult. Parem peakapsa sort talwiseks alalhoiuks on Amager. Samuti kui peakapsast, wõime alal hoida sini- ja rooskapsast, kuna lillkapsas, mis hoiuruumide suhtes wäga nõudlik, meie maaoludes hästi ei säili.

Hinnatawamal kohal meie talu aedwiljadest on mitmes. juurwiljad, mis on wäga wäärtuslikud toitlustamisel ja eriti meile, noortele,

soowitatawad toorelt tarwitamiseks.

Lihtsam kaswatada ja kergem alal hoida on kaal ja peet. Peedil lõigatakse lehed, kaalil juured ja lehed ning asetatakse kuhja wõi keldrisse salwedesse. Samuti kui kaali hoitakse alal ka nuikapsast. Wäärtuslikud ja wäga maitswad on porgandid, mustjuured ja pastinakid, kuid need nõuawad säilitamisel suuremat hoolt ja paremat hoiuruumi. Peale lehtede lõikamist ja õhu käes kuiwatamist pakitakse juurwili kordamööda kuiwa liiwaga keldrisse rita wõi kuhilasse wõi kastidesse wõi salwedesse. Pakkimisel pandagu alla ja peale paks kord kuiwa liiwa ning juurwilja warreotsad wäljapoole. Samuti pakitult wõib neid juurwilju ka wäljas kuhjas hoida, kuid sealt on talwel külmaga raske wälja wõtta. Paremini kui porgand Nantesi poolpikk säiliwad Südameta ja Perfection.

Juurwiljadest, mis meie

suwesuppidele meeldiwa maitse annawad,

on tuntud supijuured: petersell, seller ja puru, mis talwel puuduwad sellepärast, et ei osata neid alal hoida. Peterselli ja selleri lehti ei lõigata, waid murtakse, jättes waid 2—3 südamelehte. Purulehed kärbitakse poole lühemaks ja istutatakse kasti wõi keldrisse sügawalt liiwa sisse. Peterselli ja sellerit pakitakse liiwaga, lehe otsad wäljapoole.

Teistsuguseid hoiuruume,

kui eelpool loetletud aiawiljad, wajawad sibul ja kõrwits. Neid wõib säilitada toas wõi köögis, s. o. soojas, kuiwas õhurikkas kohas.

Salme Kadak: Tänan referenti selge, asjaliku ja kokkuwõtliku ettekande eest ja

awan läbirääkimised

ning palun koosolijaid agaralt sõna wõtta, kuna ettekanne oli kõigile tarwilik ja huwipakkuw.

Jaan Meri: Täna soowitati kõiki aiawilju keldris säilitada, kuid minul ka kõige pakkimise juures, mida tegin konsulendi nõuandel, läksid porgandid mädanema juba jõulu ajal.

Leida Loowäli: Minu porgandid säiluwad hästi, sest walin alati terwed, riketeta porgandid. Keldrit peab suwel hästi tuulutama ja isegi lupjama.

Mai Maasik: Ei meil küll mädane, aga ära närtsiwad. Me neid liiwa sisse ka ei pannud, ema ütles, et turbamullas seisawad hästi, kuid pole ka aega olnud sinna panna.

Waike Meelismäe: Meil taludes leidub harwa korralikke ja otstarbekohaseid keldreid. Et saada otstarbekohaseid ruume,

peaks jagama keldri wähemalt kolme eraldatud osja:

1) juurwilja kelder, 2) hoidiste ja õunte kelder ja 3) soolat. ja hapendatud aedwiljade kelder. Juurwiljakeldris peaksid leiduma salwed, mille esikülg annaks tarwidust mööda madalamaks wõtta, et kergemini kätte saada aiawilju.

Parem abinõu aiawiljade hallituse ja mädanemise ärahoidmiseks on paras kuiw ja jahe õhk, sellepärast peaks leiduma igas keldris õhutamise wõimalus. Kewadel, peale tagawarade lõppemist awatagu kõik uksed ja aknad, wiidagu wälja wana liiw wõi turbamuld, puhastatagu hoolega wõrkudest ja tolmust kõik nurgad ja salwed. Hallitusidude ja mädanemist tekitawate bakterite häwitamiseks on tarwilik igasuwine keldrite lupjamine, eriti halbade keldrite juures tarwitatakse formaliini wõi wääwliga desinfitseerimist. Hea on, kui keldris püsib ühtlane soojus, mis on kõige parem 0 kuni +3 kr. C, kuid küllalt hästi täidab oma otstarwet sarnane kelder, kus temperatuur ei tõuse üle +8 kraadi C.

Enn Otsa: Meil kodus keldrit ei ole, kuid hoiame kartuleid ja ka teisi aiawilju kuhjas. Meil on madal sawimaa ja liiwa pole teragi.

Teeme kuhja kõrgema koha peale,

kaewame wäikese kraawi ümber, et wesi alla ei koguneks ja nii kuhja pandud ja hoolega kaetult seisawad aiawiljad wõrdlemisi hästi. Ainult ei ole katsetanud kapsaid kuhjas alal hoida, kuna neid hoitawat kraawides. Kartulid, kaalid ja peedid seisawad kuhjas hästi, porganditele tuleb kuiwa mulda wahele panna, muidu närtsiwad ja mädanewad. Peterselle olen hoidnud wäljas peenral ja kui peenramaad sügisel tahan üles künda, asetan peterselli kõrwalisemasse kohta mulla sisse, kattes külma tulekul pealt lehtedega. Talwiseks tarwitamiseks hoian petersellc kasti pakitult jahedas ruumis. Mustjuur olen kaswatanud aasta ja neid hoian warakewadiseks tarwitamiseks peenras.

Salme Kadak: Kui sõnasoowijaid ei ole, siis tänan kõiki koosolijaid usina ja püüdliku koostöö eest. Loodan, et koju minnes täna kogutud teadmised otsekohe rakendate oma aiasaaduste alalhoidmiseks. Lõpetame tänase töökoosoleku meie harjumuste kohaselt ühise lauluga „Waikne, kena kohakene..."

Wee maanoored said lipu

Pühap., 24. skp. kell 4 p. l. toimus Wee koolimajas Pärnumaal lipu annetamine ja selle õnnistamine kohalikule maanoorteringile. Rohke rahwahulga juuresolekul õnnistas lipu Jaagupi õpet. P. Tammaru, kuna peokõne pidas ja lipu andis üle Pärnumaa maanoorte instruktor A. Murd. Lipu wardasse lõid naelu Pärnumaa Maanoorte ühendus, Pärnu-Jaagupi konwent, konsulent J. Laas, P.-Jaagupi Maanoorte ühendus ja teised.

Kudina maanoorele 50 kr. auhinnaks

Hiljuti lõppes üleemaalise Maanoorte ühenduse poolt koos Tšiilisalpeetri Wäetusnõuande Bürooga korraldatud kirjatööde wõistlus, mille teemaks oli „Nukki kaswatamine N. talus". Osawõtt wõistlustest oli elaw. Auhindamisel sai esimese auhinna 50 kr. Tartumaalt maanoor W. Rauboja, kes on pärit Kudina maanoorte ringist.

Audrus kontrolliti maanoorte hoogtööd

Maanoorte instruktor A. Murd ja konsulent A. Talwoja kontrollisid neil päewil Audru konwendis maanoorte hoogtöid kanakaswatuse ja heinaseemnekaswatuse alal. Audru konwent on tänawuse põua tõttu kõige enam kannatanud, millest tingituna ka heinaseemne kaswatus on 100 prots. ikaldunud. Heinaseemne külw toimus juulikuu alul ning kuiwa tagajärjel pole seeme senini üldse hakanud idanema. Kanakaswatuse ettewõtteid on tublisti takistanud tõumaterjali puudus, kuid sellele waatamata leidus wäga häid algatusi. Nii wääriwad märkimist Soewa maanoorteringi liikmeist Benita Lepik, Nehewälja talust ja Kristjan Wainu, Wainu talust, kes praegu oma kaswatuse töö ettewõtetega sammuwad Audru konwendis esikohal.

Petseris hoolitsetakse tuleõnnetute laste eest

Õpilastele toetusteks 4000 kr. Toitlustamispunkt awatakse 1. oktoobril

Petseri Tuleõnnetute Abistamise Komitee kontrollis tuleõnnetuse läbi kannatanud perekondade elamistingimusi, kusjuures selgus, et wõrdlemisi halwas seisukorras on õpilased ja wäiksemad lapsed. Neil puudub aastaajale wastaw rõiwastus ja koolitarbed. Paljud elawad weel praegugi külmades hoonetes, mis omakorda mõjub halwasti terwislikult. Ka on õppemaksude tõstmise tõttu hulk õpilaswanemaid aineliseś hädas. Komitee asus seisukohale, et hädalistele tuleb määrata toetusi, kuna laste eest hoolitsemine peaks olema esmajärjekorras teostataw. Paluti Sotsiaalministeeriumilt lisakrediiti, et abistamisaktsiooni rahuldawalt läbi wiia Kohe saabus selleks ka ministeeriumi nõusolek, millega õpilastoetuseks on wõimalik teha kulutusi 4000 kr. ulatuses. Kogutud andmetel ulatub toetustwajawate õpilaste arw üle 100. Toetussummade arwel kawatsetakse tasuda gümnaasiumis ja reaalkoolis õppemaksud, muretseda hädawajalisi õppeabinõusid ja muretseda aastaajale wastawat rõiwawarustust wõi jalatseid. Abistamise tegelikuks läbiwiijaks jääksid koolide õppenõukogud ja hoolekogud, kuna neil on iga õpilase wajadused ja nõuded kõige paremini teada.

Peale nimetatud abistamisaktsiooni on Sotsiaalministeeriumilt saadud nõusolek ka tuleõnnetute lastele toitlustamispunkti awamiseks, arwates 1. oktoobrist. Toitlustamine sünniks samas korras, kui seda tawaliselt puudustkannatawate laste toitlustamisel talwekuudel. Suurematele lastele antakse walmislõunaid linna Wanadekodu söögisaalis, kuna wäiksemat. antakse toiduaineid wõi walmistoitu koju. Esialgu wõetakse toitlustamisele umbes 100 last. Koos tuleõnnetute laste toitlustamisega on kawatsusel ka teiste puudustkannatawate laste toitlustamise alustam. samast ajast, kui see osutub wõimalikuks krediitide osas. Ühtlasi on kawatsusel weel lastekodu asutamine neile, kel puuduwad wastawad korterid ja kelle praegused elamistingimused korterite osas on rasked.

Tuleõnnetuile korterite muretsemiseks püütakse leida ruume ümbruskonna küladest, milleks kõik wabad ruumid on registreeritud ja wajaduse korral tehakse wajalised remonttööd Komitee üüriraha summade arwel. Nii loodetakse talweks kõik korralikult majutada. Samuti tuleb wajaduse korral ka majaperemeestel wastu tulla korterite wõimaldamiseks tuleõnnetuile, kellel linnast eemale minek osutub wõimatuks. Ka selleks on eeltööd käimas.

Wiljandimaa moodsaim koolimaja

Oisu uue koolimaja õnnistamine ja Peebu algkooli 100 a. juubeli pühitsemine

Hiljuti sai walmis Paistu walla Oisu uus koolimaja, mida hakati ehitama 1938. a. kewadel. Eelolewaks suweks jäid ainult mõnesugused sisemised wärwimistööd. Ehitus, mis teostati maaarhitekt A. Wiilu plaani järgi, pidi maksma minema 84.000 kr., tegelikult on aga seni kulutatud ainult 75.000 kr.

Uus koolimaja on kõigiti ajakohane ja oma sisustuselt uhkeim, mis seni Wiljandimaal ehitatud. Temas on 4 suurt klassiruumi, suur saal, pesemisruumid, awar köök ja söögituba, õhurikkad magamisruumid poiss- ja tütarlastele, söögitoas iga õpilase jaoks oma söögikapp, samuti magamisruumis oma riidekapp.

25. skp. alustas kool tööd 3 klassikomplektiga, esialgu 100 õpilasega, kuna mahutada suudab uus koolimaja kuni 200 õpilast. Enne töötas wallas 3 kooli, senised Tölli ja Peebu algkoolid suleti.

Suletud Peebu algkool pühitseb tänawu oma 100 a. kestuse juubelit.

31. oktoobril on Oisu uue koolimaja õnnistamine. Ühtlasi pühitsetakse siis Peebu ja Tölli algkoolide 100 a. juubelit. Samal ajal Tölli algkooli juhataja Margus Männik wõib tagasi waadata 40-aastasele tegewusele koolipõllul. Nii on 31. oktoober Paistu wallale tähtsaks peopäewaks.

Soopa soos puhkes jälle tuli

Suislepa wallas Wõrtsjärwe kaldal asuwas Soopa soos, mis mõne aja eest põles teatawasti mitu nädalat järgemööda, puhkes läinud nädalal uuesti tuli, seekord põhja pool suurt magistraalkraawi. Tuld asusid kustutama kohalikud elanikud ja Järweküla tuletõrje salk.

Tartumaalt

Puhja põllumajandusliku täienduskooli wõetakse weel õpilasi wastu. Kuna kool wiimased 2 aastat töötas ainult tütarlaste osaga, sest et poeglapsi ei tulnud nõutud arwu kokku, siis tänawu wõetakse kooli ka poeglapsi, ja koolile on uus õppejõud juba ära walitud. On soowitaw, et wanemad oma lastel, kes linna edasiõppima ei lähe, põllumajandusliku haridust tõstaksid kodulähedusses asuwas täienduskoolis.

Kursi kog. pidupäewalt. 24. skp. pühitses Kursi kog. õp. J. Muru oma 10 a. ametijuubelit, mispuhuks oli kirikus kontsert-jumalateenistus ja koguduse poolt juubilarile kuldristi pidulik üleandmine, mida toimetasid praost A. Kapp, abipraost A. Wooremaa ja õpetaja J. Treumann. Kirik oli pidnehtes. Päewakohaselt jutlustas õp. J. Järwe. Teistes waimulikkudes talitustes olid tegewad abipraost A. Ein, õp. A. Kerem ja J. Konsin.

Muusikalises osas esines meisterlikult orelil prof. A. Topman Tallinnast. Meeldiwalt esinesid ka lauljanna pr. M. Laanekask Tartust, ja wiiuldaja hr. E. Laos Jõgewalt. Rahwast oli kirikus rohkesti.

Kontsert-jumalateenistusele järgnes kutsutud külalistele koosolemine pastoraadis.

Rannu tuletõrje walis juhte. Rannu walla wabatahtlik tuletõrje ühing pidas peale põhikirja muutmist ja Tamme kogu likwideerimist Rannu wallamajas pühapäewal oma esimest peakoosolekut normaalpõhikirja alusel. Juhatusse waliti esimeheks Mart Kaasikmäe, liikmeteks Leo Warik ja Nikulai Tihane (kõik endised, Rannust). Uueteks juhatuse liikmeteks waliti Tammelt Artur Wölli ja Nik. Nurm ja Walgutast Aug. Täkker ja Karl Lamm. Rewisjonikomisjoni said Johannes Raawe Rannust, August Pede Tammelt ja Edgar Ots Walgutast. Walguta tuletõrje ühingu likwideerimisel omandas Rannu tuletõrje ühe pritsi, mis asetseb Erwu külas Luigal.

Walgamaalt

Weepuudus suureneb. Weskid seisma jäämas. Kuigi kohati on sadanud ka wihma, on siiski tänawune sügis samuti nagu suwigi jäänud wihmawaeseks. Kohati on põud eriti kõwasti tunda andmas, suurendades weepuudust ja kaewud on jäänud päris tühjaks. Mõnel pool on weskid seisma jäämas, kuna weewähesuse tõttu pole wõimalik enam wilja jahwatada.

Wõrumaalt

Kartulisaak wäike. Räpina ümbruse põldudel on tänawu kartulisaak wäheldane. Põuase suwe tõttu on kartul wäike. Ühes wäheldase saagiga on kartulite hind tõusnud.

Läbi kodumaa linnade

Otepäält

Turul kallinesid kartulid. Kuna kestwa põua tagajärjel Otepää mägistel liiwamaadel kartulisaak jäi wäikeseks, on wiimastel päewil Otepää turul tublisti tõusnud kartulite hind. Walged kartulid maksawad 2.50—3 kr. ja wäikesed punased 3.50—4.50 kr. kott. Rukkijahu maksab 8—8.50 kr. 50 kg, kaerad 3.40—4 kr. 32 kg, nisupüül 36—40 senti kg, tangud 20—21 s. liiter, kruubid 22 s. l, taluwõi 60—65 s. 400 g, koor 18—19 s. klaas, piim 8—9 s. liiter, kohupiim 16—18 s. l, kanamunad 10—12 s. paar; pirnid 10—15 s. liiter, õunad 5—10 s. matt ja 1,50—2 kr. wakk, kapsapea 5—12 s., porgandid 3—5 s. kimp, kaalid 3—7 s. tükk, kurgid 1—3 s. tükk, wasikad 7—12 krooni.

Petserist

Petserlased proowisid pisargaasi. Petseri spordiwäljakul demonstreeriti gaasikaitsenädala puhul süüte- ja gaasipomme, nende kustutamist ja kaitsewõimalusi. Demonstratsioone jälgis rohkesti rahwast suure huwiga. Wäljakul oli wälja pandud ka wastawad plakatid ja õhukaitsewahendid. Pikema seletuskõnega riigikeeles esines prefekt R. Kard ja wenekeelse kõnega hr. Potin. Peale demonstratsioone paluti soowijaid ilmuda wäljakule, kuhu heideti kümmekond pisargaasi pommi, et wõimaldada tutwumist pommide mõju ja tagajärgedega. Uudishimulikke leid. kaugelt üle saja, ent warsti oli wäljakul üldine „pisaratewool". Siiski arwasid proowijad, et pisargaas olewat kergesti tajutaw. Eriti agarad olid noored, kuid politseiwõimude poolt keelati neil gaasipiirkonda minna.

Esimene maja walmimas. Tulejälgede likwideerimisel osutus esimeseks mohikaanlaseks ärimees Johannes Kann, kuna tema uus kiwiehitis on juba katuse alla wiidud ja praegu on käimas seesmised walmistustööd. J. Kann loodab juba eelolewal kuul kolida oma uude majja ja hakata äritsema pärast pikka puhkust. Kuna kiwiehitis hoiab niiskust, siis maja teist korda eluruumidena kasutamisele wõtta ei saa enne kewadet. Üldiselt on praegu kerkimas ligi 20 maja. Sügiseks loodetakse ehitustöödega jõuda lõpule. Kuna neist enamik on puuehitised, siis wõimaldaw. nad ka kohest sissekolimist, pakkudes talweks peawarju.

Mungad mullatöödel. Petseri kloostrit piiraw tiik-tõke oli kuiwa suwe tagajärjel kuiwaks jäänud. Seda asusid kasutama kohe kloostriwõimud, et soodsalt läbi wiia tiigi süwendustöid. Algusest loodeti selle tööga toime tulla omal jõul, milleks mungad ja teised kloostrielanikud asusid kaewamistöödele. Nüüd selgus siiski, et suur töö nõuab ka suurt tööjõudu ja nii tuligi wõtta töödele abijõude. Tiigi süwendustööd on juba lõpukorral. Seega saab kloostri ümbrus sootu ilusama wälimuse, kuna warem paljudest kohtadest tiigis ulatusid wälja porisüntad.

Tõrwast

Korraldatakse loomademüüki Tõrwast tapamajadele. Alates 1. oktoobrist Helme Majandusühisus teeb algust elusloomade müügi korraldamisega Tartu ja Tallinna eksporttapamajadele eelmiste aastate eeskujul. Tapamajadelt maksetaw hind on poole wõrra kallim praegusest turuhinnast koha peal.

Muudeti raudteesihti. Praegu on käimas Walga — Tõrwa — Abja raudtee sihi lõpliku projekteerimise tööd maastikul. Tõrwa rajoonis muudeti raudtee sihti Wabadusspargi läheduses nõnda, et nüüd uuel kujul raudteesiht ei saa niiwõrd laastawaks Wabadusspargile ja jääb ka wähe kaugemale Wabadussõjas langenute mälestussambast.

Põltsamaalt

Tööstuskeskkoolile kaks õppejõudu. Nagu haridusministeeriumi kutseosnse osakond teatab, on Liidia Tabur ja Margit Saagus määratud Põltsamaa tööstuskeskkooli õpetaja kohusetäitjaiks, mõlemad arwates 1. augustist s. a. kuni 31. juulini 1940. a.

Türilt

Järwamaa meierid olid Türil koos. Esmaspäewal toimus Türil meierite koja korraldusel Järwamaa meierite kokkutulek, mille awas koja esimees J. Kaigas, kes ühtlasi andis informatsiooni koja tegewusest. Edasi arutati piimanduslikke ja meierite kutsealasse puutuwaid küsimusi.

Türil lõppesid õhukaitsekursused. Türil lõppesid kodanliku õhukaitsekursused, millest wõttis osa 75 inimest. Kursusele järgnesid katsed, mille kõik osawõtjad sooritasid, saades wastawad tunnistused.

Tartu teated

58.500 tartlasel suhkru warustuskaardid

Warustuskaartide wäljawõtmine praegu tagasihoidlik

Linnawalitsuse poolt elanikkudele wäljastatawate suhkru warustuskaartide wäljaandmine hakkab lõpule jõudma. Teisipäewa õhtuks oli Tartus wälja antud 58.500 warustuskaarti. Linna aadressbüroo andmetel ei ole warustuskaartidega endid weel warustanud ligi 2000 tartlast. Praegu toimub suhkru warustuskaartide wäljaandmine tuletõrjemajas. Kaartide wäljawõtjate arw päewa kohta on wõrdlemisi wäike. Wõib arwata, et paljudel on kaardid wälja wõtmata sel põhjusel, et nad ajutiselt wiibiwad Tartust eemal maal ning jõuawad siia tagasi alles siis, kui sügisesed tööd on lõppenud. Samuti pole rutanud kaartide wäljawõtmisega wist ka need majaomanikud, kelle üürilistel on olnud suhkrutagawarasid küllaldaselt.

Kaupmeeste poolt on teostatud suhkru müümisel järjekindlamat kontrolli, et kõik kaupmeestele antawad warustuskaardi kupongid olekšid kaardi numbriga warustatud. Seetõttu ei ole enam tekkinud arusaamatusi suhkru ostulubade saamisel linnawalitsuses.

Koolide-inspektori ettekanne Tartu õpetajaile

Tartu õpetajate organisatsioonid korraldawad ühiselt neljapäewal, 28. sept. kell 6 õhtul Pedagoogilise Muuseumi ruumes, Kompanii 5, referaat-koosoleku, mille kawas koolide-inspektor Juhan Langu ettekanne teemal: „Muljeid Skandinaawia reisilt".

Teatawasti wiibis koolide-inspektor wastmööbunud hilissuwel õppeotstarbel Skandinaawia riikides, kus ta koolikŭsimuste kõrwal jõudis teha tähelepanekuid ka muude eluawalduste üle. Kõiki neid muljeid taahab referent jagada nüüd Tartu õpetajatega.

Osawõtt on wõimaldatud kõigil õpetajail, waatamata sellele, misfunguseŝe koolitüüpi keegi kuulub. Ka asjaŝhuwitatud külalisi wõib õpetajate soowitusel kaasa tuua.

Karistati hobu- ja mootorsõidukite juhte ja jalakäijat

Tartu linna liiklemisinspektor K. Totsas teostas Tartus järjekordse liikluskontrolli. Seekordsel kontrollil sai karistada taksiauto B-490 juht Richard Pedda, elukoht Narwa tän. 165, selle pärast, et tema autos ootekohal istusid kõrwalised isikud. See pole lubatud nue Tartu linna liiklemismäärusega. Lisaks sellele on liikluskontrolli poolt ka paarile teisele autojuhile tehtud hoiatusi.

Karistada said weel mootorsõiduki omanik Karl Maks, elukoht Lutsu tän. 22—8, selle pärast, et ta ei olnud oma mootorsõidukit ümber regitreerinud. Autobuse waldaja Johannes Petersoni karistati selle pärast, et tema omnibuse tulekustutaja ei töötanud. Tartus Tiigi tän. 40 elutsewat Georg Heuerit karistati selle pärast, et ta ei olnud oma mootorsõidukit ümber regitreerinud. Auto T-30 juhti Ewald Karu, Saadjärwe wallast karistati, sest tema auto regitreerimismärk oli poriga kaetud. Auto B-560 juhti Arnold Arbit karistati selle pärast, et tema sõiduki regitreerimismärk ei olnud walgustatud. Samuti kooštati Arbile protokoll selle pärast, et ta arendas linnas kuni 90 km tunnikiirust.

Jalakäijatest sai karistada Nõo wallast pärit olew Aleksander Soonwald, kuna ta liikus sõidutee, takistades nii liiklemist.

Jalgratturitest karistati Jakob Stogowi, elukoht Mustwee linnas, ja Leo Wainot — elukoht Tartus Wõru tän. 110, selle pärast, et nad sõitsid kõrwuti teise sõidukiga. Ahja wallast pärit olew jalgrattur Johannes Krull ei näidanud pööramisel suunda.

Hobusõiduki juhtidest karistati Tartus, Kalewi tän. 84—7 elutsewat Erich Liiwamägi, sest ta ei näidanud suunda. Suuna mittenäitamise pärast karistati weel Wõnnu wallast pärit olewaid hobusõidukijuhte Kristjan Mällot ja Ferdinand Robimaad.

Tartu wallast pärit olewat August Salumäed karistati selle pärast, et ta oli oma hobusõiduki jätnud kõnniteele. Saadjärwe wallast pärit olew Julius Kruus ei näidanud teise tänawasse pööramisel suunda ja sõitis wale kätt.

Dr. jur. Mart Nurk ülikooli nõukokku

Seni kuulus Tartu Ülikooli nõukokku õppeülesannetetäitjate ja nooremate abiõppejõudude esindajana Eesti Rahwa Muuseumi dir. dr. F. Linnus, kes luges etnograafia õppetoolil, kuid etnograafia õppetooli täitmisel dr. G. Ränggaga langes dr. F. Linnus automaatselt Ülikooli nõukogu koosseisust wälja. Esmaspäewa õhtul oli Ülikooli nõukogu saalis nõukogu uue liikme walimine. Uueks nõukogu liikmeks waliti õppeülesandetäitjate ja nooremate abiõppejõudude esindajana õppeülesandetäitja kaubandusõiguse alal dr. jur. Mart Nurk („Postimehe" wälispoliitilise osakonna toimetaja) 1. jaanuarini 1940. a.

Seniste nõukogu liikmete ametiaeg lõpeb samuti 1. jaanuaril. Uued nõukogu walimised toimuwad tänawu nowembris.

E. N. K. S. walis auliikme

Teisipäewa õhtul toimus Eesti Noorsoo Kaswatuse Seltsi erakorraline üldkoosolek, kus oli päewakorras auliikme walimine. Üksmeelselt otsustati Seltsi auliikmeks walida kauaaegne Eesti Noorsoo Kaswatuse Seltsi Tütarlastegümnaasiumi abijuhataja pr. Elisabet Luiga, kes hiljuti läks pensionile.

Kammiwabrik „Estico" hakkab töötama normaalselt

Kammiwabriku „Estico" töölisnõukogu esimees A. Helde teatab meile, et Tartus olewat lewinud kuulduseid, nagu kammiwabrik „Estico" jäämat seisma ja selle tagajärjel töölised wallandatawat. Nende kuulduste alusel olewat nimetatud tööstuse tööliste krediidiusaldus kõigutatud ja töölistel olewat raskusi tarbeainete saamisel.

Töölisnõukogu esimehe tõendusel olewat töölisnõukogu wolitatud seletama, et neil kuuldustel puudub igasugune alus. Wabriku edasitöötamisel tekkinud küll mõningaid raskusi septembrikuu algul, kuid töölisnõukogu energilisel waheleastumisel ja majandus- ja sotsiaalministeeriumi kaasabil on töölistel wõimaldatud wabriku edasitöötamine. On pandud waid maksma 40-tunnine töönädal, et ühtki töölist ei tuleks wallandada. 40-tunnine töönädal kestwat 1. now. s. a. Kuid nagu wiimasteŝt andmeteŝt nähtuwat, hakkab tööstus saama wajalikul määral tooraineid, mistõttu näib olewat kindel, et juba enne 1. now. saab tööstus asuda töötama normaalseis tingimusis — 48-tunniŝe töönädalaga.

Lastele toitu ja riidewarustust

Tartu Lastekaitse Ühing korraldab ka tänawu puudusŝkannatawate laste warustamiŝt riiete, jalanõude ja toiduga. Kõiki lastewanemaid, kes soowiwad saada eelolewal talwel oma lastele taluta lõunaid, toidupakke, riidewarustust ja jalanõusid, palutakse registreerida lapsed Tartu Lastekaitse Ühingus, Gildi 8, kooliambulantsis. Registreerimine toimub igal esmaspäewal, keskmädalal ja reedel kella 5—6 p. l. ja neljapäewal kella 11—12.

Eestlaineliŝi pilte E. Rahwa Muuseumis

Seoses Raadil alanud pühapäewaste kunstiloengute sarjaga on Eesti Rahwa Muuseumis sel nädalal üles seatud wäike erinäitus eestlaineliŝi pilte. Need on peamiselt Tartu Ülikooli joonistuskooli kuuluwailt kunstnikelt, nagu Aug. Pezold, H. E. Schlichting jt. Teoseid on tähtsamaid allikaid eesti warasema 19. sajandi talupojaelu pildis tundmaõppimiseks, kuna üleswõtteid meie eŝiwanemate elujärjest leidub alles mõõdunud sajandi lõpupooleŝt.

Wõrdluseks warasematele eesti elu kujutawatele kunstitöödele on E. R. Muuseumis ühtlasi wälja panduid ka nn. Düsseldorfi koolkonda kuuluwate kunstnike Oscar Hoffmanni, Gregor v. Bochmanni ja Paul Raua eestlaineliŝi töid. Selleŝt nähtub suur edusamm meie maa kunstitaŝemes sajandi teisel poolel, kus maalikunst suutis esitada eesti talupoja kujuŝid sügawama tunnetuse ja kaasaelamisega, kui seda saaks edaŝi anda paljas üleswõte.

Süütepommide kustutamise demonstratsioon Raekoja ees

Täna õhtul kella 7—8 korraldab Tartu Wabatahtliku Kodanliku Õhukaitse Ühing Suurturul Raekoja ees süütepommide kustutamise demonstratsiooni, kus selgitatakse, kuidas saab kustutada elektroon-termiitsüütepomme, mis annawad põlemisel kuni 3500 kraadi kuumust. Seletusi kustutamisest annab waljuhäälsjate kaudu komisjar A. Juhani. Kustutustöid demonstreerib tuletõrje meeskond hr. Hageri juhtimisel. Kõikidel on demonstratsiooni jälgimine waba.

Prefekt W. Roowere köneles õhukaitse küsimusteŝt

Kodanliku õhukaitse majandus- ja propagandanädala puhul köneles eile ülikooli suures auditooriumis Tartu-Walga prefekt W. Roowere õhukaitse küsimusteŝt.

Kõneleja algul selgitas kodanliku õhukaitse wajadust, andes ühtlaŝi lühikese ülewaate lennuasjanduse arenguŝt ja sõjagaasidesŝt. Eriti suuri edusamme tegi lennuasjandus Maailmasõja ajal, millal ehitati üldse 170.000 lennukit. Tõusis lennukite kiirus, relwastus kui ka kandejõud. See pidew tehniline areng on jätkunud tänini.

Mürkgaasidе ja lennukite koostöö sundiŝki riike lahendama probleemi, kuidas kaitsta tagala kodanikke, seŝt nagu näitas Saksa-Poola sõda, wõib sõjategewus juba esimestel päewadel kandуda ka sinna. Et wähendada hädaohtu miinimumini, tuleb organiseerida kogu riigis elutsew kodanikkond. Kodanlik õhukaitse moodustab kõikide kodanikkude koondise, wataмata nende rahwusele, usule, elukutsele ja jõukusele.

Eitewalmistatud kodanik on oma käitumiselt palju teadlikum ja ühtlaŝi ka julgem. Pea kaotamine toob aga alati kaasa üliraskeid kannatusi. Edaŝi köneleja selgitas pommide löhkewõimet. 50-kilone fugasŝpomm purustab 50 m kaugusel majaŝt löhkedes, kõik uksed ja aknad, 100—300-kilone mürŝt löhub aga juba ka seinad. Läbilõõgi wõime on kergel mürŝul (kuni 50 kg) mullas 5 m, telliskiwis 1,5 m ja betoonis 1 m.

Et meie õhukaitse korraldus on alles algaŝmes, siis peaks kodaniŝkond selleŝt suurema huwiga osa wõtma. Teeme seda tööd rahulikult, kiirustamata ja närweerimata. Sellejärel köneleja puudutas linnulennult küsimusi, mis tulewad käsitamiŝele KÕ kursustel. Naiste ja noorsoo ülesanded ei ole ühingus wäiksemad meeste omadeŝt.

Lühidalt

Kodanliku õhukaitse kursused arstidele

Täna algawad 2-päewased kodanliku õhukaitse kursused arstidele, mille loengud toimuwad ülikooli suures auditooriumis, wälja arwatud täna õhtul kell 7 algawad loengud, mis toimuwad ülikooli aulas.

Algas roošt keele algkursus

Roošt keele algkursus on alanud. Kursus on maksuta ning sellele pääsemine on kõikidele wõimaldatud. Õpperaamatuna hakatakse tarwitama Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastusel warsti ilmuwat „Roošt keele õpikut". Kursused peetakse ülikooli peahoones, kolmap. 6—8, aud. 4, reedel 6—7, aud. 1 ja 7—8 aud. 4.

Prefekt karistas

Tartu-Walga prefekt karistas: Oswald Liine p. Sööri, elukoht Kiidjärwe wallas, Zoja talus 30 krooni wõi 20-päewaŝe arestiga. O. Sööt paugutas 6. aug. päraŝt Kambja furnuaiapühа. korgipüssi.

Adolf Gustawi p. Harki, elukoht Otepää linnas, Ille tn. 10 — 20 kr. wõi 10-p. arestiga. A. Hark oli kindlaks tegemata ajaŝt 5. juulini ŝ. a. hoidnud ja kandnud keelatud relwa — püstolit ilma wastawa loata.

Hans Hanfu p. Selling'ut, elukoht Tartus, Aia tän. 63 — 25 kr. wõi 10-p. arestiga. H. Selling sõimas ja lärmitses 12. šŝp. joobnud olekus restoran „Riias".

Aleks Jaani p. Puuga't, elukoht Tartus, Tähtwere tn. 1—7 — 30 kr. wõi 10-p. arestiga. A. Punga, juhtides Tartu — Wiljandi maanteel weoautot B—21, takistas liiniomnibuse möödasõitu 6 km ulatuses, kiiruse lisandamisega ja keŝet teed sõitmisega.

Ado Taaweti p. Morgen't, elukoht Tartus, Anne tn. 37 — 30 kr. wõi 15-p. arestiga. Karl Kristjani p. Lepikut, elukoht Tartus, Wõru tän. 110 — 20 kr. wõi 10-p. arestiga. Mõlemad olid 12. aug. Wõru tänawal wiinaštunud olekus tülitanud tänawail liiklewaid inimeŝi, tungides kallale O. S-le.

Friedrich Friedrichi p. Metsa, elukoht Tartus, Wõru tn. 57—5 — 20 kr. wõi 10-p. arestiga. F. Mets sõitis 13. šŝp. mootorrattal A—620 lubamata kiirusega.

Minna Jaani t. Alet'it, elukoht Mustwee linnas ja Amalia Jaani t. Mitrowskit, elukoht Kawastu wallas, kumbagi 15 krooniga wõi 10-p arestiga. Mõlemad olid 19. šŝp. Mustwee laadal lisanud, lärmitsenud ja teineteiŝt peksnud.

Erich Rudolfi p. Iwaskit, elukoht Mooste wallas, Säkna külas ja Peeter Danieli p. Wardjat, elukoht Mooste wallas, Säkna külas, kumbagi 20 kr. wõi 10-p. arestiga. Mõlemad olid 19. šŝp. Mustwee laadal lisanud, lärmitsenud ja teineteiŝt peksnud.

Erich Rudolfi p. Iwaskit, elukoht Mooste wallas, Säkna külas ja Peeter Danieli p. Wardjat, elukoht Mooste wallas, Säkna külas, kumbagit 20 kr. wõi 10-p. arestiga. Mõlemad olid 19. šŝp. Mustwee laadal lisanud, lärmitsenud ja teineteiŝt peksnud.

Julius Hindriku p. Rükkelit, elukoht Kuremaa wallas, Kooli talus — 20 kr. wõi 10-p. arestiga. J. Rükkel oli 20. aug. Maarja-Magdaleenas korraldatud peol waljusti laulnud ja lärmitsenud, olles ise joobnud.

Iwan Kondrati p. Sabrodin'it, elukoht Wana-Irboška — 20 kr. wõi 10-p. arestiga. I. Sabrodin oli 1. šŝp. Jõgewa linnas, Turu tn. 2 asuwas restoranis joobnud olekus kiŝendanud ja tülitanud restoranis wiibijaid.

Johannes Jaani p. Kuslapuud, elukoht Tartus, Kiwi tn. 5—11 — 30 kr. wõi 10-p. arestiga. J. Kuslapuu oli 8. šŝp. Henningi-platŝi takŝiautode seisukohal alkoholi tarwitanud ja ei olnud enam wõimeline autot juhtima. Uhtlaŝi on ettepanek tehtud linnawalitsusele Kuslapuu jõuwankri juhtimisloa tühistamiseks 8 kuuks.

Albert Luise p. Andersoni, elukoht Tartus, Uus tn. 48-a — 20-päewaŝe arestiga. A. Anderson oli 12. aug. J. Adamtau tantsusaalis joobnud olekus waljusti lärmitsenud.

Richard Willemi p. Ernitsat, elukoht Tartus, Jõe tn. 1—13 — 20-p. arestiga, Ernst Jaani p. Mutsot, elukoht Tartus, Tähe tn. 115—6 — 10-p. arestiga ja Udo Peetri p. Kupper'it, elukoht Tartus, Kastani tn. 67 — 20 kr. wõi 7-p. arestiga. Kõik kolm olid J. Adamtau tantsukursuste korraldamisõhtul rikkunud rahu lärmitsemisega joobnud olekus.

Kiriklikke teateid

„Misjoni-Kodu", Suurturg 11—2. Piiblitund neljapäewal kell 7 õhtul. Naismisŝ. L. Paul.

Tartu Linnamisjon. Kolmapäewal kell 6 õht. kuulutustund 5. algkoolis, Kalewi tn.

Op. H. Wiks.

Kaubarohke maarjalaat Tartus

Erakordselt palju oli weiseid. — Weiste hinnad langenud. — Ka sigade ja hobuste hinnad olid madalamad

Maarjalaat Tartus kujunes teisipäewal wõrdlemiŝi kaubarohkeks, kuid sama ei saa märkida ostu-müügitehingute kohta. Weiste ja wäikeloomade laat, mis asus Tapamaja õuel ja lähedusես asuwatel tänawatel, oli laadalisteŝt tulwil. Kuna praegu Wõru tänawa ümbersillutamise osa töid on weel lõpetamata, siis oli laadalistel laadaplatŝile pääsemine teatud raskustega seotud. Tuli kasutada kõrwaliŝi tänawaid, kuid osa sõitis Tapamaja juurde ka Wõru tänawat mööda, kus sillutustööd praegu pooleli.

Tapamaja õu oli wiimaŝe wõimaluseni täidetud laadalisteŝt ning wäga paljudel tuli kaubelda wäljaspool Tapamaja õue tänawatel. Erakordselt kaubarohke oli seekord weistelaat, kus oli müügile toodud

peamiselt aga kehwemaid piimalehmi

ja neid loomi, keda seniseŝ omanikud ei taha enam ületalwe pidada. Rohkesti wõis laadaplatŝil näha ka juhtumeid, kus talupidaja poolt oli toodud laadale müügiks kaks ja isegi rohkem lehma. Arwatawasti on siin mõju awaldanud kehw heina- ja põhusaak, mispärast püütakse realiseerida kõik need loomad karjast, mis ei ole enam korralikud piimalehmad.

Mis puutub aga weiste hinnasse, siis tuleb märkida, et need olid üldiselt wõrdlemiŝt madalad. Keskmisteŝt weisteŝt nõuti 50—65 krooni, kuid selle hinna juures oli wähe ostu-müügi tehinguid. Päris korralikkudeŝt piimalehmadeŝt aga nõuti laadal kuni 100 krooni, kuid niisuguseid lehmi oli laadale toodud ainult mõned üksikud. Pulle lihaloomadena oli toodud müügile samuti wähe. Nähtawasti on pullid juba waremalt müüdud, et wältida sööda kulutamiŝt. Ligikaudsete arwestuste järgi wõis seekordsel laadal olla kuni 250 weiŝt.

Kaubarohke oli ka sigade laat,

kus paistis silma, et waatamata sügisele, oli toodud müügile rohkesti kesikuid. Mõni talupidaja oli toonud kuni 5 kesikut. Küsimusele, miks praegu realiseeritakse kesikuid, kuna nendeŝt oleks wõimalik peekonisigu kaswatada ja see ei nõuaks enam kuigi pikka aega, anti wastus, et tänawune wäike kartulisaak ei luba kesikuid edaŝi pidada. Nähtawasti on jäetud kewadel sunremal arwul wäikeŝi põrsaid kaswama, kawatsusega, et sügisel neid turustada peekonisigadena. Nüüd, mil kartulisaak jäänud wäikeseks, tuleb sead realiseerida kesikutena.

Kesikuteŝt, olenedes kaaluŝt ja wäljanägemiseŝt, küsiti 25—35 krooni tükk. Ostu-müügi tehingute tegemisega kesikute ostmisel oldi wõrdlemiŝi tagasihoidlik. Elawamat äritsemiŝt wõis aga tähele panna wäikeste põrsaste osas. Nende hinnad wõrreldes kewadiste ja suwiste hindadega olid samuti natuke langenud. Nii maksid 4 nädala wanused põrsad 5—6 krooni tükk, wähe wanemateŝt põrsasteŝt nõuti ja makseti ka kuni 8 krooni tükk. Kahe kuu wanusteŝt põrsasteŝt küsiti ja makseti 14—15 krooni tükk.

Hobuselaat oli kaubahulgalt tagasihoidlik

Hobustelaada osa oli eelmiseŝt laadaŝt tunduwalt nõrgem. Oli toodud müügile peamiselt wanemaid ja kehwema wäljanägemisega hobuseid. Olenewalt hobuste wanuseŝt ja wäljanägemiseŝt nõuti nendeŝt 100—200 krooni. Paremaid tööhobuseid, milliseid laadale oli wäga wähe toodud, nõuti kuni 350 krooni. Tehingute tegemisel oldi aga üldiselt wõrdlemiŝi tagasihoidlik. Oli toodud ka mõni hobune, kellede eeŝt nende omanikud nõudsid kuni 600 krooni ja isegi rohkem.

Weel uusi üliõpilaŝi

Täiendawalt wõeti wastu 46 uut üliõpilaŝt

Tänawu jäi Tartu Ülikooli uute üliõpilaste wastuwõtmisel sisseastumiseksamite tõttu waba ruumi weel 46 üliõpilasele. Mõnes teaduskonnas aga õiendas sisseastumiseksamid rahuldawalt rohkem üliõpilaskandidaate, kui teaduskonda wastuwõetaw norm oli, mispäraŝt konkurentsi tõttu osa eksamiteinuid pidi selleŝt teaduskonnaŝt eemale jääma. Sääraseid „ülejäänuid" oli terwelt 77, kes kandideeriŝid uuesti 46 wabale kohale teistesse teaduskondadesse. Neiŝt waliti wälja paremusjärjekorras 46 paremat ja wõeti nüüd täiendawalt üliõpilasteks wastu. 31 eksami rahuldawalt, kuid siiski nõrgemini õiendanut, pidid tänawu lõpuks jääma Ülikooli ukse taha.

Täiendawalt wõeti uuteks üliõpilasteks wastu:

Üldteaduskonda: Werner Heinar, Woldemar Juurma, Toiwo Kaarheit, Artur Kaeramaa, Johannes Laiuks, Hermine Neppi.

Filosoofiateaduskonda: Paul Are, Erich Jnt, Alma Kaik, Ernst Kreil, Meeri Luts, Alfred Nigol, Elmar-Gustaw Nyman, Lydia Pantalon, Harald Purje, Wello Raunam, Alfons Rungis, Ain Ruutwet, Johannes Ruwen, Harald Sinka, Martin Taar, Enn Tammaru, Arnold Tolwats, Leonid Wimberg.

Matemaatika-loodusteaduskonna matemaatiliste teaduste osakonda: Helene Isak, Luise Korindt, Neeme Nigul ja Aare Toiwi.

Matemaatika-loodusteaduskonna loodusteaduste osakonda: Erika Mikkau, Maimo Palangu, Salme Pasiak, Helga Simm, Mare Tammerand.

Põllumajandusteaduskonna agronoomia osakonda: Aino Parwei, Karl Pirk.

Põllumajandusteaduskonna metsa osakonda: Johannes Anderson, Laine Raudsepp, Ilmar Saarne ja Helmut Waldmann.

Loomaarstiteaduskonda: Endel Jerkowits, Konstantin Juhanson, Juho Jäätma, Emil Kaljuste, Elsa Rodima, Raimond Tralla ja Helmi Wissel.

Ülikooli kantseleiŝt palutakse kõigil neil uutel üliõpilastel Ülikooli kassasse triiwitamatult tasuda immatrikulatsioonimaks 10 kr., millele järgneb faktiline üliõpilaseks wastuwõtt. Selle maksu tasumise wiimaseks tähtpäewaks on 5. oktoober, millal tuleb õiendada ka õppemaksu esimene osa — 40 kr.

Komseid sünnipäewi

Aleksander Vahter 75-a.

Homme pühitseb 75 a. sünnipäewa meremees ja laewandustegelane Aleksander Vahter.

Juubilar sündis 28. sept. 1864. aastal Hanila kihelkonnas. Isa warase surma tõttu sai A. Vahter käia waid 3 aastat algkoolis, kui pidi juba hakkama endale ülalpidamist teenima. Peale mitmesuguste elukutsete pidamist siirdus ta 25-a. noormehena merele. Lõpetas 1892. a. Londonis inseneride akadeemia ja sooritas algul 2. ja pärast 1. järgu mehaaniku eksamid, olles seega esimesi diplomeeritud eestlasi sel alal. Täiendas haridust Londoni Ülikooli Hartley Colledge'is, olles ühe selle haru auliikmeks ja võttes osa muudest üritustest. Sõitnud mehaanikuna igasugustel laewadel, nii kauba- kui ka sõjalaewadel, Eesti, Wene, Saksa, Hollandi, Inglise, U. S. A., Argentiina ja Türgi lippude all. Omab ka Türgi ordeni. Oli sultan Abdul Hamidi uue luksusjahi wanemaks mehaanikuks. Maailmasõja päewil oli Wene mereväes. Peale Eesti auriku „Kinnika" hukkumist jäi juubilar puhkusele ja elab nüüd waikselt oma kodus Kinnikal, Lihulas. Teinud kaastööd kodu- ja wälismaa ajakirjandusele ja tõlkinud mõned raamatud inglise keelest eesti keelde.

*

Johannes Saviauk, a.-s. „Eesti Metsatööstuse" Tartu lauatehase juhataja, seltside tegelane, sünd. 28. sept. 1887. aastal Puurmani wallas Tartumaal.

Pendo Kõrboja, ajakirjanik Wiljandis, sünd. 28. sept. 1887. aastal Abja mõisawalitseja pojana.

Teater ja muusika

Teatrihooaja awamine Pärnus

A. Kiwika ja A. Annisti näidendiga „Nimed marmortahwlil"

Pühapäewa õhtul algas Pärnus tänawune teatrihooaeg „Nimed marmortahwlil" esietendusega. Selle, tänawu pea kõigi teatrite repertuaaris oleva isamaalise teose, lawastas Ed. Lemmiste mitte nii, nagu seda on tehtud mõnes teises teatris. „Endla" etenduses oli tagaplaanile jäetud sõda ja lahing kui niisugused, ning sõjakoleduste rõhutamisest oli püütud wõimalikult hoiduda. Wõrreldes „Estonia" lawastusega, kus domineeris paugutamine, kuulipildujatest tulistamine ja fugassitamine, oli „Endla" lawastuses raskuspunktiks tehtud Wabadussõja waimu kui niisuguse esitamine.

Lawastuses oli see üldiselt ühtlaselt ka läbi wiidud, kuid mängulises osas kippus nii mõnigi tegelane teosest walesti aru saama. Nii ohtlik kui on üldse Wabadussõja aine käsitamine ilukirjanduslikus teoses, et Wabadussõda ei kujuneks ilukõneks ja kurraa-patriotismiks, niisama ohtlik on mängida „Nimed marmortahwlil" üksikuid osi, eeskätt muidugi kandwat peategelast Ahast. See raske roll oli usaldatud tänawu Eesti Draamateatrist „Endlasse" siirdunud uustulnukale Paul Ruubelile. Kahtlemata püüdis „Endla" Ahas anda oma parima, kuid just sellega pakkus ta enese üle. Ühelt poolt oli ta liialt „hingeline" ja halisev, teiselt poolt otse ekspresionistlik, pateetiline-žestikuleeriv, mis kokku ei suutnud sulatada inimlikult mõistetawa nooruki maailmawaatelist otsingut. Päris sümpaatsed ja rööpaispüsivad osad olid B. Randlalt (Tääker), F. Tilkilt (Konsap) ja eriti memmepojalik Miljan (H. Aare). Kuidagi laialivalguwalt mõjus V. Laasoni Käsperi ilus kuju. Teised pisemad osalised täitsid oma ülesande keskpärase kordaminekuga. Suureks miinuseks kogu ettekande juures oli asiolu, et kolme noore isamaapäästja mitteväljapaistwat osa olid pandud mängima naised, kes rikkusid palju muidui rahuldawat üldmuljet.

„Endla" hooaja awaetenduse puhul oleksime tahtnud näha enam sisemist elamuslikumat mõju niisugusest tundetihedast ja meile lähedasest teosest, nagu on seda „Nimed marmortahwlil". Kahjuks jäi see mitmel põhjusel saamata, kuigi püüdu selleks on olnud. Ja see wiimane on isegi küllalt wäärt, et hooaja teatristarti nimetada siiski kordaläinuks, mida omalt poolt aktsepteeris ka rohkearwuline publiku hulk elava aplausiga ja paljude lillekimpudega väljapaistwamatele osalistele.

K. Ee.

„Wanemuise" teater

Kolmapäeval kell 8 õhtul 49. korda harilikkude hindadega Hella Wuolijoe näidend 4 waatuses

„NISKAMÄE LEIB".

Neljapäeval kell 8 õhtul, 6. korda harilikkude hindadega Aug. Jakobsoni auhinnatud draama, 5 pildis

„VIIRASTUSED".

Laupäeval kell 8 õhtul esietenduseks Herzer-Lõhneri romantiline operett Fr. Lehari muusikaga

„NAERATUSTE MAA".

Lavastaja: A. Mering, muusikajuht: Ed. Tubin, lavapildid: A. Lepik, tantsud: I. Urbel, kostüümid: S. Leitu.

*

Tartu Peetri 1. pihtkonna **meeskoori lauluharjutus on kolmapäeval kell 8 õ. leerisaalis. Palutakse kõiki liikmeid ilmuda eelseisvate esinemiste pärast.**

Koorivanem.

Õõwalwe apteekides

Ööl wastu neljapäewa on awatud järgmised apteegid: H. Parts ja P. Reinhold, Riia tn. 51; J. Brunhof, Suurturg 13; H. Stimer, Kindral Põdra tn. 9.

Leinateateid

Robert Jürgenson †

Esmaspäewal suri Tartus wanemaid ärkamisaja haridusе- ja seltsikonnategelaŝi Robert Jürgenson, 84 a. wanuses.

R. J. sündis 23. apr. 1855. a. Laatres Pärnumaal. Algharidusе sai Wiljandi alg- ja kreiskoolis. Õppis 1872.—1879. Tartu poeglaste gümnaasiumis ja astus selle lõpetamise järel Tartu ülikooli keeleteaduŝt õppima, mille lõpetas 1883. a.

Oli selle järel 36 a. keŝtkolides wanade keelte õpetajaks ja omandas teenete eeŝt rea wene aumärke.

Juba üliõpilasena wõttis R. J. seltskonna tööŝt elawalt osa ja toimetas ka koos lauluiŝa Kreutzwaldiga „Kalewipoja" teiŝt trükki, seda parandades ja ümber töötades. Elas wiimaseł ajal Tartus oma tütre juures riiklikul toetusel, olles ühtlaŝ Wanade Õpetajate ühingu abikirjatoimetajaks.

R. Jürgensoniga on manalasse wajunud ŝlemapaistwamaid kõrgema haridusega ärkamisaja seltskonnategelaŝi.

Linda Hanniotti, kooliõpetaja Orawa-Luuslal, suri 29 a. wanuses. Oli tegew naiskodukaitses.

Tartu kinod

„LAINE". Viimasel aastakümnel on naised üha enam ja enam tunginud meeste tööaladele, waatamata sellele, kui rasked ja julgustnõudwad nad ka ei oleks. Uht niisugust episoodi, kus naised on walinud isegi hädaohtliku elukutse, näitab praegu ekraanil jooksew film *„Surmasõlm"*. Filmil ei puudu ka teataval määral tendents: ta tahab õigustada sotsiaalpoliitilisil kaalutlusil naise tungimist elukardetawale elukutsele. Filmis esinewad kolm naist (Alice Faye, Constance Bennett ja Nancy Kelly) õhukangelastena. Kaks neist teewad seda eluülalpidamise otstarbel, kuna kolmas lendab waid lõbu ja spordi pärast. Nende wahel tekiwad terawad konfliktid, millele järgnewad rasked katastroofid. Film on sisult põnew ja tehniliselt hästi õnnestunud. Dramaatilisi momente on püütud psühholoogiliselt põhjendada, mille juures esikohale nihutatud hingeline kannatus. Lisafilmidena näeme Eesti helikroonikat, Paramounti nädalaringwaadet ja „Doonau meloodiat".

APOLLO. „Kolm musketääri".
METROPOL. „Dshungli aarded".
ATEEN. „Lipp".
„CENTRAL". „Elu algab".

Kõneŝid ja koosolekuid

Akadeemilises Anglo-Eesti ühingus toimuwad kooswiibimiŝed 27. ja 28. sept. Ühingu ruumes, Magasiini tn. 12—3, algusega kell 21. Kooswiibimiŝel toimuwad abikomiteede walimiŝed, millele järgneb seltskondlik osa. Kõik inglise keeleŝt huwitatud tere tulnud.

Kr. Roorte Naiste Ühing palub kõiki ühingu liikmeid loteriile kogutud asjad reedeks ära tuua.

Kaitsemalewa teateid

NAK 2. jsk. liikmete-õhtul neljap., kl. 20.30 toimub relwaläŝituse loeng. Palutakse liikmeid ilmuda juba kell 20, sest on ka läbirääkimiŝi loterii eeltööde asjus ja teateid mitmesuguseiŝt kursusiŝt.

Taimekaitseteade 26. sept.

Kuna külmaliblika lendluse algust wõib sobata lähemail päewil, siis juhib Rakenduszooloogia-katsejaam siinkohal tähelepanu liimwööde õigele walmistamiswiisile. Liimwööde walmistamiseł tarwitatakse 14 šm. laiuŝt pärgamendiriba, mille keskele kantakse selleks otstarbeks walmistatud õõnestatud labidakesega rööwikuliim 4—6 šm. laiuselt ja 1 mm paksuselt. Kõige otstarbekohasem on algul mõõta walmiŝ puu jämedusele wastawa pikkusega tükk pärgamentpaberit, sellele lauatükil määrida peale liim ja alles peale seda siduda liimwöö kahe nööri abil wiiŝapuu tüwele 50—60 šm. kõrgusel maapinnaŝt. Liimwöö kinnituskohal peab tüwi olema wõimalikult sile, et liblikad tüwe ja liimwöö wahel olewate pragude kaudu ei pääseks mõrale. Tarwiduse korral tuleks puutüwi liimwöö all teha siledaks šawiga. On wiiŝapuul tugiteibad all, siis tuleks ka neile asetada liimwööd. Liimwööde ülesŝanemiseks soodne aeg teatatakse järgnewates taimekaitseteadetes.

Paljudes kohtades, kus weel sügisesed külmad tegemata, tuleb nendega kiirustada. Jahedad ilmad ja kuiw mullapind pole praegu wäga soodne idanemiseleł. Sellepäraŝt on tarwilik nii rukki kui ka nisu seeme puhtida enne külmi. Puhtimiswahend „Germisan", mis waheaeal oli otsa lõppenud, on jälle saadawal endiste hindadega.

Endiseł jahe

Kolmapäewaks ennustab metobs: keskmise kiirusega põhjakaarte tuuli. Ööŝi selgewõitu ja siisemaal 0—4 kraadi külma. Päewal wahelduwa rohkusega pilwitus, kohati hoogsademeid ja endiseł jahe.

Eestis oli eile keskpäewal 5—7 kraadi sooja ja sadas kohati hoogwihma.

Wastutaw peatoimetaja Jaan Kitsberg.
Wäljaandja: E. K./Ü. „Postimees".
Trükitud „Postimehe" trükikojas, Tartus

Õnnetu surma läbi vara lahkunud armast abikaasat, poega ja kallist venda

Arved Hanni't

sünd. 16. juunil 1912, surn. 25. sept. 1939,

matmine 28. sept. 1939 Põlva kalmistul

mälestavad valusas leinas

abikaasa, ema, õde ja vend perekonnaga

Seltsi liiget

Jaan Kiisk'i

mälestab

Tartu Eesti Majaomanike Selts

Seltsi liikmeid palutakse ilmuda matusetalitusele neljapäeval, 28. septembril s. a. kell 1 päeval Suur Kaar 72.

Surma läbi lahkunud armast abikirjatoimetajat ja ametivenda

Robert Jürgenson'i

sünd. 23. IV 1855, surn. 25. IX 1939

mälestab vaikses leinas

Vana-Õpetajate Uhing

Vaikselt uinus meie isake

Robert Jürgenson

Sünd. 22. apr. 1855, surn. 25. sept. 1939.

Ärasaatmine leinamajast kolmapäeval kell 13 Maarja kalmistule.

Sügavas leinas

abikaasa, tütred, väimees ja lapselaps.

Surma läbi lahkunud majaomanikku

Jaan Kiisk'i

mälestab leinas

Veeriku majaomanike pere

Õnnetu surma läbi lahkunud

Arved Hanni't

mälestab leinas

Laevaäri P. Grischakov

RIIKLIK SEERUMI-INSTITUUT, Tähtvere r.-mõisas, ostab

tuvisid ja kodujäneseid

Müüa Tartu linnas, paremas rajoonis

maja suure aiaga

Küsida vandeadv. O. Luck'i kontorist, Tartu, Võidu 37, kella 9—10 ja 16—18.

Vanemuise teater

Kolmap., 27. sept. kl. 20 (8 õ.) 49. korda haril. hindadega

Niskamäe leib

Hella Vuolijoe näidend 4 pildis.

Neljap., 28. sept. kell 20 (8 õ.). 6. korda. Harilikud hinnad.

„Viirastused"

August Jakobsoni näidend 5 pildis.

Laup., 30. sept. kell 20 (8 õ.). Esietend. hinnad.

ESIETENDUS

„Naeratuste maa"

Romantiline operett 3 vaat. Viktor Leon'i järgi koost. Ludvig Herzer ja Fritz Löhner. Franz Lehar'i muusika. Lavastaja: K. Aluoja. Muusikajuht: Ed. Tubin. Lavapildid: A. Lepik. Tantsud: I. Urbel. Kostüümid: S. Leitu.

Igasuguseid **vedusid** võtab vastu

auto-veoäri H. PETERSON

Veski 45. Telef. 25-07

MÜÜMISED

Vesiveski

Ahja jõel, moodsa seadeldisega, ühes

vana-taluga

214 r. v., nõutav hind 70.000 kr. Väljamaks kokkuleppel, maha arvates pangavõlg 46.000 kr. Müügil v.-k. „Talu-Majas", Suurturg 3.

Müüa

söögitoa-garnituur, puhvetikapp ja kirjutilaud. Näha Riia mnt. 11—4, k. 3—5 p. l.

Müüa

sohva, 6 tooli, 2 leentooli, peegliga laud ja reformvoodi. Koidu t. 2—5.

Müüa „Vanatoa"-

talu

4,5 km Tabivere jaamast Koogi teed. Suurus 10—11 ha. Hind kr. 4500. Osa võib võlgu jääda. Hooneid ei ole. Savimulla-maa. Ligem. teat. Kivi 42—5, Tartu.

Juhusl. müüa

vanatalu

Lõuna-Eestis. Suurus 170 v., head põldu 85 v. Osa hinnast pikaajal. laen. Teat. „Post." rmtkpl. „Talu-mets" all.

Elumuutm. tõttu müüa või üürile anda Elvas

juukse-tööstus

Teat. saab Elvas, Kesk tän. 28, ärist.

Elumuutm. tõttu müüa hästi sissetöötatud

juukseäri

Teat. „Post." rmtkpl. „Käidavas kohas".

Müüa elumuutuse tõttu hästi sissetöötatud

vulkaniseerimis-tööstus

Kirjad „Post." rmtkpl. „Elumuutus".

Ärasõitmise puhul

tüürelt müüa

2 originaalpilti, hõbedat, tualettpeegel, spordikelk jne. jne. Kroonuaia 56—2.

Müüa täiesti korras, võlgadeta

maja

(ostetud krunt 0,5 v.). Sisset. 11%, hind kr. 15.000. Teat. Jõe tän. 8—2, k. 4—6, Martinson.

Kiiresti müüa töötav, tulutoov

väiketööstus

Kr. 8500.—. Teated „Post." rmtkpl. „Väiketööstus 490".

Müüa

toodujäneseid

Sõbra 36—2.

OSTMISED

Poste

2—3 m pikad ja 5—8 tolli jämedad ja

palke

12—15 tolli jäm. ja 7 m pikad, soovit. osta. Teat. Kivi 42—5.

Soovin osta

elektriwoolumõõtjat

220 v./3—5 ampr. Pakkum. Fr. Mucha, Rüütli tän. 6.

Ostan 100

palki

6 tolli, 50 palki 8—9 tolli. Võivad toored olla. Alevi 15, Säre ja Ko.

Vajat. rammusat

piima-

aasta läbi. Tulla Tähe 124, poodi.

Igaüks akordionikunstnikuks!

Moodsam ja tõhuslikum, sealjuures praktiline muusikariist on akordion.

Mõne nädalaga mängite seda pilli juba korralikult kaasasoleva õpiku järgi.

Hea rahateenimise võimalus pidudel ja seltskonnas.

Vähese sissemaksuga soodus järelmaks.

Maailmakuulsad SETTIMIO SOPRANI, MUSICATOR, HESS, SIBYLLA BRAND, FROTTI akordionid ja bajaanid alates juba 135 kroonist.

Kohale jõudnud uus saadetis

PUHKPILLE

Tutvuge kataloogidega.

J. KITSING TARTU RIIA 33

Büroodele Asutustele Kontoritele

soovitame soodsas valikus

registraatoreid
kirjakorraldajaid
kiirõmblejaid
numeraatoreid
kuupäeva templeid
paberiklambreid
paberikonkse
paberiorasid
tindipotte
hektograafi linte
„ lehti
arvelaudu
kirjutusmasinaid
kirjutusmasina linte
veluur- ja söepaberit
jne. jne.

Postimehe

raamatu- ja kirjutustarvete-kauplus Tartus, Suurturg 16

Pühapäeval, 1. okt. s. a. kell 14 antakse välja Tähtvere vallamajas vähempakkumisel *Kõrveoja Veeühingu*

peakraavi kaevamistööd

Kautsjon vajalik. *Veeühingu juhatus.*

Vilunud

klaasi-puhujaid

võib saada E. K. Ü. kaudu.

E. K. Ü. Tartu usaldusmees.

Soovin osta korras

eesti piiblit I trükk 1739. a.

Teat. kirjalikult ühes hinnaga Tallinn, Ahju tn. 1—8.

TÖÖ OTSIMISED

Kauaaegse prakt. II liigi

autojuht

soovib kohta ükskõik missugusele masinale. Töötanud kauba- ja veomasinatel. Kirjad „Post." rmtkpl. „Autojuhiluba nr. 131", telef. Pala 7-c.

Korral. 19-a. tütarl. maalt soovib linna mingisugust

teenistust

Teat. „Post." rmtkpl. „Teenistus 494".

Keskealine naister. soovib

passija-

kohta. Kirj. „Postim." rmtkpl. „Passija + 8".

Lp. tööandjad! Võimaldage

koht

noorele harit. neiule ärri, kontorisse, või tööstusse. Oman vilumuse äris. Lahked pakkum. „Post." rmtkpl. kuni 1. nov. „Äriteenija 16".

Praktiseerim. mõttes nõustun

palgata töötama

kantseleis või muul alal mõnes Tartu soliidses asutuses või ettevõttes. Kirjal. pakk. esit. kuni 9. okt. „Postim." rmtkpl. „Praktikant 1939".

34-a. karske mees otsib

kohta

ärri, lattu, aidameheks või väljavedajaks. Olen kõigega vilunud. Kindlust. olemas. Pakkum. „Post." rmtkpl. „A. P." all.

Otsin

tohta teiftütte

või muu sarnase teenistuse peale. Tunnen lukusepa-, vesivarustuse- ja muid töid metallialal. Teat. „Post." rmtkpl. „AK 469" all.

Hr. meierid! Võimaldage

meieri-poisile

meiereisse koht. Kirj. Laeva p.-ag., pk. 6, P.P.

Korralik

teenija

otsib kohta majja või omast kodust käies. Oman tunnist. Teatada palun „Post." rmtkpl. „499".

Majapidamises vil. neiu palub

kohta

mingisug. organisatsiooni, tööst. või soliidsesse perek. Lahked pakk. kuni 1. nov. „Post." rmtkpl. „L. 2362".

Lp. ärimehed ja töösturid! Võimaldage korralikule maanoormehele

jootjupoiss

koht. Olen enne äris tegelenud. Kirj. „Postim." rmtkpl. „Elukooli juht".

TÖÖ PAKKUMISED

Vajatakse

tolmeet

kes keskkütet tunneb. Teat. „Post." rmtkpl. „Aus, avalik".

Puhast, korral.

teenijat

kes keeta oskab ja omast kodust käib, on kohe tarvis. Teated „Post." rmtkpl. „Noorem, terve".

Vajat. meesteranttöötegijat

Seals. tarvis kingseppa lastetöö peale, kes kodus töötab. „Atlanta", Botaanika 32.

Tislerit

või vanemat õpipoissi tarvis. Pakkum. „Postim." rmtkpl. „Mööblitisler".

Kutset.

rätsep

vajab maale abilist. Võib ka algaja olla. Tulla Raekoja 28—7.

Vajat.

lokkijat

kesklinna ärri. Kirjad „Post." rmtkpl. „Vilunud 60".

Vajat. nooremat, korral., keeduoskusega

üksi-teenijat

Tulla 28. sept. k. 10—12, Võidu 9—2.

Vajat. keeduoskus.

teenijat

kes ka lapse järele vaatab, 2-liikmel. perek. Tunnist. nõutavad. Teat. „Post." rmtkpl. „5559".

Juutsurit

vajat. meestöö alal, vilunud preilit. Teat. „Post." rmtkpl. „9—5".

Vajat. korral. ja kainet

mees-töölist

„Melange" kohvitööst., Aia 32, tulla k. 12—14.

Kaubanduskooli või gümn. harid. tütarlaps leiab

müüjanna

õpilase koha. F-ma „K. Jaik", Suurturg 11.

Vajan kohe vilunud

poitseppa

ahjude remonttööle. Tulla 27. skp. k. 7 õ., Rebase 1, majaoman.

2-liikmel. perekond vajab keeduoskusega

teenijat

maale. Läbi rääkida Kitsas tän. 13—2.

Tarvis ago-

isvikkijat

85—90 senti paar. Kivi 41-a—1.

Rätsep

vajab naismantli tööalale vilunud töölist ja õpilast. Kalevi 3—2.

TÖÖ PAKKUMISED

Noor-meest

tarvis. Metallitööstus, Mäe 33-b.

Vajat.

üksiteenijat

keeduoskusega, soovit. nõutav. Kirj. „Post." rmtkpl. „M. P."

Kunsthammaste laboratoorium

(kauaaegne dr. V. Bulgakovi tehnik)

Kõnetunnid 8—12 ja 3—6.

K. Põdra tän. 17—3. Telef. 28-20. L. KRUUS

Kudujat

ja kampsuniõmblejaid vaja. Kirj. „Postim." rmtkpl. „Kuduja 461".

Kahte möö-belseppa

on tarvis. A. Alt'i mööblitööst., Riia 62.

KORTERI PAKKUMISED

Üürile anda II korral 2-toal.

korter

köögiga, vastu päikest. Kroonuaia 31—1.

Tuba

naisüürnikule välja anda. G.-Adolfi 53—1.

Korter

3 tuba, köök, esik, vesi, vann, WC, üürile anda. Kesk 37—1, tel. 28-07.

Korter

4 tuba, eestuba ja köök, üürile anda. Filosoofi tän. 16.

Üürile anda

korter

2 tuba, eestuba, köök. Uues majas. Saekoja t. 21, Tähe tän. juures.

Hea, moodne, 4-toal.

korter

parimas l.-o. saada. Avarad toad, vannituba, parkett jne. „Postim." rmtkpl. „Korter kv. nr. 463".

Moodsas majas

mõbl. tuba

soe, puhas ja päikeseküllane, intellig., vaiksele aastaüürnikule välja üürida (telef. tarvitada). Teat. „Postim." rmtkpl. „Mugav kodu aias".

Korter

kaks tuba ja köök, ära anda. Jaama 49.

Erasissek., hästi-

möbl. tuba

kindla sissetulekuga, intellig. härrale välja üürida. Telef. 32-88, Tähe 7—1, kella 5.30—7 paiku p. l.

KORTERI OTSIMISED

Arst vajab 3—4-toal.

korterit

iseseisvalt või kaasüürilisena oktoobrikuu alguseks Raekoja, Narva, Tähe tän. või nende ümbruskonda. Teated „Post." rmtkpl. „Arst 09" all.

Aastaüürnik otsib suuremat

TUBA

köögiga, või 2 tuba keeduvõimal. Kirjal. palun „Post." rmtkpl. „Aastaüürnik 483" all.

2-liikmel. perekond vajab kohe või lähemal ajal ilusat 3—4-toal.

korterit

vanniga või ilma. Teat. „Post." rmtk. „Moodne korter 3".

MITMESUGUSED

Kes sooviks olla haritud ja korral. noormehele kohviku- ja teatri-

laastajets

Palun kirjad „Post." rmtkpl. „Õilis sõber + varjat".

Kes laenab

I 1000-kr. obligatsiooni vastu kr. 500? Teat. palun Peravalla p.-ag., „Obligatsioon".

Lutikate

ja teiste putukate hävitamiseks tarvitage pudel **RM vedelikku**

Jätkan vastuvõttu

Dr.

K. Grin

Välismaalt tagasi

Dr. Sarens-Kowkin

Närvi- ja sisehaigusteeriarst. Kalevi tän. 6, kella 3—5.

Tagasi

Masseerija

Leida Vares

Ülikooli 36—6, III k.

Harit., karske talunoormees

naiks

natuke jõukama neiu. Hea, kel perenaisekutse või praktika. Kirjad „Post." rmtkpl. „A. B. — 30".

Tööhobust

ilma vankrita, soovib üürida paberiäri „Kodumaa", Aleksandri t. nr. 10.

Soovin üle võtta toiduainete- ja piima-

kauplust

või vastavad ruumid üürida. Teat. kohe Riia 73—1.

Soovitakse üürida

auto-garaaži

Kirj. „Post." rmtkpl. „498" all.

Toiduainete-kauplus

ühes leivaküpsetamisahjuga ära anda. Teat. Turuhoone nr. 12.

Kellel on üle anda sissetööt.

kingsepatöötuba

(soovit. elukorteriga)? Teat. „Post." rmtkpl. „Töötuba 451" all.

„Postimehe" kuulutuste peale eelmisel päeval saabunud

kirjad

Märgusõna	Arv
Aus ja töökas 447	1
Aastaüürnik	3
Dick Doff	1
Edu see meie paleus	2
Ilus talu 11	1
Juhuslik 280	3
J. N.	7
Kriis	1
Kaastöö 363	4
Korralik maaneiu 412	2
Kiire 12	5
Kr. 2500	3
Kodune 410	2
Korralik 5513	2
Korralik tööline 5514	1
Miia 50	1
Marje 25, Mare 30	3
Maja 505	2
Maja + 10.000	1
N. A.	2
Noor lesk 22	2
Ostja Võõpsust	2
Odav palk 25	1
Otsekohe 439	4
Palun esitage tingimused	1
Pianiino 5	2
R. R.	1
R. M. 33	2
Sõprus	1
Sügisöö unelm	3
Talu veskiga	1
Tingimused	2
T. 31	1
Tubli töömees 5512	1
Tulus kapital	1
Tähe tän.	1
Uus	2
Villa	1
Vaba kapital	1
Vitriin	2
Vana talu 413	1
Õnnelik abielu	3
108	1
142	1
190	1
1940	1
2000 kr.	1
2200	2
302	1
400	1
4000—8000	1
5510	2
5521	4
5555	2
5552	2
636	1

Kipperi-Jaagu ja Eedi piltide sari

2. osa: „KOJUTEEL"

